

บทที่ ๒

เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลไทรตรัง อำเภอมะนัง จังหวัดกำแพงเพชร” ได้ใช้เอกสารและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มาประกอบการวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

- ๒.๑ แนวคิดและทฤษฎีการมีส่วนร่วม
- ๒.๒ แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับการบริหารงาน
- ๒.๓ แนวคิดเกี่ยวกับองค์การบริหารส่วนตำบล
- ๒.๔ หลักการบริหารนิยธรรม ๗
- ๒.๕ ข้อมูลเบื้องต้นขององค์การบริหารส่วนตำบลไทรตรัง
- ๒.๖ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - ๒.๖.๑ งานวิจัยเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน
 - ๒.๖.๒ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงาน
 - ๑.๖.๓ งานวิจัยที่เกี่ยวกับองค์การบริหารส่วนตำบล
- ๒.๗ กรอบแนวคิดในการวิจัย

๒.๑ แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วมทางสังคมเป็นกรอบคิดตะวันตก ซึ่งเกิดขึ้นควบคู่กับความเชื่อในระบอบประชาธิปไตยที่เชื่อเรื่องสิทธิและความเสมอภาคระหว่างประชาชน นอกจากนั้นความเชื่อเรื่อง “การมีส่วนร่วม” มีความเกี่ยวพันอย่างลึกซึ้งกับความเชื่อในเรื่อง “ความเป็นปัจเจก” (Individualism) ที่มีความสามารถและศักยภาพที่คิดเองเป็นในการแสดงความคิดเห็นของตนในชุมชนที่สังกัด ปัจเจกเหล่านี้มีความตระหนักว่าพวกเขาจำเป็นต้องมารวมกันเพื่อผลประโยชน์ร่วมกันของทุกคนภายใต้กติกาที่ร่วมกันกำหนด

๒.๑.๑ ความหมายของการมีส่วนร่วม

จากการทบทวนเอกสารที่เกี่ยวข้องพบว่า^๑ผู้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ดังนี้

การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง กระบวนการที่ประชาชนเข้ามาเกี่ยวข้องในการดำเนินงาน พัฒนาการร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ และการแก้ปัญหาาร่วมกันด้วยความคิดสร้างสรรค์ ร่วมกับวิทยากรที่เหมาะสมตลอดจนสนับสนุนติดตามผลการปฏิบัติงานขององค์กรเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง^๑ การมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนเป็นกระบวนการ (Process) ที่ประชาชนในชุมชนได้เข้าไปดำเนินกิจกรรมในชุมชน นับตั้งแต่ร่วมกำหนดปัญหาและความต้องการ ร่วมระบุนสาเหตุของปัญหา ร่วมกำหนดวิธีการปฏิบัติงานเพื่อแก้ไขปัญหา ร่วมปฏิบัติกิจกรรมเพื่อแก้ไขปัญหา ร่วมติดตามประเมินผลกิจกรรม และร่วมรับผลกระทบที่เกิดจากกิจกรรมนั้นซึ่งประเด็นหลักของการมีส่วนร่วมของประชาชนก็คือประชาชนต้องเป็นผู้กระทำในแต่ละขั้นตอนของการมีส่วนร่วมด้วยตนเองโดยเฉพาะอย่างยิ่งต้องเป็นผู้มีอำนาจในการตัดสินใจอย่างอิสระ^๒ เป็นการสร้างโอกาสให้สมาชิกทุกคนของชุมชนและสมาชิกในสังคมจะสามารถเข้ามามีส่วนร่วม ช่วยเหลือ และเข้ามามีอิทธิพลต่อกระบวนการดำเนินกิจกรรมในการพัฒนา รวมทั้งมีส่วนได้รับประโยชน์จากผลของการพัฒนาอย่างเต็มที่^๓และสนับสนุนให้ทั้งปัจเจกชนบุคคลหรือกลุ่มคนเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้อง ร่วมมือและรับผิดชอบในกิจกรรมการพัฒนาที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม ในขั้นตอนต่างๆ ของการดำเนินกิจกรรมนั้นๆ โดยมีกลุ่มหรือองค์กรรองรับเพราะประชาชนที่เข้าร่วมมีการพัฒนาภูมิปัญญาและการรับรู้สามารถคิด วิเคราะห์และการตัดสินใจเพื่อกำหนดการดำเนินชีวิตได้ด้วยตนเอง ถือเป็นกระบวนการที่ให้ประชาชนไม่ว่าปัจเจกบุคคลหรือกลุ่ม

^๑สุรเดช มาสินทรัพย์, “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพิทักษ์รักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, (สงขลา : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยทักษิณ, ๒๕๔๕), หน้า ๑๘.

^๒ณัฐนรี ศรีทอง, , การเพิ่มศักยภาพภาวะความเป็นผู้นำในงานพัฒนาชุมชน, พิมพ์ครั้งที่ ๑, (กรุงเทพมหานคร : พิมพ์ที่ โอ.เอส.พรินต์ติ้ง เฮาส์, ๒๕๕๒), หน้า ๑๙๑.

^๓ชูชาติ พ่วงสมจิตร, “การวิเคราะห์ปัจจัยส่งเสริมและปัจจัยที่เป็นอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนกับโรงเรียนประถมศึกษาในเขตปริมณฑลกรุงเทพมหานคร”, วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, (กรุงเทพมหานคร : บัณฑิตวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๐), หน้า ๑๒.

^๔ตะติยา กาฬสุวรรณ, “ปัจจัยที่มีผลต่อความเข้มแข็งของชุมชน: ศึกษาเฉพาะกรณีหมู่บ้านรอบศูนย์ศึกษาการพัฒนาเขาหินซ้อนอันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอนมสรวง จ.ฉะเชิงเทรา”, วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๖), หน้า ๒๖.

บุคคลที่เห็นพ้องต้องเข้ามามีส่วนร่วมรับผิดชอบในการดำเนินงานโดยร่วมกันคิด ร่วมลงมือปฏิบัติการ ร่วมในการแบ่งปันผลประโยชน์และร่วมในการติดตามและประเมินผล^๕

ขณะเดียวกันการมีส่วนร่วมนั้นเป็นอำนาจในการตัดสินใจ ของบุคคล กลุ่ม องค์กร ในการเข้าร่วมกระบวนการทำงานหนึ่งที่อาศัยความพร้อมเพียงกัน เพื่อสร้างพื้นที่ทั้งด้านการทำงานและจิตใจที่จะมุ่งไปสู่ความสำเร็จตามที่ได้กำหนดไว้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมทางกายภาพ สภาพความคิด ระบบความเชื่อและความยึดมั่นถ้อยมั่นภายในตัวตนของแต่ละบุคคล แต่ละหน่วยงาน แต่ละองค์กร อีกทั้งยังขึ้นอยู่กับกาลเวลาแต่ละยุคแต่ละสมัยอีกด้วย หากจะกล่าวว่า การมีส่วนร่วมเป็นหัวใจของการเสริมสร้างพลังการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม (Teamwork) ที่มีประสิทธิภาพในการพัฒนาก็คงไม่แปลกเพราะการมีส่วนร่วมทำให้ผู้เกี่ยวข้องหรือผู้มีส่วนร่วมทั้งหมดสามารถเข้าใจสถานการณ์ของงานโดยภาพรวมทั้งหมด โดยเฉพาะการทำให้รู้สึกว่าเขาเป็นส่วนหนึ่งของหน่วยงาน กลุ่ม องค์กร ที่อยู่ในกระบวนการคิดริเริ่มตัดสินใจวางแผนงาน และดำเนินงาน เป็นต้น ที่ส่งผลให้เกิดการอุทิศตนในการปฏิบัติงานนั้นๆ มากยิ่งขึ้น เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาไปตามแนวทางที่ได้วางไว้^๖ ซึ่งประชาชนสามารถมีส่วนร่วมในหลายมิติ ที่เห็นว่ามันน่าสนใจเป็นต้นว่า ๑.) การมีส่วนร่วมในมิติของความลึก หมายถึง การมีส่วนร่วมช่วยเหลือโดยสมัครใจโดยประชาชนต่อโครงการใดโครงการหนึ่งของโครงการสาธารณะต่างๆ ที่คาดว่าจะส่งผลต่อการพัฒนาชาติแต่ไม่ได้หวังว่าจะให้ประชาชนเปลี่ยนแปลงโครงการหรือวิจารณ์เนื้อหาโครงการ ๒.) การมีส่วนร่วมในความหมายที่กว้าง หมายถึง การให้ประชาชนในชนบทรู้สึกตื่นตัวเพื่อที่จะทราบถึงการรับความช่วยเหลือและตอบสนองต่อโครงการพัฒนาขณะเดียวกันก็สนับสนุนความคิดริเริ่มของคนในท้องถิ่น ๓.) ในเรื่องของการพัฒนาชนบท การมีส่วนร่วม คือการให้ประชาชนเข้ามาเกี่ยวข้องในกระบวนการตัดสินใจ กระบวนการดำเนินการ และร่วมรับผลประโยชน์จากโครงการพัฒนา นอกจากนี้ยังเกี่ยวข้องกับความพยายามที่จะประเมินผลโครงการนั้นๆด้วย ๔.) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนานั้นอาจเข้าใจอย่างกว้างๆ ได้ว่า คือ การที่ประชาชนได้เข้าร่วมอย่างแข็งขันในกระบวนการตัดสินใจต่างๆในเรื่องที่จะมีผลกระทบต่อเขา ๕.) การมีส่วนร่วมในชุมชน หมายถึง การที่ประชาชนจะมีทั้งสิทธิและหน้าที่ที่จะเข้าร่วมในการแก้ไขปัญหาของเขามีความรับผิดชอบมากขึ้นที่สำรวจตรวจสอบความจำเป็นในเรื่องต่างๆ การระดมทรัพยากรท้องถิ่น และเสนอแนวทางแก้ไขใหม่ๆ เช่นเดียวกับการก่อตั้งและธำรงรักษา

^๕ ฤกษ์ชัย ลีบุญแดง, “การมีส่วนร่วมของชุมชนในการควบคุมอาชญากรรมด้านยาเสพติดและการพนันในจังหวัดชลบุรี”, วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๕), หน้า ๒๗.

^๖ ไกวิทย์ พวงงาม, , ธรรมาภิบาลท้องถิ่น : ว่าด้วยการมีส่วนร่วมและความโปร่งใส, (กรุงเทพมหานคร : มิสเตอร์ก๊อบปี้, ๒๕๕๓), หน้า ๖๓-๖๔.

องค์กรต่างๆในท้องถิ่น ๖.) การมีส่วนร่วมนั้นจะต้องเป็นกระบวนการดำเนินการอย่างแท้จริง ซึ่งหมายถึงว่า บุคคลหรือกลุ่มที่มีส่วนร่วมนั้นได้เป็นผู้มีความริเริ่มและได้มุ่งใช้ความพยายามตลอดจน ความเป็นตัวของตัวเองที่จะดำเนินการตามความริเริ่มนั้น ๗.) การมีส่วนร่วม คือการที่ได้มีการจัดการ ที่จะใช้ความพยายามที่จะเพิ่มความสามารถที่จะควบคุมทรัพยากรและระเบียบในสถาบันต่างๆใน สภาพสังคมนั้นๆทั้งนี้โดยกลุ่มที่ดำเนินการ และความเคลื่อนไหวที่จะดำเนินการนี้ไม่ถูกควบคุมโดย ทรัพยากรและระเบียบต่างๆ^๗

การมีส่วนร่วมยังมีความหมายที่แฝงนัยทั้งในทางความหมายกว้างและความหมายที่ เฉพาะไว้ว่า ๑.) การมีส่วนร่วม คือ การพิจารณาถึงการมีส่วนร่วมช่วยเหลือ โดยสมัครใจโดย ประชาชนต่อโครงการใดโครงการหนึ่งของโครงการสาธารณะต่างๆ ที่คาดว่าจะส่งผลต่อการพัฒนา ชชาติแต่ไม่ได้หวังว่าจะให้ประชาชนเปลี่ยนแปลงโครงการ หรือวิจารณ์เนื้อหาของโครงการ ๒.) การมี ส่วนร่วมในความกว้าง หมายถึง การให้ประชาชนในชนบทรู้สึกตื่นตัว เพื่อที่จะทราบถึงการรับความ ช่วยเหลือและตอบสนองต่อโครงการพัฒนา ขณะเดียวกันก็สนับสนุนความคิดริเริ่มของคนในท้องถิ่น ๓.) การมีส่วนร่วมของประชาชนการพัฒนานั้นอาจเข้าใจอย่างกว้างๆ ได้ว่า คือ การที่ประชาชนได้เข้า ร่วมอย่างแข็งขันในกระบวนการตัดสินใจต่างๆ ในเรื่องที่มีผลกระทบต่อชุมชน ๔.) การมีส่วนร่วม ในชุมชน หมายถึง การที่ประชาชนจะมีสิทธิ และหน้าที่ที่จะเข้าร่วมในการแก้ปัญหาของชุมชน มี ความรับผิดชอบมากขึ้นที่จะสำรวจตรวจสอบความจำเป็นในเรื่องต่างๆ การระดมทรัพยากรท้องถิ่น และเสนอแนวทางแก้ไขใหม่ๆ เช่นเดียวกับการก่อตั้งและดำรงรักษาองค์กรต่างๆ ในท้องถิ่น ๕.) การมี ส่วนร่วม คือ การที่ได้มีความพยายามที่จะเพิ่มความสามารถที่จะควบคุมทรัพยากรและระเบียบใน สถาบันต่างๆ ในสภาพสังคมนั้นๆ ทั้งนี้โดยกลุ่มที่ดำเนินการ และความเคลื่อนไหวที่จะดำเนินการที่ไม่ ถูกควบคุมโดยทรัพยากรธรรมชาติ สรุปการมีส่วนร่วม คือ การที่ฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดที่ไม่เคยได้เข้าร่วมใน กิจกรรมต่าง ๆ หรือเข้าร่วม การตัดสินใจหรือเคยมาเข้าร่วมด้วยเล็กน้อยได้เข้าร่วมด้วยมากขึ้น เป็นไปอย่างมี อิสระภาพ เสมอภาค มิใช่มีส่วนร่วมอย่างผิวเผินแต่เข้าร่วมด้วยอย่างแท้จริงยิ่งขึ้นและ การเข้าร่วมนั้นต้องเริ่มตั้งแต่ขั้นแรกจนถึงขั้นสุดท้ายของโครงการ^๘ กระบวนการหรือการกระทำที่เปิด โอกาสให้ประชาชนเข้ามาร่วมกันแสดงความคิดเห็น การวางแผนในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ การ กำหนดทิศทางการเปลี่ยนแปลงของตนเองของกลุ่ม องค์กร หรือ ชุมชน ตลอดจนการร่วมกัน รับผิดชอบ แก้ไขปัญหาและรับผลประโยชน์ร่วมกันเป็นการให้ประชาชนมีการตัดสินใจร่วมกัน เพื่อให้

^๗ ถวิลวดี บุรีกุล, การมีส่วนร่วม : , แนวคิดทฤษฎีและกระบวนการ, (นนทบุรี : สถาบันพระปกเกล้า , ๒๕๔๘), หน้า ๑-๒.

^๘ นรินทร์ชัย , การมีส่วนร่วมหลักการพื้นฐานเทคนิคและกรณีตัวอย่าง, (กรุงเทพมหานคร : 598 Print, 2546), หน้า 4.

บรรลุลักษณะของกิจกรรมนั้น ซึ่งการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นหัวใจของการพัฒนาทั้งการพัฒนาตนเองและพัฒนาท้องถิ่นและสังคม ทั้งนี้การมีส่วนร่วมจะได้ผลดีอย่างแท้จริงนั้นประชาชนจะต้องมีโอกาสอย่างอิสระปราศจากการแทรกแซง ครอบงำ บังคับ ปิ๊งคั้น กะเกณฑ์ ผืนใจหรือถูกขอร้อง เพราะอาจจะบรรลุเพียงผลสำเร็จของงานเท่านั้นแต่จะไม่ก่อให้เกิดความผูกพันรับผิดชอบตามมา และการดำเนินกิจกรรมนั้นๆจะไม่มีที่ยั่งยืนมั่นคงไม่ต่อเนื่องในที่สุดก็อาจจะล้มเลิกไปในที่สุด^๙

การที่ประชาชนได้มีส่วนในการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆเช่น การสำรวจปัญหาตลอดแนวทางแก้ไข การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเลือกแนวทางและวางแผนดำเนินกิจกรรมการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานตามแผน การมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลในกิจกรรมที่เกิดขึ้นในชุมชน และร่วมกันแก้ปัญหาให้บรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์^{๑๐} และประชาชน หรือชุมชนสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมตั้งแต่คิดโครงการ จนถึงการรับผลที่เกิดร่วมกันและการติดตามประเมินผล โดยเป็นไปด้วยความสมัครใจ^{๑๑} การมีส่วนร่วมของประชาชนนั้นไม่สามารถจะให้คำจำกัดตายตัวได้และมีการให้ความหมายต่างๆ กันไปในแต่ละประเทศและได้เสนอความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้กว้างๆ ว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนนำมาซึ่งโอกาสที่ทำให้สมาชิกของชุมชนและสังคมสามารถเข้ามามีส่วนร่วมและมีอิทธิพลในกระบวนการพัฒนา และแบ่งสรรผลประโยชน์ของการพัฒนาอย่างเป็นธรรมการตัดสินใจในรูปของการกำหนดเป้าหมาย การวางนโยบาย การวางแผนและปฏิบัติตามแผน^{๑๒} การมีส่วนร่วมยังเป็นทั้งหลักการและวิธีการในการทำงานของชุมชน ช่วยให้ประชาชนได้เรียนรู้ด้วยการกระทำ (learning by doing) เป็นการเสริมสร้างประสบการณ์ให้แก่ประชาชนได้รู้จักคิดเป็น ทำ

^๙มัทนา ไชยจิตต์, “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานวิสาหกิจชุมชนกลุ่มทอผ้า อำเภอลำดวน จังหวัด พะเยา”, **วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๕๒), หน้า ๘.

^{๑๐}วัชร ลาภเหลือ, “การมีส่วนร่วมของครูในการป้องกันการแพร่ระบาดของยาบ้าในสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดกาญจนบุรี”, **วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๕), หน้า ๑๓-๑๔.

^{๑๑}เอกลักษณ์ ทองเสมียน, “การศึกษากระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ กรณีศึกษาน้ำตกเก้าโจน ตำบลสวนผึ้ง อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี”, **วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๕๐), หน้า ๔๒.

^{๑๒}อุษณีย์ ศิริสุนทรไพฑูรย์, “แนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการพัฒนาขนาดใหญ่ของรัฐ ศึกษาเฉพาะโครงการเขื่อนหรืออ่างเก็บน้ำ”, **วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๘), หน้า ๒๔.

เป็น นอกจากยังมีส่วนช่วยให้ประชาชนมีความรู้สึกเป็นเจ้าของกิจกรรมนั้นๆ (Sense of belonging) ทำให้เกิดความรู้สึกหวงแหนและบำรุงรักษางานที่เกิดจากความร่วมมือของตนเองด้วย^{๑๓} ขณะเดียวกันยังมีนักวิชาการบางกลุ่มเห็นว่าการมีส่วนร่วมนั้นน่าจะประกอบด้วย ๓ มิติ คือ มิติที่หนึ่ง การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจว่าอะไรควรทำและทำอย่างไร มิติที่สอง การมีส่วนร่วมเสียสละในการพัฒนาถือปฏิบัติตามการที่ได้ตัดสินใจ และมิติที่สาม การมีส่วนร่วมในการแบ่งปันผลประโยชน์ที่เกิดจากการดำเนินงาน^{๑๔} และการมีส่วนร่วมของประชาชนในฐานะกระบวนการพัฒนาว่า คือการเข้าร่วมอย่างกระตือรือร้นและมีพลังของประชาชนในด้านต่างๆ ได้แก่ ๑.) ในกระบวนการตัดสินใจ เพื่อกำหนดเป้าหมายของสังคมและจัดสรรทรัพยากรให้บรรลุเป้าหมายนั้น ๒.) ในการปฏิบัติตามแผนหรือโครงการต่างๆ โดยสมัครใจ^{๑๕} นอกจากนี้การมีส่วนร่วมในการพบปะสังสรรค์ทางสังคมซึ่งรวมทั้งการมีส่วนร่วมของปัจเจกบุคคลและการมีส่วนร่วมของกลุ่ม^{๑๖} ซึ่งเป็นการเข้าไปร่วมอย่างจริงจังในกระบวนการดำเนินการตัดสินใจทุกระดับ ทุกรูปแบบในแต่ละกิจกรรม ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และโดยเฉพาะอย่างยิ่งในบริบทของกระบวนการวางแผนซึ่งมีการกำหนดรูปแบบการทำงาน กำหนดแนวคิดการมีส่วนร่วมที่มีความสัมพันธ์กับการเข้าร่วมของมวลชนอย่างกว้างในการเลือกการบริหาร การประเมินผลของแผนงานแต่ละโครงการที่จะนำมาวางแผนการยกระดับความเป็นอยู่ให้ดีขึ้น^{๑๗}

จากการศึกษาสรุปการได้ว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง การสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน อาจทำได้หลายระดับและหลายวิธี ซึ่งบางวิธีสามารถทำได้ง่าย ๆ แต่บางวิธีต้องใช้เวลา ขึ้นอยู่กับความต้องการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนจึงต้องมีการพัฒนาความรู้ความ

^{๑๓} กรมการปกครอง, , คู่มือการปฏิบัติงานของคณะกรรมการหมู่บ้าน, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์อาสาฬหายุทธ, ๒๕๔๒), หน้า ๓๔.

^{๑๔} White, Alastair T, , Why Community Participation ? A Discussion of the Argument, Community Participation current issue and lesson learned, (New York : Children's Fund, 1982), p 18.

^{๑๕} อภิญา สุวรรณภักดิ์, “การศึกษาการดำเนินงานศูนย์ส่งเสริมสหกรณ์ประจำหมู่บ้าน ศึกษาเฉพาะกรณีศูนย์ส่งเสริมสหกรณ์ประจำหมู่บ้านสองห้อง จังหวัดตราด”, วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิตสังคมสงเคราะห์ศาสตร์บัณฑิต, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๓), หน้า ๒๒.

^{๑๖} Reeder, William W, , Some Aspects of the Informant Social Participation of Farm Families in New York State Cornell University, (Unpublished Ph.D. Dissertation, 1974), p 39.

^{๑๗} Franklyn Lisk, , Popular participation in planning for basic needs : Concepts, methods and practices, (Hants : Gower, 1985), p 15.

เข้าใจในการให้ข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้องแก่ประชาชน การรับฟังความคิดเห็น การเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม รวมทั้งพัฒนาทักษะและศักยภาพของข้าราชการทุกระดับควบคู่กันไปด้วย

ตารางที่ ๒.๑ สรุปความหมายของการมีส่วนร่วม

นักวิชาการ/สำนักวิชาการ	ความหมายการมีส่วนร่วม
สุรเดช มาสินทรัพย์, (๒๕๔๕, หน้า ๑๘).	กระบวนการที่ประชาชนเข้ามาเกี่ยวข้องในการดำเนินงานด้านต่างๆ
ณัฐนรี ศรีทอง, (๒๕๕๒, หน้า ๑๙๑).	กระบวนการ (Process) ที่ประชาชนในชุมชนได้เข้าไปดำเนินกิจกรรมในชุมชน
ชูชาติ พ่วงสมจิตร, (๒๕๔๐, หน้า ๑๒).	การสร้างโอกาสให้สมาชิกทุกคนของชุมชนและสมาชิกในสังคมเข้ามามีส่วนร่วมในด้านต่างๆ
ตะติยา กาฬสุวรรณ, (๒๕๔๖, หน้า ๒๖).	การที่ปัจเจกชนบุคคลหรือกลุ่มคนเข้ามามีส่วนร่วมเกี่ยวข้อง ร่วมมือและรับผิดชอบในกิจกรรมการพัฒนาที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม
กฤษณะชัย ลิ้มบุญแดง, (๒๕๔๕, หน้า ๒๗).	กระบวนการที่ให้ประชาชนไม่ว่าปัจเจกบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่เห็นพ้องต้องกันเข้ามามีส่วนร่วมรับผิดชอบในการดำเนินงาน
โกวิทย์ พวงงาม, (๒๕๕๓, หน้า ๖๓-๖๔).	การตัดสินใจของบุคคล กลุ่ม องค์กร ในการเข้าร่วมกระบวนการทำงานหนึ่งที่อาศัยความพร้อมเพรียงกัน
ถวิลวดี บุรีกุล, (๒๕๔๘, หน้า ๑-๒).	๑. การมีส่วนร่วมในมิติของความลึก ๒. การมีส่วนร่วมในความหมายที่กว้าง ๓. ในเรื่องของการพัฒนาชนบท ๔. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา ๕. การมีส่วนร่วมในชุมชนเข้าใจอย่างกว้างๆ ๖. การมีส่วนร่วมนั้นจะต้องเป็นกระบวนการดำเนินการอย่างเข้มข้น
นรินทร์ชัย พัฒนพงศา, (๒๕๔๖, หน้า ๔).	การที่ฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดที่ไม่เคยได้เข้าร่วมในกิจกรรมต่างๆ ได้เข้าร่วมด้วยมากขึ้น เป็นไปอย่างมีอิสรภาพ เสมอภาค

นักวิชาการ/สำนักวิชาการ	ความหมายการมีส่วนร่วม
มัทนา ไชยจิตต์, (๒๕๕๒, หน้า ๘).	กระบวนการหรือการกระทำที่เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามาร่วมกัน แสดงความคิดเห็น การวางแผนในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ
วัชรီ ลากเหลือ, (๒๕๔๕, หน้า ๑๓-๑๔).	การที่ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ
เอกลักษณ์ ทองเสมียน, (๒๕๕๐, หน้า ๔๒).	การที่ประชาชน หรือชุมชนสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ
อุษณีย์ ศิริสุนทรไพบุรย์, (๒๕๓๘, หน้า ๒๔).	การมีส่วนร่วมของประชาชนนั้นไม่สามารถจะให้คำจำกัดตายตัวได้และมีการให้ความหมายต่างๆ กันไปในแต่ละประเทศ
กรมการปกครอง, (๒๕๔๒, หน้า ๓๔).	การมีส่วนร่วมยังเป็นทั้งหลักการและวิธีการในการทำงานของชุมชน
White, Alastair T, (1982, p.18).	มิติที่หนึ่งการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจว่าอะไรควรทำและทำอย่างไรมิติที่สอง การมีส่วนร่วมเสียสละในการพัฒนาลงมือปฏิบัติตามการที่ได้ตัดสินใจมิติที่สาม การมีส่วนร่วมในการแบ่งปันผลประโยชน์ที่เกิดจากการดำเนินงาน
United Nation (องค์การสหประชาชาติ) อ้างใน อภิญา สุวรรณภรณ์, (๒๕๔๓, หน้า ๒๒).	๑. ในกระบวนการตัดสินใจ เพื่อกำหนดเป้าหมายของสังคมและจัดสรรทรัพยากรให้บรรลุเป้าหมายนั้น ๒. ในการปฏิบัติตามแผนหรือโครงการต่างๆ โดยสมัครใจ
Reeder, Willian W, (1974, p.39).	การมีส่วนร่วมในการพบปะสังสรรค์ทางสังคมซึ่งรวมทั้งการมีส่วนร่วมของปัจเจกบุคคลและการมีส่วนร่วมของกลุ่ม
Franklyn Lisk, (1985, p.15).	การเข้าไปร่วมอย่างจริงจังในกระบวนการดำเนินการตัดสินใจทุกระดับ ทุกรูปแบบในแต่ละกิจกรรม ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง

๒.๑.๒ ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน

การมีส่วนร่วมของประชาชนว่า จำนวนประชาชนที่เข้ามีส่วนร่วมในแต่ละระดับจะเป็นปฏิภาคกับระดับของการมีส่วนร่วม กล่าวคือ ถ้าระดับการมีส่วนร่วมต่ำจำนวนประชาชนที่เข้ามีส่วนร่วมจะมาก และยิ่งระดับการมีส่วนร่วมสูงขึ้นเพียงใดจำนวนประชาชนที่เข้ามีส่วนร่วมก็จะลดลงตามลำดับซึ่งระดับของการมีส่วนร่วมของประชาชนเรียงตามลำดับจากต่ำสุดไปสูงสุด ได้แก่ ระดับการให้ข้อมูล ระดับการเปิดความคิดเห็นของประชาชน ระดับการปรึกษาหารือ ระดับการวางแผน จนถึงระดับการตัดสินใจร่วมกัน ระดับการร่วมปฏิบัติ ระดับการติดตามตรวจสอบ จนสูงสุดคือระดับการควบคุมโดยประชาชน

๑. ระดับการให้ข้อมูล เป็นระดับที่ต่ำที่สุดและเป็นวิธีการที่ง่ายที่สุดของการดำเนินการเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม เป็นการให้ข้อมูลกับประชาชนเพื่อประกอบการตัดสินใจแต่ไม่ได้มีการเปิดโอกาสให้ประชาชนแสดงความคิดเห็นสะท้อนกลับมาแนวทางในระดับนี้มีหลายวิธี เช่นการแถลงข่าว การแจกข่าว การจัดนิทรรศการ เป็นต้น

๒. ระดับเปิดรับฟังความคิดเห็นของประชาชน เป็นระดับขั้นที่สูงกว่าระดับแรก กล่าวคือ มีการเริ่มรับข้อมูลสะท้อนกลับจากประชาชนเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามาแสดงความคิดเห็นแนวทางในการดำเนินการในระดับนี้ ส่วนใหญ่จะเป็นการสำรวจความคิดเห็น และการบรรยายให้ความรู้ โดยมีการซักถามได้ในประเด็นที่มีความสงสัย

๓. ระดับของการให้คำปรึกษาหารือ เป็นระดับการมีส่วนร่วมที่สูงขึ้น เป็นการเปิดรับฟังความคิดเห็นของประชาชน และการเจรจาอย่างเป็นทางการ เพื่อประเมินความก้าวหน้าและระบุประเด็นหรือข้อสงสัย ต่างๆ สำหรับแนวทางในการดำเนินการในระดับนี้ เช่น การจัดประชุม การจัดสัมมนาเชิงปฏิบัติการ เป็นต้น

๔. ระดับการวางแผนร่วมกัน เป็นระดับการมีส่วนร่วมที่สูงขึ้นจากระดับของการให้คำปรึกษาหารือ ซึ่งมีขอบเขตไปถึงการร่วมกันวางแผนการดำเนิน และการรับผิดชอบผลการดำเนินงานร่วมกัน ซึ่งจะพบว่ามีประเด็นความซับซ้อนและมีข้อโต้แย้งมากมาย สำหรับแนวทางในการดำเนินการในระดับนี้ เช่น การใช้กลุ่มที่ปรึกษาซึ่งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาต่างๆ เพื่อแก้ไขปัญหาข้อขัดแย้งร่วมกัน เป็นต้น

๕. ระดับการร่วมปฏิบัติ เป็นระดับที่สูงกว่าระดับการวางแผนร่วมกัน กล่าวคือ เป็นระดับที่ผู้ดำเนินการกับประชาชนร่วมกันดำเนินโครงการ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้

๖. ระดับการร่วมติดตามตรวจสอบ ประเมินผล เป็นระดับที่มีประชาชนเข้าร่วมน้อย แต่มีประโยชน์ต่อการดำเนินงานเป็นอย่างมากแนวทางในการดำเนินการในระดับนี้ คือ การจัดตั้งคณะกรรมการติดตามและประเมินผลที่มาจากหลายฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

๗. ระดับการควบคุมโดยประชาชน เป็นระดับสูงสุดของการมีส่วนร่วมโดยประชาชน เพื่อแก้ไขปัญหาข้อขัดแย้งที่มีอยู่ทั้งหมด เช่นการลงประชามติ เป็นต้น^{๑๘}

สรุปว่ากระบวนการซึ่งประชาชนหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้มีโอกาสแสดงทัศนะ แลกเปลี่ยนข้อมูลและความคิดเห็น เพื่อแสวงหาทางเลือกและการตัดสินใจต่าง ๆ เกี่ยวกับโครงการที่เหมาะสมและเป็นที่ยอมรับร่วมกัน

ตารางที่ ๒.๒ ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน

นักวิชาการ/สำนักวิชาการ	ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน
ถวิลวดี บุรีกุล, (๒๕๕๐, หน้า ๒).	การมีส่วนร่วมของประชาชนว่า ระดับการให้ข้อมูล ระดับการเปิดความคิดเห็นของประชาชนระดับการปรึกษาหารือ ระดับการวางแผนจนถึงระดับการตัดสินใจร่วมกัน ระดับการร่วมปฏิบัติระดับการติดตามตรวจสอบ จนสูงสุดคือระดับการควบคุมโดยประชาชน

๒.๑.๓ รูปแบบและกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการทำกิจกรรมต่าง ๆ นั้น จะต้องมียุทธศาสตร์และลักษณะที่สำคัญตามที่นักวิชาการหลายท่านได้กล่าวไว้ ว่ารูปแบบการมีส่วนร่วมที่ดี รูปแบบที่แท้จริงหรือรูปแบบที่สมบูรณ์นั้นจะต้องประกอบด้วยกระบวนการ ๔ ขั้นตอน คือ

๑. การวางแผนประชาชนจะต้องมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ปัญหา จัดลำดับความสำคัญของปัญหา ตั้งเป้าหมาย กำหนดการใช้ทรัพยากร กำหนดวิธีติดตามประเมินผลและประการสำคัญคือ การตัดสินใจ

๒. การดำเนินกิจกรรม ประชาชนจะต้องมีส่วนร่วมในการจัดกิจการและการบริหาร การใช้ทรัพยากร มีความรับผิดชอบในการจัดสรร ควบคุมการเงินและการบริหาร

๓. การใช้ประโยชน์ ประชาชนจะต้องมีความสามารถในการนำกิจกรรมมาใช้ให้เกิดประโยชน์ได้ ซึ่งเป็นการเพิ่มระดับของการพึ่งตนเองและการควบคุมทางสังคม

๔. การได้รับผลประโยชน์ ประชาชนจะต้องได้รับการแจกจ่ายผลประโยชน์จากชุมชนในพื้นที่ที่เท่ากัน ซึ่งอาจจะเป็นผลประโยชน์ส่วนตัว สังคมหรือวัตถุก็ได้^{๑๙}

^{๑๘} ถวิลวดี บุรีกุล, , ทศธรรม : การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี, (กรุงเทพมหานคร : สถาบันพระปกเกล้า, ๒๕๕๐), หน้า ๒.

แนวความคิดเกี่ยวกับรูปแบบการมีส่วนร่วมเพื่อกำหนดเป็นกรอบในการศึกษา คือการร่วมวางแผน การร่วมปฏิบัติตามแผน การร่วมประเมินผล การร่วมกำหนดมาตรฐาน และการร่วมรักษามาตรฐาน^{๒๐}

รูปแบบการมีส่วนร่วมในการบริหารการพัฒนาเพื่อกำหนดเป็นกรอบในการศึกษา ผู้วิจัยได้สรุปไว้ดังนี้

๑. การมีส่วนร่วมในตัดสินใจ หมายถึง การร่วมกิจกรรมตั้งแต่การระบุปัญหาความต้องการและการจัดการลำดับความสำคัญ

๒. การมีส่วนร่วมดำเนินการ หมายถึง การร่วมกิจกรรมในการปฏิบัติงานการจัดระบบการทำงาน การระดมความช่วยเหลือ การติดต่อประสานงาน และตรวจสอบการทำงาน

๓. การมีส่วนร่วมร่วมรับผลประโยชน์ หมายถึง การได้รับผลประโยชน์จากการดำเนินการ

๔. การมีส่วนร่วมประเมินผล หมายถึง การใช้กิจกรรมร่วมประชุมประจำปี การเสนอผลการปฏิบัติงาน ตลอดจนเสนอแนวคิดข้อปรับปรุงเพื่อนำไปแก้ปัญหาและพัฒนา^{๒๑}

รูปแบบการมีส่วนร่วมโดยพิจารณาเกณฑ์ต่างๆ ดังนี้

๑. พิจารณาจากการเข้าร่วมกิจกรรม ได้แก่ การตัดสินใจ การดำเนินการ ผลประโยชน์และการประเมินผล

๒. พิจารณาจากผู้มีส่วนร่วม ได้แก่ การเป็นสมาชิก การเข้าร่วมประชุม การสนับสนุนด้านทรัพยากร การเป็นสมาชิกอย่างเป็นทางการ การเป็นผู้นำชุมชน ผู้ชักชวน ผู้รับผลประโยชน์ ผู้ประกอบการ และลูกจ้าง

๓. พิจารณาจากกระบวนการมีส่วนร่วม ได้แก่ การวางแผน การดำเนินงาน การใช้บริการและการได้รับผลประโยชน์

^{๒๐}World Health Organization : WHO (องค์การอนามัยโลก) (อ้างใน สิทธิศานต์ ทรัพย์สิริโสภา), "การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอย : กรณีศึกษาการจัดการขยะมูลฝอยเทศบาลตำบลท่าบ่อ อำเภوتاบ่อ จังหวัดหนองคาย", วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหิดล, ๒๕๔๔), หน้า ๑๕.

^{๒๑}สายสุนีย์ ดวงแข, "การสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับพฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา", วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๔๑), หน้า ๔๙.

^{๒๒}คันสนีย์ จันทน์อานุกาพ, , สังคมและการเปลี่ยนแปลงสังคมและวัฒนธรรมไทย, (กรุงเทพมหานคร : คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ, ๒๕๔๒), หน้า ๔๐.

๔. พิจารณาจากผู้มีส่วนร่วมหลักที่สำคัญ ได้แก่ ผู้กระทำ ผู้รับผลการกระทำและ
ชุมชน^{๒๒}

จากการศึกษาสรุปได้ว่า กระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา ประชาชน
จะต้องมีส่วนร่วมตั้งแต่เริ่มคิดเพื่อค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา ร่วมวางแผนเพื่อแก้ปัญหา ร่วม
ในการดำเนินพัฒนา ร่วมรับผลประโยชน์ของการพัฒนา และสุดท้ายคือ ร่วมการประเมินผลเพื่อ
วิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการ

ตารางที่ ๒.๓ รูปแบบและกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน

นักวิชาการ/สำนักงานวิชาการ	รูปแบบและกระบวนการมีส่วนร่วมของ ประชาชน
องค์การอนามัยโลก, อังใน สิทธิฐานดี ทรัพย์ศิริ โสภา, (๒๕๔๔, หน้า ๑๕).	๑. การวางแผนประชาชน ๒. การดำเนินกิจกรรม ๓. การใช้ประโยชน์ ๔. การได้รับผลประโยชน์
ดุสิตา แก้วสมบุญ, (๒๕๔๕, หน้า ๑๖).	ร่วมประชุม ร่วมออกเงิน ร่วมเป็นกรรมการ ร่วมเป็นผู้นำ ร่วมสัมภาษณ์ ร่วมเป็นผู้ชักชวน ร่วมเป็นผู้บริโภค ร่วมเป็นผู้ริเริ่ม
สายสุนีย์ ดวงแข, (๒๕๔๑, หน้า ๔๙).	การร่วมวางแผน การร่วมปฏิบัติตามแผน การ ร่วมประเมินผล การร่วมกำหนดมาตรฐาน และ การร่วมรักษามาตรฐาน
คันสนีย์ จันทร์อานุกาพ, (๒๕๔๒-, หน้า ๔๐).	๑. การมีส่วนร่วมในตัดสินใจ ๒. การมีส่วนร่วมดำเนินการ ๓. การมีส่วนร่วมร่วมรับผลประโยชน์ ๔. การมีส่วนร่วมประเมินผล
มานิตย์ ทวีกสิกรรม, (๒๕๔๔, หน้า ๔-๖).	๑. พิจารณาจากการเข้าร่วมกิจกรรม ๒. พิจารณาจากผู้มีส่วนร่วม ๓. พิจารณาจากกระบวนการมีส่วนร่วม ๔. พิจารณาจากผู้มีส่วนร่วมหลักที่สำคัญ

^{๒๒} มานิตย์ ทวีกสิกรรม, , กระบวนการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมของชุมชน, (กรุงเทพมหานคร :ม.ป.พ.
, ๒๕๔๔), หน้า ๔-๖.

๒.๑.๔ ลักษณะการมีส่วนร่วมของประชาชน

ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนว่ามี ๒ ระดับ คือ การมีส่วนร่วมของประชาชนในระดับต่ำ หมายถึง หน่วยงานรัฐเป็นฝ่ายริเริ่ม คิดตัดสินใจให้มีโครงการหรือกิจกรรมขึ้นมา และเห็นว่าสมควรจะให้ประชาชนมีส่วนร่วมดำเนินการด้วย และการมีส่วนร่วมระดับสูง หมายถึง ประชาชนเป็นฝ่ายคิดริเริ่ม ตัดสินใจและดำเนินโครงการหรือกิจกรรมนั้นๆ เอง^{๒๓} การมีส่วนร่วมออกเป็น ๔ ชนิด คือ

๑. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision making) ประกอบด้วย ๓ ขั้นตอน คือ ริเริ่มตัดสินใจ ดำเนินการตัดสินใจ และตัดสินใจปฏิบัติการ

๒. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ (Implementation) ประกอบด้วย การสนับสนุน ด้านทรัพยากรการบริหาร และการประสานขอความร่วมมือ

๓. การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ (Benefits) ไม่ว่าจะเป็นผลประโยชน์ทางด้านวัสดุ ผลประโยชน์ทางด้านสังคม หรือประโยชน์ส่วนบุคคล

๔. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล^{๒๔}

การมีส่วนร่วมขึ้นอยู่กับองค์ประกอบสำคัญ ดังนี้ ๑.) อำนาจตัดสินใจ จะเกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจของพนักงาน ซึ่งในองค์การหนึ่งจะมีระดับการมีส่วนร่วมของพนักงานในการกระทำการตัดสินใจที่แตกต่างกัน ๒.) ข้อมูลข่าวสาร เป็นทรัพยากรสำคัญของอำนาจและความมีประสิทธิภาพในการทำงานร่วมกันภายในองค์การ หากไม่มีการชี้แจงข้อมูลข่าวสารจากบนลงล่างที่ผู้บริหารจะให้พนักงานได้ทราบ หรือการขาดการรายงาน หรือมีส่วนให้ข้อมูลจากพนักงานส่งผู้บริหาร องค์การนั้นตกอยู่ในสถานะที่น่าอันตรายที่สุด การมีส่วนร่วมจะเน้นถึงการไหลเวียนของข้อมูลข่าวสารระหว่างผู้บริหารและพนักงาน ๓.) รางวัล เป็นเครื่องมือที่สำคัญในการก่อให้เกิดพฤติกรรมในองค์การ ซึ่งมีความสำคัญทั้งรางวัลภายในและภายนอก (Intrinsic and Extrinsic Rewards) ในการที่จะกระตุ้นการมีส่วนร่วมรางวัลภายในมีอิทธิพลทำให้พนักงานเกิดความรู้สึกประสบความสำเร็จรับรู้แห่งตนในการเพิ่มความสามารถเพิ่มผลงานของตน ตลอดจนเข้าร่วมในการตัดสินใจในงานสำคัญ ส่วนรางวัลภายนอกทำให้พนักงานรู้สึกว่ามีอำนาจเพิ่มขึ้น ได้รับข้อมูล ข่าวสาร มีความรู้และคาดหวัง

^{๒๓} สุนีย์ มัลลิกะมาสย์, , รัฐธรรมนูญกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพิทักษ์รักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๕), หน้า ๕๖-๕๗.

^{๒๔} อัสรา สว่างศรี, “การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน กรณีศึกษา : เทศบาลตำบลสารคาม จังหวัดฉะเชิงเทรา”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยบูรพา, ๒๕๔๘), หน้า ๔.

รางวัลที่สูง จึงเข้ามามีส่วนร่วมและเสริมสร้างประสิทธิภาพให้กับองค์กรมากขึ้น ๔.) ความรู้และทักษะของพนักงานมีความสำคัญในการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและปฏิบัติงานขององค์กร^{๒๕}

จากการศึกษาสรุปได้ว่า ลักษณะการมีส่วนร่วมของประชาชน การเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน ตั้งแต่การคิดริเริ่มและร่วมกำหนดนโยบาย ร่วมวางแผนตัดสินใจและปฏิบัติตามแผน และสามารถกระทำกิจกรรมร่วมกันในลักษณะที่ร่วมกันอย่างอย่างแท้จริงและไม่แท้จริง คือการร่วมศึกษาสาเหตุปัญหา และความต้องการของกลุ่ม กำหนดนโยบาย แผนงานโครงการ และกิจกรรม บริหารงานใช้ทรัพยากรที่มีจำกัดอย่างคุ้มค่า เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด

ตารางที่ ๒.๔ ลักษณะการมีส่วนร่วมของประชาชน

นักวิชาการ/สำนักวิชาการ	ลักษณะการมีส่วนร่วมของประชาชน
สุนีย์ มัลลิกะมาลย์, (๒๕๔๕, หน้า ๕๖-๕๗).	๑. การมีส่วนร่วมของประชาชนในระดับต่ำ ๒. การมีส่วนร่วมระดับสูง
อัสรา สว่างศรีล (๒๕๔๘, หน้า ๔).	๑. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ๒. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ ๓. การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ ๔. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล
อรรณน นกน้อย, (๒๕๔๕, หน้า ๑๕-๑๖).	๑. อำนาจการตัดสินใจ ๒. ข้อมูลข่าวสาร ๓. รางวัล ๔. ความรู้และทักษะของพนักงาน

^{๒๕} อรรณน นกน้อย, “การมีส่วนร่วมของบุคลากรในการรับรองคุณภาพโรงพยาบาล : ศึกษาเฉพาะกรณีคณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, (กรุงเทพมหานคร : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, ๒๕๔๕), หน้า ๑๕-๑๖.

๒.๑.๕ แนวคิดเกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วม

จากการทบทวนเอกสารพบว่า มีนักวิชาการได้อธิบายแนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมไว้หลายท่าน ดังนี้ การมีส่วนร่วมสามารถแบ่งออกเป็น ๒ กลุ่ม คือ

๑. แนวคิดแบบตัวแทน (Indirect Democracy) เน้นการเป็นตัวแทนของผู้นำ และถือว่าการมีส่วนร่วมในการเลือกตั้ง ถอดถอนผู้นำ เป็นเครื่องหมายของการที่จะให้หลักประกันการบริหารที่ดี อย่างไรก็ตามแนวคิดนี้เน้นเฉพาะการวางโครงสร้างสถาบันเพื่อเป็นเครื่องมือในการให้ผู้ตามเข้ามามีส่วนร่วมเท่านั้น

๒. แนวคิดประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม (Participatory Democracy) ตามแนวความคิดนี้ การมีส่วนร่วมมีวัตถุประสงค์ไม่เฉพาะแต่การเข้าไปพิจารณาเลือกตั้ง หรือถอดถอนผู้นำเท่านั้นแต่ยังรวมถึงการเข้าไปมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของการวางนโยบายยิ่งกว่านั้นแนวคิดนี้ยังมองการมีส่วนร่วมเป็นการให้การศึกษา และพัฒนาการกระทำทางการเมืองและสังคมที่มีความรับผิดชอบ นั่นก็คือ การไม่ยอมให้มีส่วนร่วมนับว่าเป็นการคุกคามต่อเสรีภาพของผู้ตาม^{๒๖}

การมีส่วนร่วมของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลว่า ประชาชนสามารถมีวิธีการเข้าร่วมได้ ๓ ฐานะ ได้แก่

๑. ฐานะผู้ส่งเสริม

๑.๑ การมีส่วนร่วมโดยวิธีการเลือกตั้ง กล่าวคือ มีความเอาใจใส่เข้าร่วมกิจกรรมขององค์การบริหารส่วนตำบลสม่ำเสมอ หรือหากมีความสามารถและคุณสมบัติเหมาะสมก็สามารถมีส่วนร่วมโดยวิธีการสมัครเป็นสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล

๑.๒ การมีส่วนร่วมในวิธีการทางกฎหมาย กล่าวคือ ปฏิบัติตามกฎหมายและเสียภาษีตามระเบียบข้อบังคับ

๑.๓ การมีส่วนร่วมในวิธีการให้ด้านร่วมมือ กล่าวคือ สละแรงงานพัฒนาท้องถิ่น ร่วมกิจกรรมองค์การบริหารส่วนตำบล ร่วมมือกับหน่วยงานอื่นๆ ช่วยเผยแพร่ข่าวสารและแสดงความคิดเห็นเพื่อสนับสนุนหรือไม่สนับสนุนโครงการ

๒. ฐานะผู้รับบริการ กล่าวคือ

๒.๑ การมีส่วนร่วมโดยวิธีการแจ้งปัญหาหรือความเดือดร้อน สะท้อนภาพการบริการให้ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลรับรู้

^{๒๖} นวลน้อย ตรีรัตน์ และคณะ, “ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลในการกระจายอำนาจและการปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทย ” (กรุงเทพมหานคร : สถาบันพระปกเกล้า, ๒๕๔๕), หน้า ๓๓๒.

๒.๒ การมีส่วนร่วมโดยวิธีการออกข้อบังคับท้องถิ่นหรือข้อบัญญัติท้องถิ่น

๒.๓ การมีส่วนร่วมโดยวิธีการร่วมเป็นคณะกรรมการการจัดซื้อจัดจ้างโดยวิธีสอบราคา ประกวดราคา

๓. ฐานะผู้ตรวจสอบ กล่าวคือ

๓.๑ การมีส่วนร่วมโดยวิธีการเป็นผู้ตรวจสอบพฤติกรรมสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล

๓.๒ การมีส่วนร่วมโดยวิธีการตรวจสอบแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล

๓.๓ การมีส่วนร่วมโดยวิธีการตรวจสอบจัดทำข้อบังคับงบประมาณรายจ่ายประจำปีว่าตรงกับแผนพัฒนาตำบลหรือไม่ ตรวจสอบการก่อสร้างโครงการและค่าใช้จ่ายงบประมาณว่ามีความโปร่งใสหรือไม่

๓.๔ การมีส่วนร่วมโดยวิธีการเข้ารับฟังการประชุมสภาอย่างสม่ำเสมอ

๓.๕ การมีส่วนร่วมโดยวิธีการขอรับทราบข้อมูลหากเห็นว่าการทำงานขององค์การบริหารส่วนตำบลไม่โปร่งใส

๓.๖ การมีส่วนร่วมโดยวิธีการคัดค้านข้อบังคับหรือมติขององค์การบริหารส่วนตำบลที่ทำให้ประชาชนเกิดความเดือดร้อน

๓.๗ การมีส่วนร่วมโดยวิธีการตรวจสอบการทำงานขององค์การบริหารส่วนตำบลเมื่อเห็นว่าไม่ถูกต้อง ไม่โปร่งใส ประชาชนในฐานะผู้ตรวจสอบต้องดำเนินการโดยการแจ้งประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบล หรือสมาชิกเพื่อคัดค้าน หากพบผู้รับผิดข้อบิเสสภา ฯ เพิกเฉยจะต้องแจ้งนายอำเภอฟ้องศาลหากคณะกรรมการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล หรือสมาชิกทำความเสียหายให้กับประชาชนและรวบรวมประชาชนที่มีสิทธิ์เลือกตั้งครั้งหนึ่งของผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งเข้าชื่อร้องต่อผู้ว่าราชการจังหวัดการบริหารส่วนตำบลได้^{๒๗}

หลักการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล ดังนี้

๑. การจัดความสัมพันธ์ที่เสมอภาคเท่าเทียมกัน การจัดความสัมพันธ์ด้านบทบาทระหว่างประชาชนและองค์การบริหารส่วนตำบลที่เท่าเทียมกัน เป็นหลักการสำคัญของกระบวนการมีส่วนร่วม โดยแต่ละฝ่ายควรมีการตระหนักถึงความต้องการของตนเองและสิ่งทีตนเองสามารถทำได้ ชุมชนควรตระหนักถึงความเป็นเจ้าของต้องการคิดเอง ทำเอง กำหนดเอง ซึ่งสิ่งนี้จะเป็นส่วนที่คอยกำกับ กำหนดให้บทบาทการทำงานที่เหมาะสมตามศักยภาพและความพอใจร่วมกันทั้งสองฝ่าย

^{๒๗} วรทัต ถัยนันท์ , การมีส่วนร่วมการปกครองส่วนท้องถิ่น อ.บ.ต, (กรุงเทพมหานคร : บรรณกิจ, ๒๕๔๖), หน้า ๔๔-๔๕.

ความสัมพันธ์ที่เท่าเทียมกัน ยังหมายความว่า กระบวนการตัดสินใจเท่าเทียมกัน ที่ผ่านมาพบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลมักขึ้นำการตัดสินใจของประชาชน และหลายกรณีนี้ที่ประชาชน มองอำนาจ ในการตัดสินใจให้องค์การบริหารส่วนตำบลซึ่งในที่สุดผลของการตัดสินใจนั้นอาจไม่เป็นตามความต้องการที่แท้จริงของประชาชน

๒. การมีอิสระ ไม่ครอบงำ ความเชื่อมั่นในการเป็นมนุษย์ควรอยู่บนฐานของความไม่ครอบงำ การให้อิสระภาพในการคิดและแสดงออก โดยไม่มีอคติ และไม่นำความคิด ความเชื่อของตนเองมาวัดหรือตีคุณค่า หรือชักจูงครอบงำให้เปลี่ยนแปลง โดยเฉพาะความเชื่อมั่นในศักยภาพ ฐานความรู้ ภูมิปัญญาและประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมดั้งเดิมของสังคม

๓. การมีส่วนร่วมของทุกกลุ่มในสังคม ในชุมชนหนึ่งๆ ย่อมประกอบด้วยความแตกต่าง หลากหลายทั้งด้านฐานะ เพศ วัย สถานะทางสังคม ฯลฯ การสร้างโอกาสเปิดพื้นที่ทางสังคมอย่างเท่าเทียมกันในการให้ทุกคนได้มีส่วนร่วมในการแสดงออกทางความคิด ศักยภาพความรู้และร่วมมีบทบาท ดำเนินการต่อเนื่อง ซึ่งจะทำให้งานดำเนินไปนั้นไม่ไปรวมอยู่ที่กลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง ควรส่งผลกระทบกระจายไปสู่คนทุกส่วนในชุมชนอย่างทั่วถึง และเป็นธรรม

๔. การมีส่วนร่วมในทุกกระบวนการทุกขั้นตอน การดำเนินพัฒนาตามโครงการพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลนั้นมีกระบวนการขั้นตอนที่ต่อเนื่องเชื่อมโยงกันหลายครั้ง ที่พบว่าโครงการต่างๆ ที่ส่งผลกระทบต่อชุมชนขาดการมีส่วนร่วมของชุมชนตั้งแต่ขั้นตอนการศึกษาข้อมูล และการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ซึ่งเมื่อถึงขั้นตอนการดำเนินการแล้วมักเกิดปัญหาความขัดแย้ง และการสร้างผลกระทบต่อชุมชนตามมา การมีส่วนร่วมที่แท้จริงจึงควรให้ประชาชนมีส่วนร่วมตั้งแต่การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร การวิเคราะห์ปัญหา การวางแผนกำหนดเป้าหมายการตัดสินใจ การปฏิบัติ การตรวจสอบ ติดตามประเมินผล การเรียนรู้สรุปบทเรียน แก้ไขปรับปรุงและรวมทั้งการขยายผล และเผยแพร่ผลสู่สาธารณะ^{๒๘}

จากการศึกษาสรุปได้ว่า การมีส่วนร่วม คือ การเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน การพัฒนาทั้งในการแก้ไขปัญหาและการป้องกันปัญหาและร่วมตรวจสอบโดยเปิดโอกาสให้มีส่วนในการคิดริเริ่ม ร่วมกำหนดนโยบาย ร่วมวางแผน ตัดสินใจและปฏิบัติตามแผน ร่วมตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐทุกระดับ รวมถึงติดตามประเมินผลและรับผิดชอบในเรื่องต่าง ๆ และได้มีการพัฒนาการรับรู้และหลุดพ้นจากการเอารัดเอาเปรียบ เป็นการไขปัญหาความขัดแย้งในสังคม มีการกระจายผลประโยชน์แก่คนส่วนใหญ่อย่างยุติธรรม ประชาชนเป็นฝ่ายกำหนดความต้องการในการ

^{๒๘} ชัชวาล ทองดีเลิศ และคณะ, , การจัดกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม, (เชียงใหม่ : เชียงใหม่ ปีสสารพิมพ์, ๒๕๔๔), หน้า ๑๙-๒๓.

แก้ปัญหาของชุมชนด้วยตนเอง ซึ่งผลโดยรวมในการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคมการเมืองของประเทศและจากการร่วมกิจกรรมอื่นๆ

ตารางที่ ๒.๕ แนวคิดเกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วม

นักวิชาการ/สำนักวิชาการ	แนวคิดเกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วม
นวนน้อย ตรีรัตน์ และคณะ, (๒๕๔๔, หน้า ๓๗๒).	๑. แนวคิดแบบตัวแทน ๒. แนวคิดประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม
วรทัต ถัยนันท์, (๒๕๔๖, หน้า ๔๔-๔๕).	๑. ฐานะผู้ส่งเสริม ๒. ฐานะผู้รับบริการ ๓. ฐานะผู้ตรวจสอบ
ชัชวาล ทองดีเลิศ และคณะ, (๒๕๔๔, หน้า ๑๙-๒๓).	๑. การจัดความสัมพันธ์ที่เสมอภาค เท่าเทียมกัน ๒. การมีอิสระ ไม่ครอบงำ ๓. การมีส่วนร่วมของทุกกลุ่มในสังคม ๔. การมีส่วนร่วมในทุกกระบวนการทุกขั้นตอน

๒.๑.๖ ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วม

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้าทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมมีนักวิชาการหลายท่านกล่าวไว้ดังนี้

๑. ทฤษฎีการเกลี้ยกล่อมมวลชน (Mass Persuasion) เป็นวิธีการหนึ่งที่แก้ไขปัญหาการขัดแย้งในการปฏิบัติงาน โดยผู้เกลี้ยกล่อม โดยเฉพาะความรู้ขั้นพื้นฐาน เพื่อให้ดำเนินงานบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ดังนี้ การเกลี้ยกล่อมจึงเป็นปัจจัยหนึ่งนำไปสู่การมีส่วนร่วมของประชาชน และถ้าการเกลี้ยกล่อมนั้นเป็นเรื่องที่ตรงกับความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ย่อมส่งผลถึงการมีส่วนร่วมได้ในที่สุด

๒. ทฤษฎีการระดมสร้างขวัญของคนในชาติ (National Morale) การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการกิจกรรมใดๆ จำเป็นต้องให้ประชาชนในชุมชนและผู้ปฏิบัติการมีขวัญที่ดี การสร้างขวัญที่ดีต้องพยายามสร้างทัศนคติที่ดีต่อผู้ร่วมงาน เช่น การเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมไม่เอาตัวเอาเปรียบให้ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับงาน

๓. ทฤษฎีการสร้างความรู้สึกชาตินิยม (Nationalizing) เป็นปัจจัยที่มีความสำคัญนำไปสู่การมีส่วนร่วมเป็นความรู้สึกที่จะอุทิศ หรือเน้นค่านิยมเรื่องผลประโยชน์ของชาติมีความพอใจในชาติตนพอใจในเกียรติภูมิ จงรักภักดีผูกพันต่อท้องถิ่น

๔. ทฤษฎีการสร้างผู้นำ (Leadership) การสร้างผู้นำจะช่วยจูงใจประชาชนทำงานด้วยความเต็มใจ เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ หรือเป้าหมายร่วมกัน เพราะผู้นำเป็นปัจจัยสำคัญในการ

รวบรวมนักกลุ่มใจคนไปยังเป้าประสงค์ ผลของการสร้างผู้นำทำให้เกิดการระดมความร่วมมือปฏิบัติงานอย่างมีขวัญงานมีคุณภาพ มีความคิดริเริ่มในกิจกรรมต่างๆ ด้วยดีนั่นเอง^{๒๙}

ทฤษฎีการมีส่วนร่วมหรือภาวะผู้ตามไว้ว่า ทฤษฎีนี้ได้รับความสนใจจากนักวิชาการส่วนใหญ่อย่างมาก เนื่องจากนักวิชาการคิดว่าหากองค์การภาวะผู้นำที่ดี ก็จะพลอยมีภาวะผู้ตามดีไปด้วย เป็นการมองค่อนข้างแคบ เพราะนอกจากจะมองปรากฏการณ์เพียงด้านเดียว การที่นักวิชาการให้ความสำคัญแก่การมีส่วนร่วมหรือภาวะผู้ตามนั้น พอสรุปสาเหตุหลายประการด้วยกัน คือ ประการแรก นักวิชาการบางคนอาจจะไม่แน่ใจว่าองค์การมีความจำเป็นมากน้อยเพียงใด ที่จะต้องให้ผู้ตามเข้ามามีส่วนร่วมคืออะไรกันแน่ ประการที่สอง หากผู้นำยอมให้ผู้ตามเข้ามามีส่วนร่วมแล้ว ผู้ตามเหล่านั้นได้แก่ใครบ้างผู้ตามทั้งหมดหรือเฉพาะผู้ตามที่ใกล้ชิดสนิทสนมกับผู้นำเท่านั้น และประการสุดท้าย หากผู้นำยอมให้ผู้ตามเข้ามามีส่วนร่วมแล้ว ผู้ตามควรจะเข้าไปมีส่วนร่วมมากน้อยเพียงใด และลักษณะของการเข้าไปมีส่วนร่วมเช่นนั้น สะท้อนให้เห็นถึงลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำและผู้ตามอย่างไรบ้าง

ทฤษฎีการมีส่วนร่วมอาจมีอยู่มากมายหลายทฤษฎีด้วยกัน สามารถแบ่งออกเป็นสองกลุ่มใหญ่ๆ คือ ทฤษฎีความเป็นผู้แทน (Representative) และทฤษฎีประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม (Participatory Democracy)

ทฤษฎีความเป็นผู้แทน (Representative) ทฤษฎีนี้เน้นความเป็นผู้แทนของผู้นำ และถือว่าการมีส่วนร่วมในการเลือกตั้ง/ถวญถอนผู้นำ เป็นเครื่องหมายของการที่จะให้หลักประกันกับการบริหารงานดี อย่างไรก็ตามทฤษฎีนี้เน้นเฉพาะการวางโครงการสร้างสถาบัน เพื่อเป็นเครื่องมือในการให้ผู้ตามเข้ามามีส่วนร่วมเท่านั้น เช่น การเลือกตั้งทั่วไป การเลือกตั้งโดยนัยคะแนนลับและประชุมปรึกษาหารือประจำปี จะเห็นได้ว่า การมีส่วนร่วมตามนัยของทฤษฎีนี้ มิได้เปิดโอกาสให้ผู้ตามได้เข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจขององค์การอย่างแท้จริง และผู้ที่มีส่วนร่วมอย่างแท้จริงในการตัดสินใจ ได้แก่ บรรดาผู้นำต่างๆ ที่เสนอตัวเข้าสมัครรับการเลือกตั้ง ส่วนผู้ตามนั้นเป็นเพียงแค่มือระดับเท่านั้น

ทฤษฎีประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม (Participatory Democracy) ตามแนวความคิดทฤษฎีนี้ การมีส่วนร่วมมีวัตถุประสงค์ไม่เฉพาะแต่การเข้าไปพิจารณาเลือกตั้ง หรือ ถวญถอนผู้นำเท่านั้น แต่ยังรวมถึงการเข้าไปมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของการวางนโยบาย ทฤษฎีนี้ ยังมองการมีส่วนร่วม

^{๒๙} อำนาง อนันตชัย , การระดมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน, (นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๔๐), หน้า ๑๒๗-๑๓๐.

ร่วมเป็นการให้การศึกษาและพัฒนาการกระทำทางการเมืองและสังคมที่มี ความรับผิดชอบ นั่นก็คือ การไม่ยอมให้มีส่วนร่วมนับว่าเป็นการคุกคามตามเสรีภาพของผู้ตาม^{๓๐}

โคเฮนจอห์น และ นอร์แมน (Cohen, John & Norman T. Uphoff ได้ให้ทฤษฎีการมีส่วนร่วม ๔ ขั้นตอน คือ

๑. การร่วมเสนอปัญหาในชุมชน
๒. การร่วมจัดทำแผนพัฒนาตำบล
๓. การร่วมกิจกรรมขององค์การบริหารส่วนตำบล
๔. การตรวจสอบการดำเนินงาน^{๓๑}

จากทฤษฎีที่ได้กล่าวไว้แล้วในข้างต้นนั้นสามารถสรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมนั้นจะต้องมีหลักในการมีส่วนร่วมที่สำคัญ ๑.) การร่วมเสนอปัญหาในชุมชน ๒.) การร่วมจัดทำแผนพัฒนาตำบล ๓.) การร่วมกิจกรรมขององค์การบริหารส่วนตำบล ๔.) การตรวจสอบการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อที่จะเสริมสร้างระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นและทำให้เกิดการพัฒนาของหน่วยงาน

ตารางที่ ๒.๖ ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วม

นักวิชาการ/สำนักวิชาการ	ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วม
อำนาจ อนันตชัย, (๒๕๔๐, หน้า ๑๒๗-๑๓๐).	๑. ทฤษฎีการเกลี้ยกล่อมมวลชน ๒. ทฤษฎีการระดมสร้างขวัญของคนในชาติ ๓. ทฤษฎีการสร้างความรู้สึกร่วมกัน ๔. ทฤษฎีการสร้างผู้นำ
ติน ปรัชญพฤทธิ์, (๒๕๔๑, หน้า ๖๒).	๑. ทฤษฎีความเป็นผู้แทน ๒. ทฤษฎีประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม
Cohen, John & Norman T. Uphoff, (1980, pp. 219-222).	๑. การร่วมเสนอปัญหาในชุมชน ๒. การร่วมจัดทำแผนพัฒนาตำบล ๓. การร่วมกิจกรรมขององค์การบริหาร ๔. การตรวจสอบการดำเนินงาน

^{๓๐} ติน ปรัชญพฤทธิ์, , ภาวะผู้นำและการมีส่วนร่วม, เอกสารการสอนชุดวิชาพฤติกรรมมนุษย์ในองค์กร, พิมพ์ครั้งที่ ๙, (นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๔๑), หน้า ๖๒.

^{๓๑} Cohen, John & Norman T. Uphoff. “ Participation in Rural Development : Seeking Clarity Through Specificity.” , **World Development**, 1980, Vol. 8, pp. 219-222.

๒.๒ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารงาน

การบริหารเป็นเรื่องที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการดำเนินงานขององค์การ เพราะเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะชี้ให้เห็นความสำเร็จ หรือความล้มเหลว ความมีประสิทธิภาพหรือความไร้ประสิทธิภาพของหน่วยงาน การบริหารเป็นเครื่องบ่งชี้ให้ทราบถึงความเจริญก้าวหน้าของสังคม ความก้าวหน้าของวิทยาการต่างๆ การบริหารเป็นหนทางที่สำคัญจะนำไปสู่ความก้าวหน้า การบริหารเป็นลักษณะการทำงานร่วมกันของกลุ่มบุคคลในองค์การซึ่งมีการวินิจฉัยสั่งการ นักบริหารจะต้องคำนึงถึงปัจจัยสิ่งแวดล้อมต่างๆ การวินิจฉัยสั่งการเป็นเครื่องแสดงให้ทราบถึงความสามารถของนักบริหาร และความเติบโตของนักการบริหาร ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาทบทวนเอกสารเกี่ยวกับการบริหารทั้งจากนักวิชาการไทยและต่างประเทศได้กล่าวไว้ ดังนี้

๒.๒.๑ ความหมายของการบริหาร

การบริหาร (Administration) เป็นเรื่องที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการดำเนินงานขององค์การ เพราะเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะชี้ให้เห็นความสำเร็จ หรือความล้มเหลวความมีประสิทธิภาพหรือความไร้ประสิทธิภาพของหน่วยงานการบริหารเป็นเครื่องบ่งชี้ให้ทราบถึงความเจริญก้าวหน้าของสังคมความก้าวหน้าของวิทยาการต่างๆ การบริหารเป็นมรรคที่สำคัญจะนำไปสู่ความก้าวหน้าการบริหารเป็นลักษณะการทำงานร่วมกันของกลุ่มบุคคลในองค์การ ซึ่งมีการวินิจฉัยสั่งการนักบริหารจะต้องคำนึงถึงปัจจัยสิ่งแวดล้อมต่างๆ การวินิจฉัยสั่งการเป็นเครื่องแสดงให้ทราบถึงความสามารถของนักบริหาร และความเจริญเติบโตของการบริหารชีวิตประจำวันของมนุษย์ไม่ว่าในครอบครัวหรือองค์การโดยอ้อมเกี่ยวข้องกับการบริหารอยู่เสมอ ดังนั้น การบริหารจึงเป็นเรื่องที่น่าสนใจและจำเป็นต่อการที่จะดำรงชีวิตของมนุษย์ในสังคม มีนักบริหาร นักวิชาการ และนักการศึกษามากมายหลายท่านได้ให้ความหมายของการบริหารไว้หลายทัศนะซึ่งพอสรุปได้ ดังนี้^{๓๒}

การบริหาร หมายถึง กระบวนการสั่งการและควบคุมกิจกรรมของสมาชิกในองค์การรูปลักษณ์ เพื่อวัตถุประสงค์ในการทำให้เป้าหมายและจุดมุ่งหมายของสถาบันสำเร็จผล^{๓๓} การดำเนินงานตามลำดับขั้นอันประกอบด้วย การวางแผน (Planning) การจัดองค์การ (Organizing) การอำนวยการ (Actuating) และการควบคุม (Controlling) เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์โดยอาศัยคนและทรัพยากร

^{๓๒} พระจริญ จิรสุโก (เมืองประทับ), “การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลเมืองบางกรวย จังหวัดนนทบุรี”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขารัฐประศาสนศาสตร์, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๒), หน้า ๗.

^{๓๓} ชาญชัย อาจินสมาจาร, , ศัพท์การบริหารการศึกษา, (กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๔๐), หน้า๑๑.

อื่น^{๓๔} การใช้ศาสตร์และศิลป์นำเอาทรัพยากรการศึกษา (Administration Resource) มาประกอบการตามกระบวนการบริหาร (Process of Administration) ให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ^{๓๕} กระบวนการมีการวางแผน การจัดองค์การ การสั่งการและการควบคุม ซึ่งจะทำให้งานดำเนินไปได้อย่างเรียบร้อยและกระบวนการต่างๆ เหล่านี้ล้วนเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิดเสมอ^{๓๖} การทำงานให้สำเร็จโดยอาศัยคนอื่น (Getting thing done through other people) เมื่อว่าตามคานิยมนี้ การบริหารในพระพุทธศาสนาเริ่มมีขึ้นเป็นรูปธรรมสองเดือนนับจากที่พระพุทธเจ้าตรัสรู้ นั่นคือ วันอาสาฬหบูชา เมื่อพระพุทธเจ้าแสดงพระธรรมเทศนาเป็นครั้งแรกแก่ปัญจวัคคีย์ ซึ่งทำให้เกิดพระสงฆ์ขึ้น เมื่อมีพระสงฆ์ขึ้นใหม่เกิดขึ้นในพระพุทธศาสนาอย่างนี้พระพุทธเจ้าต้องบริหารคณะสงฆ์^{๓๗} กระบวนการที่ผู้จัดการใช้ศิลปะและกลยุทธ์ต่างๆ ดำเนินการตามขั้นตอนต่างๆ โดยอาศัยความร่วมมือร่วมใจของสมาชิกในองค์การ การตระหนักถึงความสามารถ ความถนัด ความต้องการและความมุ่งหวังด้านความเจริญก้าวหน้าในการปฏิบัติงานของสมาชิกในองค์การควบคู่ไปด้วยองค์การจึงจะสัมฤทธิ์ผลตามเป้าหมายที่กำหนดไว้^{๓๘} การบริหาร (Administration) หมายถึง การกำหนดแนวทางหรือนโยบาย การสั่งการ การอำนวยการ การสนับสนุน และการตรวจสอบให้ผู้ปฏิบัติสามารถดำเนินงานให้ได้ตามเป้าหมายที่ต้องการ^{๓๙} กลุ่มที่ทำหน้าที่วางแผนการจัดการ จัดคนเข้าทำงาน สั่งการและควบคุมการทำงานให้กิจกรรมขององค์การดำเนินไปตามวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ โดยอยู่บนพื้นฐานของปัจจัยในการบริหาร^{๔๐} กระบวนการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์การ โดยอาศัยหน้าที่ทางการบริหารที่สำคัญ

^{๓๔} อดิสร พูนสิทธิ อ่างใน (George R Terry) จอร์จ อา เทอร์รี่, **การจัดการองค์การและการบริหาร**, (กรุงเทพมหานคร : สหธรรมิก, ๒๕๔๑), หน้า ๒๐.

^{๓๕} ธีระรัตน์ กิจจารักษ์, **เอกสารคำสอนวิชาการบริหารการศึกษา**, (เพชรบูรณ์ : คณะครุศาสตร์สถาบันราชภัฏ, ๒๕๔๒), หน้า ๓๓.

^{๓๖} ปราชญา กล้าผจญ และสมศักดิ์ คงเที่ยง, **หลักและทฤษฎีการบริหารการศึกษา**, (กรุงเทพมหานคร : บพิธการพิมพ์, ๒๕๔๕), หน้า ๑.

^{๓๗} พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตโต ป.ธ. ๙ Ph.D.), **พุทธวิธีบริหาร**, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๙), หน้า ๑.

^{๓๘} พะยอม วงศ์สารศรี, **องค์การและการจัดการ**, (กรุงเทพมหานคร : พรานนกการพิมพ์, ๒๕๔๒), หน้า ๓๖.

^{๓๙} มัลลิกา ต้นสอน, **การจัดการยุคใหม่**, (กรุงเทพมหานคร : เอกซ์เปอร์เน็ท จำกัด, ๒๕๔๔), หน้า ๑๐.

^{๔๐} ยุทธ กัยวรรณ, **การบริหารการผลิต**, (กรุงเทพมหานคร : พิมพ์ดีจำกัด, ๒๕๔๗), หน้า ๑๙.

คือ การจัดองค์การ การวางแผน การติดตาม และการควบคุม^{๔๑} กิจกรรมต่างๆ ที่บุคคลตั้งแต่ ๒ คน ขึ้นไป นำทั้งศาสตร์และศิลป์ มาใช้ในการทำงานร่วมกัน เพื่อความสำเร็จในเป้าหมายขององค์การที่กำหนดไว้ โดยอาศัยปัจจัยการบริหารอย่างเหมาะสมและใช้กระบวนการบริหารอย่างมีระบบ การบริหารหรือการจัดการ หมายถึง ศิลปะในการใช้คน เงิน วัสดุสิ่งของขององค์การและนอกองค์การเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ^{๔๒} การดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ โดยอาศัยวัตถุประสงค์ต่างๆ ได้แก่ เงิน วัสดุสิ่งของและวิธีปฏิบัติงานเป็นอุปกรณ์ในการดำเนิน^{๔๓} ศิลปะในการใช้บุคคลอื่นร่วมกับปัจจัยในการจัดการ เพื่อให้กิจกรรมดำเนินไปได้ตามวัตถุประสงค์ และสนองความคาดหวัง และจัดโอกาสให้บุคคลเหล่านี้มีความเจริญก้าวหน้าในหน้าที่การงาน^{๔๔} กระบวนการทำงานกับคนและโดยอาศัยคน เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์การภายใต้สภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลง^{๔๕} การบริหารไว้ ๒ นัย คือ ๑.) คำว่า บริหาร มาจากภาษาบาลี บริหาร มาจากศัพท์ว่า ปริ แปลว่า รอบ และ หร ธาตุในความนำไปดั่งนั้น คำว่า บริหาร จึงแปลว่า นำไปโดยรอบ อีกสำนวนหนึ่ง คำว่า บริหาร แปลว่า อ้อมหนี, หลีกหนี, หลบหนี ดังในประโยคภาษาบาลีว่า “ปัญหิ ปริหริตฺ สมตฺโต” แปลว่า สามารถเพื่อการอ้อมหนี หลีกหนี หลบซึ่งปัญหา หรือแปลว่า สามารถบริหารปัญหา และนำปัญหาไปโดยรอบหรือกำจัดปัญหาให้หมดสิ้นไป ๒.) คำว่า บริหาร แปลมาจากภาษาอังกฤษว่า Adiminister และ Administration แปลความหมายคือ การปกครองดำเนินการ อำนาจการจัดการ จัดให้ วาง ส่งเสริม และบำรุง^{๔๖} การบริหารจัดการ (Management) หมายถึง กระบวนการของการมุ่งสู่เป้าหมายขององค์การจากการทำงานร่วมกันโดยใช้บุคคลและทรัพยากรอื่น ๆ หรือกระบวนการออกแบบและรักษาสภาพแวดล้อมที่บุคคลทำงานร่วมกันในกลุ่มให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ ทรัพยากรทางการบริหารจัดการ ๖ M,S (Management resources)

^{๔๑}วิโรจน์ สารรัตนะ, , การบริหารหลักทฤษฎีและประเด็นทางการศึกษา, (กรุงเทพมหานคร : ทิพย์วิสุทธิ์, ๒๕๕๒), หน้า ๑.

^{๔๒}สมคิด บางโม, , การบริหาร, (กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๕๕), หน้า ๖๑.

^{๔๓}สมาน รังสิโยภักดิ์, , การบริหาร, (กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๕๕), หน้า ๑.

^{๔๔}สัมพันธ์ ภูไพบูรย์, , องค์การและการจัดการ, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : พัทธอักษร, ๒๕๕๒), หน้า ๑๖.

^{๔๕}เสนาะ ตีเยาว์, , หลักการบริหาร, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๕๓), หน้า ๓.

^{๔๖}สิริภาพ เหล่าลาภะ, , พุทธศาสตร์การเมือง, (กรุงเทพมหานคร : สหธรรมิก, ๒๕๕๕), หน้า ๑๔๐.

ประกอบด้วย ๑.) คน ๒.) เงิน ๓.) วัสดุดิบ ๔.) เครื่องจักร ๕.) วิธีการจัดการ ๖.) ตลาด^{๔๗} กระบวนการออกแบบและการดำรงรักษาไว้ซึ่งสภาพแวดล้อมของผู้ร่วมงาน กลุ่มบุคคลที่จะร่วมมือกัน ทำให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ให้ประสบความสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพขึ้นอยู่กับข้อจำกัดพื้นฐานที่ต้องการพอขยายความความได้ดังนี้ ๑.) ผู้บริหารทำตัวเป็นผู้จัดการใน การวางแผน การจัดองค์กร การบริหารงานบุคคล การควบคุมดูแล ๒.) การจัดการทุกชนิดในองค์กร ๓.) ผู้จัดการนั้นจะต้องบริหารทุกระดับชั้น ๔.) ผู้จัดการทุกคนต้องมีจุดมุ่งหมายเดียวกัน พยายามสร้างสิ่งต่างๆ ให้สูงกว่ามาตรฐาน ๕.) การจัดการนั้นเกี่ยวข้องกับผลผลิต ทำให้ได้ผลผลิตขึ้นมาอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล^{๔๘} การบริหาร หมายถึง การบริหารโดยทั่วไป คือ กระบวนการทำงานร่วมกันกับผู้อื่นหรือโดยผู้อื่น เพื่อให้สัมฤทธิ์ผลเป็นไปตามเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ^{๔๙} Management หมายถึง ศิลปะในการทำงานให้บรรลุเป้าหมายร่วมกับผู้อื่น^{๕๐} การนำไปสู่กระบวนการของการทำกิจการที่มี การวางแผน การอำนวยความสะดวก และความร่วมมือ โดยเฉพาะกิจกรรมด้านเศรษฐกิจ^{๕๑} การขับเคลื่อนงานภายในองค์กรให้เดินไปข้างหน้าโดยอาศัยผู้อื่นด้วยการเป็นผู้นำ การแนะแนว และการกระตุ้นความเพียรของผู้อื่นเพื่อสู่เป้าหมายขององค์กร และยังรวมไปถึงการให้กำลังใจ การสื่อสาร การวางแผน และการจัดการ^{๕๒} ศิลปะในการทำสิ่งต่างๆ ได้รับการปฏิบัติจนเป็นผลสำเร็จโดยที่ผู้บริหารมักจะไม่ได้เป็นผู้ปฏิบัติ แต่ผู้บริหารเป็นผู้ใช้ศิลปะเพื่อทำให้ผู้ปฏิบัติได้ทำงานจนสำเร็จตามจุดมุ่งหมายที่ผู้บริหารตัดสินใจเลือกไว้แล้ว นอกจากนี้ ไชมอน ยังได้กล่าวย้ำเพิ่มเติมว่านัยแห่งการขยายความของการบริหารอันสามารถที่จะทำให้ชัดเจนขึ้นอีกนั่นก็คือ กิจกรรมความร่วมมือของกลุ่มที่

^{๔๗} ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ, , **องค์การและการจัดการ**, (กรุงเทพมหานคร : พิมพ์ที่บริษัทธรรมสาร จำกัด, ๒๕๔๕), หน้า ๑๘.

^{๔๘} Harold Koontz & Heinz Weihrich, , **Ninth Edition Management**, (New York : McGraw Hillbook, 1991), p 4.

^{๔๙} Sergiovanni, T.J. & Carver, F.D, , **The School executive : A theory of administration**, (New York : Herper & Row, 1987), p 5.

^{๕๐} Don Hellriegel , **Management**, (Third edition, Addison – Wesley Publishing Company.lmc., 1982), p 6.

^{๕๑} Dele Yoder, , **Personnel Principles and Policies**, (Fourth printing, Englewood Cliffs : New Jersey Prentice – Hall, Inc. 1956), p 7.

^{๕๒} E.N. Chapman, , **Supervisor Survival Kit**, (Second edition, California : Science Research Associates Inc. , 1995), p 3.

ต้องการประสบผลสำเร็จต่อส่วนรวม^{๕๓} ศิลปะหรือความสามารถในการรวมวัตถุและกำลังคนเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนด^{๕๔} การทำงานให้สำเร็จโดยอาศัยผู้อื่น^{๕๕} กระบวนการจัดองค์การและการใช้ทรัพยากรต่างๆ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ล่วงหน้า^{๕๖}

จากความหมายและคำจำกัดความที่นักวิชาการต่างๆ ได้กล่าวมานี้พอสรุปได้ว่า การบริหารเป็นเรื่องที่มีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งต่อการดำเนินงานขององค์การ เพราะเป็นเครื่องมืออันสำคัญในอันที่จะชี้ให้เห็นถึงความสำเร็จ หรือล้มเหลว ความมีประสิทธิภาพ หรือความไร้ประสิทธิภาพของหน่วยงาน การบริหารเป็นเครื่องบ่งชี้ให้ทราบถึงความเจริญก้าวหน้า การบริหารเป็นลักษณะการทำงานร่วมกันของกลุ่มบุคคลในองค์การ มีลักษณะการวินิจฉัยสั่งการ นักบริหารจะต้องคำนึงถึงปัจจัยสิ่งแวดล้อมต่างๆ เพราะการวินิจฉัยสั่งการเป็นเครื่องแสดงให้ทราบถึงความสามารถของนักบริหารและการเจริญเติบโตของนักบริหาร ชีวิตประจำวันของมนุษย์ไม่ว่าในครอบครัวองค์กร โดยย่อมเกี่ยวข้องกับการบริหารอยู่เสมอ ดังนั้น การบริหารจึงเป็นเรื่องที่น่าสนใจและจำเป็นต่อการที่จะดำรงชีวิตของบุคคลในสังคม

ตารางที่ ๒.๗ ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงาน

นักวิชาการ/สำนักวิชาการ	ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงาน
ชาญชัย อาจิณสมภาร, (๒๕๔๐, หน้า ๑๑).	กระบวนการสั่งการและควบคุมกิจกรรมของสมาชิกในองค์การ
ธณจรัส พูนสิทธิ์, (๒๕๔๑, หน้า ๒๐).	การดำเนินตามขั้นตอน
ธีระรัตน์ กิจจารักษ์, (๒๕๔๒, หน้า ๓๓).	การใช้ศาสตร์และศิลป์นำเอาทรัพยากรการศึกษา(Administration Resource)
ปราชญา กล้าผจญ และสมศักดิ์ คงเที่ยง, (๒๕๔๕, หน้า ๑๒).	กระบวนการมีการวางแผน การจัดองค์การ การสั่งการและการควบคุม

^{๕๓} ไซมอน (Herbert A. Simon), อ้างใน เต็มศักดิ์ ทองอินทร์, , **ความรู้เบื้องต้นทางการบริหารธุรกิจ**, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๐), หน้า ๓.

^{๕๔} Hutchinson, Jonh G., , **Organization : Theory and Classical Concepts**, (New York :McGraw-Hill, 1967), p.12.

^{๕๕} Koontz, Harold & Cyril O' Donnell, , **Principle Of Management : An Analysis of Managerial Functions**, (New York : McGraw-Hill, 1972), p. 43.

^{๕๖} Ernest Dale, , **Management : Theory and Practice**, (New York : McGraw – Hill, 1973), p 4.

พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต ป.ธ. ๙ Ph.D.), (๒๕๔๙, หน้า ๑).	การทำงานให้สำเร็จโดยอาศัยคนอื่น
พะยอม วงศ์สารศรี, (๒๕๔๒, หน้า ๓๖).	กระบวนการที่ผู้จัดการใช้ศิลปะและกลยุทธ์ต่างๆ ดำเนินการตามขั้นตอนต่างๆ
มัลลิกา ต้นสอน, (๒๕๔๔, หน้า ๑๐).	การบริหาร (Administration) หมายถึง การกำหนดแนวทางหรือนโยบาย การสั่งการ การอำนวยการ
ยุทธ กัยวรรณ, (๒๕๔๗, หน้า ๑๙).	กลุ่มบุคคลที่ทำหน้าที่วางแผนการจัดการ
วิโรจน์ สารรัตน์, (๒๕๔๒, หน้า ๑).	กระบวนการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์กร
สมคิด บางโม, (๒๕๔๕, หน้า ๖๑).	กิจกรรมต่างๆ ที่บุคคลตั้งแต่ ๒ คน ขึ้นไป นำทั้งศาสตร์และศิลป์ มาใช้ในการทำงานร่วมกัน
สมาน รังสิโยภุชญ์, (๒๕๔๕, หน้า ๑).	การดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ โดยอาศัยวัตถุต่าง ๆ
สัมพันธ์ ภูไพบูรย์, (๒๕๔๒, หน้า ๑๖).	ศิลปะในการใช้บุคคลอื่นร่วมกับปัจจัยในการจัดการ เพื่อให้กิจกรรมดำเนินไปได้
เสนาะ ดีเยาว์, (๒๕๔๓, หน้า ๓).	กระบวนการทำงานกับคนและโดยอาศัยคน
สิรภพ เหล่าลาภะ, (๒๕๔๕, หน้า ๑๔๐).	คือ การปกครองดำเนินการ อำนวยการ จัดการ จัดให้ วาง ส่งเสริม และบำรุง
ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ, (๒๕๔๕, หน้า ๑๘).	การบริหารจัดการ (Management) หมายถึง กระบวนการของการมุ่งสู่เป้าหมายขององค์กร จากการทำงานร่วมกันโดยใช้บุคคล
Harold Koontz & Heinz Weihrich, (1991, p 4).	กระบวนการออกแบบและการดำรงรักษาไว้ซึ่งสภาพแวดล้อมของผู้ร่วมงาน
Sergiovanni, T.J. & Carver, F.D., (1987, p 5).	การบริหาร หมายถึง การบริหารโดยทั่วไป คือ กระบวนการทำงานร่วมกันกับผู้อื่น
Don Hellriegel, (1982, p 6).	ศิลปะในการทำงานให้บรรลุเป้าหมายร่วมกับผู้อื่น
Dele Yoder, (1956, p 7).	การนำไปสู่กระบวนการของการทำกิจการที่มี การวางแผน การอำนวยการ และความร่วมมือ

E.N. Chapman, (1995, p 3).	การขับเคลื่อนงานภายในองค์กรให้เดินไปข้างหน้าโดยอาศัยผู้อื่นด้วยการเป็นผู้นำ การแนะแนว และการกระตุ้น ความเพียรของผู้อื่น
ไซมอน (Herbert A. Simon), อ้างใน เต็มศักดิ์ ทองอินทร์, (๒๕๕๐, หน้า ๓).	ศิลปะในการทำให้สิ่งต่างๆ ได้รับการปฏิบัติจนเป็นผลสำเร็จโดยที่ผู้บริหารมักจะไม่ได้เป็นผู้ปฏิบัติ
Hutchinson, Jonh G., (1967, p 12).	ศิลปะหรือความสามารถในการรวมวัตถุและกำลังคนเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนด
Koontz, Harold & Cyril O' Donnell, (1972, p 43).	การทำงานให้สำเร็จโดยอาศัยผู้อื่น
Ernest Dale, (1973, p 4).	กระบวนการจัดการองค์การและการใช้ทรัพยากรต่างๆ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ล่วงหน้า

๒.๒.๒ ทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหาร

จากการศึกษาค้นคว้า พบว่า ทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารการปกครองประกอบไปด้วย ๑๐ ประการ คือ

๑. การวางแผน หมายถึง การกำหนดโครงการอย่างกว้างๆ ว่ามีอะไรบ้างที่จะต้องลงมือปฏิบัติตามลำดับวางแผนวิธีปฏิบัติพร้อมด้วยวัตถุประสงค์ของการปฏิบัติงานนั้นก่อนลงมือปฏิบัติการ

๒. การจัดการ หมายถึง การจัดรูปโครงสร้างหรือเค้าโครงของการบริหารโดยกำหนดอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานย่อย หรือตำแหน่งต่างๆ ของหน่วยงานให้ชัดเจนพร้อมด้วยกำหนดลักษณะ และวิธีการติดต่อสัมพันธ์ตามลำดับชั้นแห่งอำนาจหน้าที่สูงต่ำลดหลั่นลงไป

๓. การจัดคนเข้าทำงาน หมายถึง การบริหารงานเกี่ยวกับตัวบุคคลของหน่วยงาน การบริหารบุคคลดังกล่าวรวมถึงตั้งแต่การแสวงหาคนทำงานมาบรรจุ การแต่งตั้ง การฝึกอบรมและการพัฒนาบุคคล การบำรุงขวัญ การเลื่อนขั้น ลดชั้น ตลอดจนพิจารณาให้พ้นจากงาน และการบำรุงรักษาสภาพของการทำงานให้ดี และมีประสิทธิภาพให้คงอยู่ต่อไป

๔. การตัดสินใจ หมายถึง ความสามารถของผู้บริหารในการที่จะตัดสินใจแยกแยะและวิเคราะห์ออกมาให้ได้ว่าในการทำงานจะต้องมีการตัดสินใจในเรื่องใดบ้าง

๕. การสั่งการ หมายถึง การอำนวยการหรือการวินิจฉัยสั่งการหลังจากการได้วิเคราะห์และพิจารณาโดยรอบคอบ รวมทั้งการติดตามดูแลให้มีการปฏิบัติตามคำสั่งนั้นๆ

๖. การควบคุม หมายถึง การร่วมมือประสานงาน เพื่อการดำเนินการเป็นไปด้วยดี และราบรื่น ศึกษาหลักเกณฑ์และวิธีการที่จะทำการประสานงานดีขึ้น และดำเนินการแก้ไขเมื่อเกิดปัญหา

๗. การร่วมมือประสานงาน หมายถึง การประสานงานหรือติดต่อสัมพันธ์กับหน่วยงานย่อยหรือตำแหน่งต่างๆ ในองค์การ เพื่อก่อให้เกิดการทำงานที่มีประสิทธิภาพไม่มีการทำงานที่ซ้ำซ้อนหรือขัดแย้งกันสามารถทำงานประสานความกลมกลืนกันเพื่อวัตถุประสงค์หลักขององค์การ

๘. การสื่อสารข้อความ หมายถึง การผ่านข่าวสารข้อมูลและความเข้าใจเพื่อที่จะให้ผู้บังคับบัญชาหรือบุคคลอื่นเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตามที่ต้องการ

๙. การรายงานผล หมายถึง การเสนอรายงานไปยังผู้บังคับบัญชาหรือยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งบนและล่าง เพื่อทราบความก้าวหน้าของงานทุกระยะสะดวกแก่การประสานงานอื่นจะเป็นการสร้างความสำเร็จอันดีร่วมกันตลอดจนเป็นการบำรุงขวัญไปในตัวด้วย

๑๐. การงบประมาณ หมายถึง การจัดสรรทรัพยากร หรือการใช้งบประมาณการเงิน วางแผนหรือโครงการในการจ่ายเงินการบัญชีและการควบคุมดูแลการใช้จ่ายเงินโดยรอบคอบและรัดกุม^{๕๗}

สำหรับกระบวนการบริหารจัดการมี ๕ ประการ ดังนี้

๑. การวางแผน (Planning) คือ การศึกษาข้อมูลในปัจจุบันและคาดการณ์ในอนาคต แล้ววางแผนเป้าหมายและแนวทางปฏิบัติไว้

๒. การจัดองค์การ (Organizing) คือ การจัดโครงสร้างของหน่วยงานหรือองค์การออกเป็นหน่วยงานย่อยๆ กำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบของหน่วยงานการจัดสรรคนเข้าทำงานในตำแหน่งงานต่างๆ

๓. การบังคับบัญชาสั่งการ (Commanding) คือ การสั่งให้คนทำงานตามที่มอบหมายงานให้ทำ บังคับบัญชาให้พนักงานทำงานตามภารกิจของหน่วยงาน

๔. การประสานงาน (Coordination) คือ การดูแลควบคุมและอำนวยความสะดวกให้ผู้ทำงานสามารถได้โดยสะดวกเต็มความสามารถ

๕. การควบคุม (Controlling) คือ การควบคุมให้งานดำเนินไปตามแผนที่วางเอาไว้ ตรวจสอบให้ผลการปฏิบัติงานเป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนดไว้

^{๕๗} พงษ์ศักดิ์ ปัญจพรผล, , องค์การและการจัดการ, (กรุงเทพมหานคร : สถาบันราชภัฏนครปฐม, ๒๕๔๒), หน้า ๖๔-๗๒.

หลักการในการบริหารหรือการจัดการนั้น ควรมีความยืดหยุ่นและสามารถประยุกต์ใช้ได้กับนักบริหารทุกระดับในองค์กร เรียกว่า หลักการจัดการสากล ๑๔ ข้อ (Fayol 's 14 principle of management) ดังนี้

๑. หลักการแบ่งงานกันทำ (division of work) โดยคำนึงถึงความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน (specialization) ของแต่ละคน

๒. หลักอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบ (authority and responsibility) โดยให้สอดคล้องกับระดับความรับผิดชอบตามตำแหน่งงานนั้นๆ

๓. หลักระเบียบวินัย (discipline) พนักงานทุกคนต้องยอมรับและเชื่อฟังในกฎเกณฑ์ระเบียบข้อบังคับที่องค์กรกำหนดขึ้น

๔. หลักเอกภาพในการบังคับบัญชา (unity of command) ในการทำงานผู้ใต้บังคับบัญชาทุกคนจะต้องรับฟังคำสั่งจากผู้บังคับบัญชาเพียงคนเดียวเท่านั้น

๕. หลักทิศทางการทำงานอย่างเดียวกัน (unity of direction) ในการทำงานทุกกลุ่มหรือทุกหน่วยงานในองค์กรควรดำเนินการภายใต้แผนงานและทิศทางการทำงานที่ชัดเจนอย่างเดียวกัน

๖. หลักผลประโยชน์ส่วนตัวเป็นรองผลประโยชน์ส่วนรวม (subordination of individual interests the general interest) ในการทำงานผลประโยชน์ขององค์กรต้องมาก่อนผลประโยชน์ส่วนตัวโดยคำนึงถึงความสำเร็จขององค์กรเป็นสำคัญ

๗. หลักการจ่ายค่าตอบแทนการทำงานที่เป็นธรรม (remuneration) พนักงานต้องได้รับค่าจ้างที่เป็นธรรมเหมาะสมกับสภาพค่าครองชีพและความพอใจสูงสุดของทั้งฝ่ายคนงานและฝ่ายนายจ้าง

๘. หลักการรวมอำนาจ (centralization) หมายถึง การให้มีศูนย์รวมการตัดสินใจและการควบคุมอยู่ที่ส่วนกลาง และให้มีการกระจายอำนาจหน้าที่ที่เหมาะสมสอดคล้องและพอเหมาะกับองค์กรนั้นๆ

๙. หลักสายการบังคับบัญชา (scalar chain) ควรกำหนดลำดับสายของการบังคับบัญชาแต่ละหน่วยงานในองค์กรให้ชัดเจน ลดหลั่นกันไปตามลำดับ จากระดับสูงสุดลงมาถึงระดับต่ำสุดขององค์กร ไม่คลุมเครือหรือกำวากายกัน

๑๐. หลักของความมีระเบียบ (order) ทุกสิ่งทุกอย่างควรมีระเบียบแบบแผนการกำหนดตำแหน่งหน้าที่ที่จะต้องพิจารณาจากคุณสมบัติที่เหมาะสม

๑๑. หลักความเสมอภาค (equity) หมายถึง ผู้บริหารควรยึดหลักการจัดการบนพื้นฐานของความยุติธรรม ความมีเมตตากรุณาต่อผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างเสมอภาคเท่าเทียมกันโดยทั่วถึงทั้งองค์การปราศจากการลำเอียง

๑๒. หลักความมั่นคง (stability of tenure of personnel) ฝ่ายบริหารควรสร้างความรู้สึกในเรื่องความมั่นคงในหน้าที่การงานและรักษาพนักงานที่มีคุณภาพไว้กับองค์กร เพื่อลดอัตราการออกจากงานให้น้อยลง

๑๓. หลักความคิดริเริ่ม (initiative) เปิดโอกาสให้ผู้ใต้บังคับบัญชาได้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาขององค์กร

๑๔. หลักความสามัคคี (esprit de corps) ส่งเสริมความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของพนักงานด้วยการทำงานเป็นทีมและมีการติดต่อสื่อสารระหว่างกันเพื่อให้เกิดเอกภาพทั้งองค์กร^{๕๘}

หลักการบริหารจัดการของ ฟาโยลมาปรับปรุงประยุกต์กับการบริหารราชการในที่สุดได้คำตอบสั้นๆ คือ POSDCORB ซึ่งหมายถึงกระบวนการบริหาร ๗ ประการ คือ

๑. P = Planning หมายถึง การวางแผนเป็นการกำหนดโครงการอย่างกว้างๆ ว่าจะทำอะไรบ้าง เพื่ออะไร มีแนวทางปฏิบัติอย่างไร การวางแผนจะต้องทำก่อนการลงมือปฏิบัติ

๒. O = Organizing หมายถึง การจัดการองค์กร กล่าวคือ เป็นการจัดสายงานแบ่งแยกอำนาจการบริหารให้ผู้ปฏิบัติงานทราบบทบาทหน้าที่ของแต่ละคน เพื่อจะได้ทำงานให้บรรลุวัตถุประสงค์

๓. S = Staffing หมายถึง การจัดหาบุคคล เป็นการบริหารงานทางด้านบุคคล อันได้แก่ การจัดอัตรากำลัง การสรรหา การพัฒนาบุคลากร การสร้างบรรยากาศการทำงานที่ดีการประเมินผลการทำงาน และการให้พ้นจากงาน

๔. D = Directing หมายถึง การวินิจฉัยสั่งการบอกทิศทางการทำงานเสนอแนะวิธีการทำงานหลังจากที่ได้วิเคราะห์อย่างรอบคอบแล้วว่า ควรจะทำอะไรบ้าง อย่างไร ไปในทิศทางใด

๕. Co = Coordinating หมายถึง การประสานงาน อันได้แก่ การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยงานย่อยและบุคคลในตำแหน่งต่างๆ ให้สามารถทำงานร่วมกันได้ซึ่งอาจจะต้องใช้เทคนิคต่างๆ เช่น การสื่อสารการกำหนดระเบียบแผนในการทำงาน เป็นต้น

๖. R = Reporting หมายถึง การรายงาน การทำงานทุกอย่างจะมีการรายงานไปยังผู้บังคับบัญชาเหนือตนขึ้นไปว่าตนเองได้ทำอะไรบ้าง อย่างไร ได้ผลประการใด

๗. B = Budgeting หมายถึง (การงบประมาณ) เป็นเครื่องมือที่นำมาใช้ในการควบคุมการปฏิบัติงานโดยใช้วงจรงบประมาณ ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้ การเตรียมขออนุมัติงบประมาณการ

^{๕๘}Fayol, Henri, , **General and industrial management**, (London : Pittman & Sons, 1964), p. 40.

เสนอให้ผู้บังคับบัญชาให้ความเห็นชอบ การดำเนินงานตามงบประมาณ การตรวจสอบ การใช้จ่ายงบประมาณตามแผนที่เสนอขอไว้^{๕๙}

สรุป ทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารเป็นการดำเนินงานให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีขั้นตอน และเหมาะสมกับหน่วยงานหรือองค์กร ซึ่งกระบวนการบริหารบางตำราเรียกว่า หน้าที่ของการจัดการ ซึ่งมีหลายหน้าที่แตกต่างกันไปตามแนวคิดของนักวิชาการแต่ละคนแต่จะมีหลักการใหญ่ๆ คล้ายคลึงกัน

ตารางที่ ๒.๘ ทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหาร

นักวิชาการ	ทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหาร
พงษ์ศักดิ์ ปัญจพรผล, (๒๕๔๒, หน้า ๖๔-๗๒).	๑. การวางแผน ๒. การจัดการ ๓. การจัดคนเข้าทำงาน ๔. การตัดสินใจ ๕. การสั่งการ ๖. การควบคุม ๗. การร่วมมือประสานงาน ๘. การซื้อข้อความ ๙. การรายงานผล ๑๐. การงบประมาณ
Fayol, Henri, (1964, p 39).	๑. การวางแผน ๒. การจัดองค์การ ๓. การบังคับบัญชาสั่งการ ๔. การประสานงาน ๕. การควบคุม
Gulick L. and Urwick J., (1937, p 3-5).	๑. P = Planning หมายถึง การวางแผน ๒. O = Organizing หมายถึง การจัดการ องค์กร ๓. S = Staffing หมายถึง การจัดหาบุคคล

^{๕๙} Gulick L. and Urwick J. , Papers on the Science of Administration, (Clifton ; Augustus M. Kelley, 1937), pp. 3-5.

	๔. D = Directing หมายถึง การวินิจฉัยสั่งการ
	๕. Co = Coordinating หมายถึง การประสานงาน
	๖. R = Reporting หมายถึง การรายงาน
	๗. B = Budgeting หมายถึง การงบประมาณ

๒.๒.๓ แนวคิดเกี่ยวกับการบริหาร

ในปัจจุบันองค์กรมีการขยายตัวและสลับซับซ้อนมากขึ้น นักทฤษฎีและผู้บริหารสมัยใหม่ จึงหันมาสนใจศึกษาพฤติกรรมขององค์กรมากขึ้น เพราะคนเป็นส่วนหนึ่งของระบบองค์กร และองค์กรก็เป็นส่วนหนึ่งของสังคม ซึ่งทุก ๆ ส่วนมีความสัมพันธ์กันและมีส่วนกระทบต่อปัจจัยระหว่างกันในการดำเนินงาน และเพื่อให้องค์กรประสบความสำเร็จเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ สิ่งเหล่านี้ทำให้เกิดแนวคิดมากมายเกี่ยวกับการบริหาร ซึ่งมีนักวิชาการหลาย ๆ ท่านได้ให้แนวคิดไว้ดังต่อไปนี้

ผู้บริหารงานที่ดีจะต้องมีวิธีการบริหารงานที่จะทำให้ชนะใจลูกน้อง ธรรมสำหรับผู้บริหารงาน คือ จะต้องมีความหนักแน่นมั่นคงและสามารถเป็นเสาหลักในการสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ลูกน้องได้ มีความสามารถในการแบ่งงานให้ลูกน้องทำตามความชำนาญของแต่ละบุคคลและรู้จักกระจายอำนาจให้แก่ลูกน้องได้ช่วยแบ่งภาระของตนเอง ดังนั้นผู้บริหารงานที่ดีจึงเป็นผู้ที่คอยดูแลภาพรวมในการทำงานของบุคคลในองค์กร^{๒๐} และการบริหารที่ส่วนใหญ่มักจะนึกถึงการบริหารราชการ คำศัพท์ที่ใช้มี ๒ คำ คือ การบริหาร (Administration) นิยมใช้กับการบริหารราชการ หรือการจัดการเกี่ยวกับนโยบายซึ่งศัพท์บัญญัติว่า รัฐประศาสนศาสตร์ (Public Administration) คำศัพท์อีกคำหนึ่งคือ การจัดการ (Management) นิยมใช้กับการบริหารธุรกิจเอกชนแต่อย่างไรก็ตาม คำว่า การบริหาร กับคำว่า การจัดการใช้แทนกันได้ และมีความหมายเหมือนกัน ยังได้กล่าวอีกว่าการบริหารราชการในทางปฏิบัติขึ้นอยู่กับความสามารถ ประสบการณ์และทักษะของผู้บริหารแต่ละคน ที่จะทำงานให้บรรลุเป้าหมาย นับเป็นการประยุกต์ความรู้หลักการและทฤษฎีไปสู่การปฏิบัติให้เหมาะสมกับสถานการณ์และสิ่งแวดล้อม สามารถโน้มน้าวและจูงใจคนให้ร่วมแรงร่วมใจกันทำงานอย่างมีความสุข และงานบรรลุเป้าหมาย การบริหารจึงเป็นศิลปะอย่างหนึ่งบางคนอาจมีความสามารถพิเศษมีพรสวรรค์ สามารถจัดการได้ดี โดยไม่จำเป็นต้องได้รับการศึกษาอบรมทางด้าน

^{๒๐} พระมหาวุฒิชัย วชิรเมธี (ว. ชิตรเมธี), , **คนสำราญงานสำเร็จ**, พิมพ์ครั้งที่ ๓, (กรุงเทพมหานคร : บริษัททอมรินทรีพริ้นติ้งแอนด์พลับ ลิขซิง จำกัด (มหาชน), ๒๕๕๐), หน้า ๒๕-๓๒.

การบริหารมาก่อน แต่ถ้าบุคคลนั้นได้รับการศึกษาอบรมด้วยแล้วย่อมจะทำให้การจัดการมีประสิทธิภาพสูงขึ้น ในทางตรงกันข้ามผู้บริหารที่ขาดศิลปะ ไม่มีความสามารถพิเศษมาแต่กำเนิด หากได้รับการอบรมทางการบริหารย่อมจะช่วยให้การจัดการดำเนินไปด้วยดีตามสมควร ปัจจุบันเป็นที่ยอมรับกันทั่วไปว่า ผู้ที่เข้ารับตำแหน่งเป็นผู้บริหารจำเป็นต้องได้รับการศึกษาอบรมก่อนเข้าปฏิบัติหน้าที่ และมีการฝึกอบรมผู้บริหารระหว่างดำรงตำแหน่งเพื่อเพิ่มพูนความรู้ความสามารถในการจัดการ เรียกว่า การฝึกอบรมระหว่างประจำการ ผู้บริหารที่ดีควรยึดถือว่าจัดการเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ กล่าวคือ ผู้บริหารควรหมั่นศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ ติดตามผลงานการศึกษาวิจัย ทฤษฎีและหลักวิชาการใหม่ๆ ตลอดจนพยายามใช้ความสามารถของตนเองปรับปรุงบุคลิกภาพของตนให้เหมาะสมที่จะเป็นผู้นำ^{๖๑}

กระบวนการการบริหารควรประกอบด้วย ๑๐ ประการ คือ

๑. การวางแผน หมายถึง การกำหนดโครงการอย่างกว้างๆ ว่ามีอะไรบ้างที่จะต้องลงมือปฏิบัติตามลำดับวางแผนวิธีปฏิบัติพร้อมด้วยวัตถุประสงค์ของการปฏิบัติงานนั้นก่อนลงมือปฏิบัติการ

๒. การจัดการ หมายถึง การจัดรูปโครงสร้างหรือเค้าโครงของการบริหารโดยกำหนดอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานย่อย หรือตำแหน่งต่างๆ ของหน่วยงานให้ชัดเจนพร้อมด้วยกำหนดลักษณะ และวิธีการติดต่อสัมพันธ์ตามลำดับชั้นแห่งอำนาจหน้าที่สูงต่ำลดหลั่นลงไป

๓. การจัดคนเข้าทำงาน หมายถึง การบริหารงานเกี่ยวกับตัวบุคคลของหน่วยงาน การบริหารบุคคลดังกล่าวรวมถึงตั้งแต่การแสวงหาคนทำงานมาบรรจุ การแต่งตั้ง การฝึกอบรมและการพัฒนาบุคคล การบำรุงขวัญ การเลื่อนขั้น ลดชั้น ตลอดจนพิจารณาให้พ้นจากงาน และการบำรุงรักษาสภาพของการทำงานให้ดี และมีประสิทธิภาพให้คงอยู่ต่อไป

๔. การตัดสินใจ หมายถึง ความสามารถของผู้บริหารในการที่จะตัดสินใจแยกแยะ และวิเคราะห์ออกมาให้ได้ว่าในการทำงานจะต้องมีการตัดสินใจในเรื่องใดบ้าง

๕. การสั่งการ หมายถึง การอำนวยการหรือการวินิจฉัยสั่งการหลังจากการได้วิเคราะห์และพิจารณาโดยรอบคอบ รวมทั้งการติดตามดูแลให้มีการปฏิบัติตามคำสั่งนั้นๆ

๖. การควบคุม หมายถึง การร่วมมือประสานงาน เพื่อดำเนินการเป็นไปด้วยดี และราบรื่น ศึกษาหลักเกณฑ์และวิธีการที่จะทำการประสานงานดีขึ้น และดำเนินการแก้ไขเมื่อเกิดปัญหา

^{๖๑} สมคิด บางโม, , องค์การและการจัดการ, (กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๖), หน้า ๖๑.

๗. การร่วมมือประสานงาน หมายถึง การประสานงานหรือติดต่อสัมพันธ์กับหน่วยงานย่อยหรือตำแหน่งต่างๆ ในองค์กร เพื่อก่อให้เกิดการทำงานที่มีประสิทธิภาพไม่มีการทำงานที่ซ้ำซ้อนหรือขัดแย้งกันสามารถทำงานประสานความกลมกลืนกันเพื่อวัตถุประสงค์หลักขององค์กร

๘. การสื่อข้อความ หมายถึง การผ่านข่าวสารข้อมูลและความเข้าใจเพื่อที่จะให้ผู้บังคับบัญชาหรือบุคคลอื่นเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตามที่ต้องการ

๙. การรายงานผล หมายถึง การเสนอรายงานไปยังผู้บังคับบัญชาหรือยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งบนและล่าง เพื่อทราบความก้าวหน้าของงานทุกระยะสะดวกแก่การประสานงานอื่นจะเป็นการสร้างความสำเร็จอันดีร่วมกันตลอดจนเป็นการบำรุงขวัญไปในตัวด้วย

๑๐. การงบประมาณ หมายถึง การจัดสรรทรัพยากร หรือการทำงานงบประมาณการเงิน วางแผนหรือโครงการในการจ่ายเงินการบัญชีและการควบคุมดูแลการใช้จ่ายเงินโดยรอบคอบและรัดกุม^{๖๒}

กระบวนการบริหาร ควรประกอบด้วย ๔ ประการ คือ

๑. การวางแผน หมายถึง การกำหนดโครงการอย่างกว้าง ๆ ว่ามีอะไรบ้างที่จะต้องลงมือปฏิบัติตามลำดับวางแผนวิธีปฏิบัติพร้อมด้วยวัตถุประสงค์ของการปฏิบัติงานนั้นก่อนลงมือปฏิบัติการ

๒. การจัดองค์การ หมายถึง การจัดรูปโครงสร้างหรือเค้าโครงของการบริหารโดยกำหนดอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานย่อย หรือตำแหน่งต่าง ๆ ของหน่วยงานให้ชัดเจนพร้อมด้วยกำหนดลักษณะ และวิธีการติดต่อสัมพันธ์ตามลำดับชั้นแห่งอำนาจหน้าที่สูงต่ำลดหลั่นลงไป

๓. การนำ หมายถึง ความพยายามทำให้มีอิทธิพลต่อผู้อื่น เพื่อให้การปฏิบัติงานบรรลุจุดมุ่งหมายขององค์กร

๔. การควบคุม หมายถึง การมุ่งเน้นที่จะก่อให้เกิดความมั่นใจว่าสมาชิกในองค์กรได้ประพฤติปฏิบัติในทิศทางที่จะทำให้บรรลุผลมาตรฐานหรือจุดหมาย^{๖๓}

หลักสำคัญของการบริหาร ๕ ลักษณะ คือ

^{๖๒} พงษ์ศักดิ์ ปัญจพรผล, , องค์การและการจัดการ, (กรุงเทพมหานคร : สถาบันราชภัฏนครปฐม, ๒๕๔๒), หน้า ๖๔-๗๒.

^{๖๓} วิโรจน์ สารรัตนะ, , การบริหาร หลักการ ทฤษฎี และประเด็นทางการศึกษา, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์วิทยวิสุทธิ, ๒๕๔๒), หน้า ๑๑.

๑. การบริหารเป็นการทำงานกับคนและโดยอาศัยคน หมายความว่า การบริหารเป็นกระบวนการทางสังคม คือ อาศัยกลุ่มคนที่รวมกันทำงานเพื่อบรรลุเป้าหมายขององค์การผู้บริหารจะต้องรับผิดชอบให้สำเร็จโดยอาศัยความร่วมมือของบุคคลอื่น

๒. การบริหารทำให้งานบรรลุเป้าหมายขององค์การ เป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ขององค์การต้องอาศัยความร่วมมือกันของคนทุกคนจึงจะทำให้สำเร็จลงได้

๓. การบริหารเป็นการสมดุลระหว่างประสิทธิผลและประสิทธิภาพ คำว่าประสิทธิผล หมายความว่า ทำงานบรรลุผลสำเร็จตามที่กำหนด ส่วนคำว่า ประสิทธิภาพ หมายความว่า ทำงานโดยใช้ทรัพยากรอย่างประหยัดหรือเสียค่าใช้จ่ายต่ำสุด

๔. การบริหารเป็นการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุดเป็นที่รู้จักกันโดยทั่วไปว่าเราอาศัยในโลกที่มีทรัพยากรจำกัดการใช้ทรัพยากรต่างๆ จึงต้องตระหนัก ๒ ข้อใหญ่ คือ เมื่อใช้ทรัพยากรใดไปแล้วทรัพยากรนั้นจะหมดสิ้นไปไม่สามารถกลับคืนมาใหม่ได้ และจะต้องเลือกใช้ทรัพยากรให้เหมาะสมอย่าให้เกิดสิ้นเปลืองโดยเปล่าประโยชน์

การบริหารจะต้องเผชิญกับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป ผู้บริหารที่ประสบความสำเร็จจะต้องสามารถคาดคะเนเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างถูกต้อง และสามารถปรับตัวเองให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงนั้น^{๒๔}

กระบวนการบริหารนั้นต้องประกอบด้วย ขั้นตอนสำคัญ หรือเรียกกันย่อๆ ว่า “POSDCORB Model” ซึ่งอธิบายตามความหมายได้ดังนี้

๑. การวางแผน หมายถึง การกำหนดโครงการอย่างกว้างๆ ว่ามีอะไรบ้างที่จะต้องลงมือปฏิบัติตามลำดับวางแผนวิธีปฏิบัติพร้อมด้วยวัตถุประสงค์ของการปฏิบัติงานนั้นก่อนลงมือปฏิบัติการ

๒. การจัดองค์การ หมายถึง การจัดรูปโครงสร้างหรือเค้าโครงของการบริหารโดยกำหนดอำนาจหน้าที่ของหน่วยงานย่อย หรือตำแหน่งต่างๆ ของหน่วยงานให้ชัดเจนพร้อมด้วยกำหนดลักษณะ และวิธีการติดต่อสัมพันธ์ตามลำดับชั้นแห่งอำนาจหน้าที่สูงต่ำลดหลั่นลงไป

๓. การจัดคนเข้าทำงาน หมายถึง การบริหารงานเกี่ยวกับตัวบุคคลของหน่วยงาน การบริหารบุคคลดังกล่าวรวมถึงตั้งแต่การแสวงหาคนทำงานมาบรรจุ การแต่งตั้ง การฝึกอบรมและการพัฒนาบุคคล การบำรุงขวัญ การเลื่อนขั้น ลดขั้น ตลอดจนพิจารณาให้พ้นจากงาน และการบำรุงรักษาสภาพการทำงานให้ดี และมีประสิทธิภาพให้คงอยู่ต่อไป

^{๒๔} เสนาะ ดีเยาว์, , **หลักการบริหาร**, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, ๒๕๔๔),

๔. การสั่งการ หมายถึง การอำนวยการหรือการวินิจฉัยสั่งการหลังจากการได้วิเคราะห์และพิจารณาโดยรอบคอบ รวมทั้งการติดตามดูแลให้มีการปฏิบัติตามคำสั่งนั้นๆ

๕. การประสานงาน หมายถึง การประสานงานหรือติดต่อสัมพันธ์กับหน่วยงานย่อยหรือตำแหน่งต่างๆ ในองค์กร เพื่อก่อให้เกิดการทำงานที่มีประสิทธิภาพไม่มีการทำงานที่ซ้ำซ้อนหรือขัดแย้งกันสามารถทำงานประสานความกลมกลืนกันเพื่อวัตถุประสงค์หลักขององค์การ

๖. การรายงาน หมายถึง การเสนอรายงานไปยังผู้บังคับบัญชาหรือยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งบนและล่าง เพื่อทราบความก้าวหน้าของงานทุกระยะสะดวกแก่การประสานงานอื่นจะเป็นการสร้างความสำเร็จอันดีร่วมกันตลอดจนเป็นการบำรุงขวัญไปในตัวด้วย

๗. การงบประมาณ หมายถึง การจัดสรรทรัพยากร หรือการทำงานงบประมาณการเงินวางแผนหรือโครงการในการจ่ายเงินการบัญชีและการควบคุมและตรวจสอบด้านการเงิน^{๖๕}

ศิลปะในการทำให้สิ่งต่าง ๆ ได้รับการกระทำจนเป็นผลสำเร็จ โดยผู้บริหารไม่ต้องเป็นผู้ปฏิบัติเพียงแต่ใช้ศิลปะทำให้ซึ่งปฏิบัติงานจนเป็นผลสำเร็จตรงตามจุดหมายหมายขององค์กร หรือเป็นไปตามจุดหมายที่ผู้บริหารตัดสินใจเลือก^{๖๖} กระบวนการวางแผน การจัดการ การจูงใจ และการควบคุมให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ขององค์กร โดยใช้ทรัพยากรมนุษย์และอื่นๆ ที่มีอยู่^{๖๗} การทำงานภายในองค์กร ซึ่งเป็นระบบของการร่วมกันปฏิบัติกิจกรรมตั้งแต่สองคนขึ้นไป^{๖๘} การบริหารเป็นกระบวนการวางแผน การจัดการ การแนะนำและควบคุม โดยระดมทรัพยากรที่มีอยู่ทั้งหมดในองค์กรมุ่งใช้สิ่งดังกล่าวให้เกิดผลเพื่อการบรรลุเป้าหมายที่วางไว้^{๖๙} การบริหารเป็นกระบวนการในการวางแผน การจัดองค์การการปกครอง และการควบคุมกิจกรรมต่างๆ ซึ่งจะนำไปสู่ความสำเร็จตาม

^{๖๕}Gulick L. and urwick J., , **Papers on the Science of Administration**, (New York : Institute of Public Administration, 1973), pp. 18-19.

^{๖๖}Simon, Herbert A., , **Donald W. Smithburg and Victor A. Thomson**, Public Administraion, (New York : Alfred A. Knopf, 1966), p. 1.

^{๖๗}Terry, George R., , **Principles of Menagement**, (Illinois : Richard D. Irwin, Inc, 1977), p 4.

^{๖๘}Barnard, Chester l., , **The Function of the Executive**. Cambridge, (Mass : Harvard University Press, 1968), p 72.

^{๖๙}Stoner, James A.F. and Charle, , **Wankel Management**, (3nd ed). (Philippines : Prentice- Hall, International, 1970), p 8.

วัตถุประสงค์ขององค์กรอย่างมีประสิทธิภาพ^{๗๐} การบริหารเป็นกิจกรรมอย่างหนึ่งของมนุษย์ไม่ว่าจะเป็นทางการศึกษา การอุตสาหกรรมหรือองค์กรของรัฐประกอบที่สำคัญ ๔ ประการ คือ

๑. งาน หมายถึง งานที่ต้องทำให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้ องค์กรใดปราศจากงานหรือภารกิจที่ต้องกระทำแล้ว องค์กรนั้นก็ไม่มีความเป็นหรือมีเหตุที่จะดำรงอยู่อีกต่อไป

๒. องค์กรที่เป็นทางการ หมายถึง กลุ่มชนิดพิเศษเป็นกลุ่มสังคมที่ประกอบด้วยผู้นำและสมาชิกของกลุ่ม

๓. กลุ่มผู้ร่วมงาน หมายถึง บุคคลซึ่งถูกเลือกให้ดำรงตำแหน่งตามที่ระบุไว้ องค์กรหนึ่งอาจมีผู้ร่วมงานกลุ่มเดียวหรือหลายกลุ่มก็ได้

๔. ผู้นำ หมายถึง ผู้บริหารซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบต่อความสำเร็จขององค์กร ในองค์กรหนึ่งอาจจะมีผู้บริหารหลายระดับทำหน้าที่รับผิดชอบต่อความสำเร็จของกลุ่มย่อยในองค์กร

จากการศึกษาสรุปได้ว่า แนวคิดเรื่องการบริหาร เป็นแนวคิดที่มีลักษณะเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ มีภารกิจและภาระหน้าที่ในการบริหารจัดการทรัพยากรที่มีอยู่ในองค์กรให้เกิดประโยชน์สูงสุด ทั้งนี้มีจุดประสงค์เพื่อให้งานดำเนินไปด้วยความราบรื่น บรรลุวัตถุประสงค์ตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยอาศัยความสัมพันธ์ของกลุ่มคนภายในองค์กร เพื่อให้การดำเนินงานเกิดความคล่องตัวและมีประสิทธิภาพหรือประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

ตารางที่ ๒.๙ แนวคิดเกี่ยวกับการบริหาร

นักวิชาการ/สำนักวิชาการ	แนวคิดเกี่ยวกับการบริหาร
พระมหาจุฬาลงกรณ วชิรเมธี (ว. วิชรเมธี), (๒๕๕๐, หน้า ๒๕-๓๒).	ผู้บริหารงานที่ดีจะต้องมีวิธีการบริหารงานที่จะทำให้ชนะใจลูกน้อง ธรรมสำหรับผู้บริหารงาน
สมคิด บางโม,(๒๕๕๖, หน้า ๖๑).	การบริหารราชการในทางปฏิบัติขึ้นอยู่กับความสามารถ ประสบการณ์และทักษะของผู้บริหารแต่ละคน ที่จะทำงานให้บรรลุเป้าหมาย
เดมศักดิ์ ทองอินทร์, (๒๕๔๗, หน้า ๓๗).	หลักการบริหารไว้ว่า การบริหารรัฐกิจได้รับการยอมรับว่าเป็นศาสตร์ทางการบริหารมากขึ้น

^{๗๐}Flippo, Edwin B, , Principle of Personnel Management, (New york : Mc Graw-Hall Inc, 1970), p 1.

นักวิชาการ/สำนักวิชาการ	แนวคิดเกี่ยวกับการบริหาร
เนตร์พัฒนา ยาวีราข, (๒๕๔๖, หน้า ๘).	การจัดการสมัยใหม่ว่า แนวคิดทางการบริหารของเฮนรี ฟาโย เป็นบิดาของทฤษฎีการจัดการปฏิบัติการ
ประพันธ์ สุริหาร, (๒๕๔๗, หน้า ๑๘).	ตามขั้นตอนและหลักเกณฑ์ทางวิทยาศาสตร์อย่างมีระบบ และได้ขยายความเกี่ยวกับกระบวนการบริหาร
พงษ์ศักดิ์ ปัญจพรผล, (๒๕๔๒, หน้า ๖๔-๗๒).	กระบวนการของการบริหารควรประกอบด้วย ๑๐ ประการ คือ ๑. การวางแผน ๒. การจัดการ ๓. การจัดคนเข้าทำงาน ๔. การตัดสินใจ ๕. การสั่งการ ๗. การร่วมมือประสานงาน ๘. การสื่อข้อความ ๙. การรายงานผล ๑๐. การงบประมาณ
วิโรจน์ สารรัตน์, (๒๕๔๒, หน้า ๑๑).	กระบวนการบริหาร ประกอบด้วย ๔ ประการ คือ ๑. การวางแผน ๒. การจัดองค์การ ๓. การนำ ๔. การควบคุม
เสนาะ ตีเยาว์, (๒๕๔๔, หน้า ๑-๒).	การบริหารจะต้องเผชิญกับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป ผู้บริหารที่ประสบความสำเร็จจะต้องสามารถคาดคะเนเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างถูกต้อง
Gulick L. and urwick J., (1973, p 18-19).	กระบวนการบริหารนั้นต้องประกอบด้วยขั้นตอนสำคัญ หรือเรียกกันย่อๆ ว่า “POSDCORB Model”
Simon, Herbert A, (1966, p 1).	ศิลปะในการทำให้สิ่งต่าง ๆ ได้รับการกระทำจนเป็นผลสำเร็จ โดยผู้บริหารไม่ต้องเป็นผู้ปฏิบัติ เพียงแต่ใช้ศิลปะทำให้ซึ่งปฏิบัติงานจนเป็นผลสำเร็จตรงตามจุดมุ่งหมายขององค์กร
Terry, George R, (1977, p 4).	กระบวนการวางแผน การจัดการ การจูงใจ และการควบคุมให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ขององค์กร โดยใช้ทรัพยากรมนุษย์และอื่น ๆ

นักวิชาการ/สำนักวิชาการ	แนวคิดเกี่ยวกับการบริหาร
Barnard, Chester, (1968, p 72).	การทำงานภายในองค์กร ซึ่งเป็นระบบของการร่วมกันปฏิบัติกิจกรรมตั้งแต่สองคนขึ้นไป
Stoner, James A.F. and Charle, (1970, p 8).	การบริหารเป็นกระบวนการวางแผน การจัดการ การแนะนำและควบคุม โดยระดมทรัพยากรที่มีอยู่ทั้งหมดในองค์กร
Flippo, Edwin B, (1970, p 1).	การบริหารเป็นกระบวนการในการวางแผน การจัดองค์การการปกครอง และการควบคุมกิจกรรมต่างๆ

๒.๓ แนวคิดเกี่ยวกับองค์การบริหารส่วนตำบล

องค์การบริหารส่วนตำบลจัดตั้งขึ้นครั้งแรกตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการส่วนตำบล พ.ศ. ๒๔๙๙ แต่ประสบปัญหาในการบริหารงานและถูกยกเลิกตามประกาศคณะปฏิวัติที่ ๓๒๖ ลงในวันที่ ๑๕ ธันวาคม ๒๕๑๕ ซึ่งกำหนดให้มีสภาตำบลเพียงรูปแบบเดียว ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๕๓๗ ได้มีการจัดตั้งองค์การบริหารส่วนตำบลขึ้นใหม่ ตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. ๒๕๓๗ แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ ๕ พ.ศ. ๒๕๔๖ ซึ่งได้บัญญัติให้สภาตำบล ที่มีรายได้เฉลี่ยย้อนหลังเกิน ๑๕๐,๐๐๐ บาท ติดต่อกัน ๓ ปี ให้ยกฐานะเป็นองค์การบริหารส่วนตำบล ปัจจุบันองค์การบริหารส่วนตำบล จำแนกเป็น ๓ ขนาด คือ ขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก ตำบลจะเป็นไปอย่างอิสระมีอำนาจในการบริหาร การกำหนดนโยบายและการตัดสินใจ การจัดทำแผนพัฒนาตำบล การทำนิติกรรมที่จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงสิทธิในทางกฎหมายด้วยตนเอง ภายใต้อำนาจหน้าที่ที่กฎหมายได้กำหนดไว้ และยังมีอำนาจในการออกข้อบังคับตำบลที่ใช้กับราษฎรในพื้นที่อีกด้วย

๒.๓.๑ ความหมายขององค์การบริหารส่วนตำบล

นักวิชาการได้ให้ความหมายของการปกครองท้องถิ่นในรูปของการปกครองตนเอง (Local Self Government) ไว้ดังนี้

การปกครองท้องถิ่น หมายถึง ระบบการปกครองที่เป็นผลสืบเนื่องมาจากการกระจายอำนาจทางการเมืองการปกครองของรัฐ และโดยนัยนี้จะเกิดมีองค์การทำหน้าที่ปกครองท้องถิ่นโดยคนในท้องถิ่นนั้นๆ องค์การถูกจัดตั้งและควบคุมโดยรัฐบาล แต่มีอำนาจในการกำหนดนโยบายและควบคุม

ให้มีการปฏิบัติให้เป็นไปตามนโยบายของตนเองได้^{๗๑} การปกครองที่รัฐบาลมอบอำนาจให้หน่วยการปกครองระดับรองของของรัฐหรือกระจายอำนาจให้ประชาชนในท้องถิ่นใดท้องถิ่นหนึ่งจัดการปกครองและดำเนินการบางอย่าง เพื่อประโยชน์ของรัฐและผลประโยชน์ท้องถิ่นโดยตรง การบริหารงานท้องถิ่นจะมีองค์การปกครองที่ประกอบด้วยเจ้าหน้าที่ซึ่งประชาชนเลือกตั้งมาทั้งหมดหรือบางส่วนทั้งนี้มีความอิสระในการบริหาร แต่รัฐบาลต้องควบคุมโดยวิธีการต่างๆ ตามความเหมาะสม^{๗๒} การปกครองท้องถิ่น หมายถึง องค์การที่มีอาณาเขตแน่นอน มีจำนวนประชากรตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด มีอำนาจปกครองตนเอง มีการบริหารการคลังของตนเอง และมีสภาท้องถิ่นที่สมาชิกสภามาจากการเลือกตั้งของประชาชน^{๗๓}

จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดการปกครองส่วนท้องถิ่น สรุปได้ว่า การที่รัฐบาลมอบอำนาจให้ท้องถิ่นหรือการกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นบริหารงานเพื่อบริการประชาชนภายใต้กฎหมาย และอยู่ในกำกับของรัฐบาล

ตารางที่ ๒.๑๐ ความหมายขององค์การบริหารส่วนตำบล

นักวิชาการ/สำนักวิชาการ	ความหมายขององค์การบริหารส่วนตำบล
ประทาน คงฤทธิศึกษากร, (๒๕๔๒, หน้า ๒๓).	ระบบการปกครองที่เป็นผลสืบเนื่องมาจากการกระจายอำนาจทางการปกครองของรัฐ
อุทัย หิรัญโต, (๒๕๔๓, หน้า ๔).	การปกครองที่รัฐบาลมอบอำนาจให้หน่วยการปกครองระดับรองของของรัฐหรือกระจายอำนาจ
สถาบันวิจัยและพัฒนามหาวิทยาลัยรามคำแหง, (๒๕๔๗, หน้า ๔๓).	การปกครองท้องถิ่น หมายถึง องค์การที่มีอาณาเขตแน่นอน มีจำนวนประชากรตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด มีอำนาจปกครองตนเอง

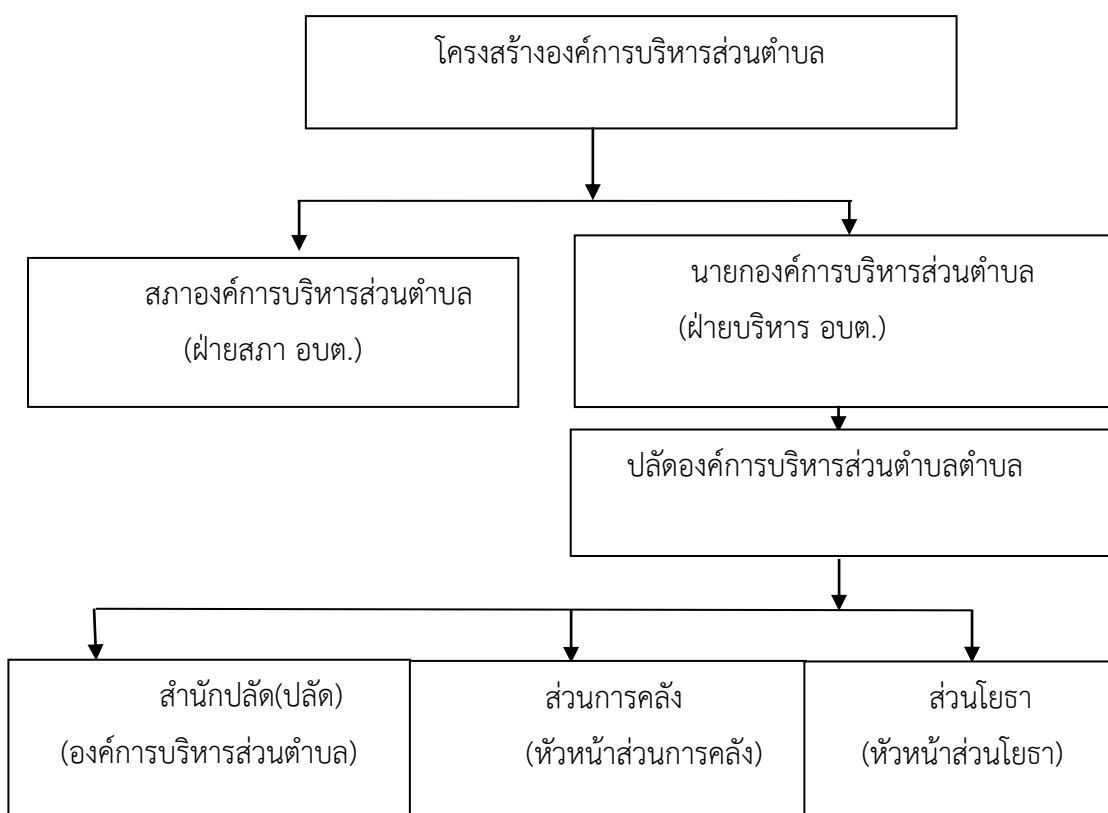
^{๗๑} ประทาน คงฤทธิศึกษากร, , การปกครองท้องถิ่น, (กรุงเทพมหานคร : พีระพัฒนา, ๒๕๔๒), หน้า ๒๓.

^{๗๒} อุทัย หิรัญโต, , การปกครองท้องถิ่นไทย, (กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์, ๒๕๔๒), หน้า ๔.

^{๗๓} สถาบันวิจัยและพัฒนามหาวิทยาลัยรามคำแหง, “ผลการประเมินความพร้อมขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อรองรับการถ่ายโอนภารกิจและกำกับดูแลตรวจสอบองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น”, รายงานการวิจัย, (สถาบันวิจัยและพัฒนา : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๗), หน้า ๔๓.

๒.๓.๒ โครงสร้างหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล

ตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. ๒๕๓๗ (แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ ๖ พ.ศ. ๒๕๕๒) เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นระดับตำบล มีฐานะเป็นนิติบุคคล เป็นราชการบริหารส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่ในการพัฒนาตำบลทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม การจัดระบบการบริหารสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นของตนเอง และเพื่อให้สอดคล้องกับบัญญัติในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย หมวดว่าด้วยการปกครองท้องถิ่น มีโครงสร้างดังต่อไปนี้^{๗๔}

แผนภาพที่ ๑ โครงสร้างองค์การบริหารส่วนตำบล

๑. รูปแบบการปกครองท้องถิ่น แบ่งออกเป็น ๒ ประเภท ได้แก่

๑.๑ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นแบบทั่วไป มี ๓ รูปแบบ ได้แก่ องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล และองค์การบริหารส่วนตำบล

^{๗๔} ไกวิทย์ พวงงาม, , การปกครองส่วนท้องถิ่น (หลักการและมิติใหม่ในอนาคต), พิมพ์ครั้งที่ ๖, (กรุงเทพมหานคร : วิญญูชน, ๒๕๔๒), หน้า ๒๙๑-๓๐๐.

๑.๒. องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นแบบพิเศษ มี ๒ รูปแบบ ได้แก่ กรุงเทพมหานคร และเมืองพัทยา

ตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. ๒๕๓๗ ได้จัดตั้งองค์การบริหารส่วนตำบล^{๗๕} ตามมาตรา ๔๐ สภาตำบลที่มีรายได้โดยไม่รวมเงินอุดหนุนในปีงบประมาณที่ล่วงมาติดต่อกันสามปี เฉลี่ยไม่ต่ำกว่าปีละหนึ่งแสนห้าหมื่นบาทหรือตามเกณฑ์รายได้เฉลี่ยในวรรคสองอาจจัดตั้งกันเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลได้โดยทำเป็นประกาศของกระทรวงมหาดไทยในราชกิจจานุเบกษาในประกาศนั้นให้ระบุชื่อ และเขตขององค์การบริหารส่วนตำบลไว้ด้วย

การเปลี่ยนแปลงเกณฑ์รายได้เฉลี่ยของสภาตำบลตามวรรคหนึ่งให้ทำเป็นประกาศกระทรวงมหาดไทยและให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ตามมาตรา ๔๑ สภาตำบลที่ได้จัดตั้งเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลตามมาตรา ๔๐ ให้พ้นจากสภาพแห่งสภาตำบลนับแต่วันที่ได้ประกาศจัดตั้งขึ้นเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นต้นไป

บรรดางบประมาณ ทรัพย์สิน สิทธิ สิทธิเรียกร้อง หนี้ และเจ้าหน้าที่ของสภาตำบลตามวรรคหนึ่งให้โอนไปเป็นองค์การบริหารส่วนตำบล บทบัญญัติตามมาตรา ๔๑ ทวิ สภาตำบลหรือองค์การบริหารส่วนตำบลอาจรวมกับองค์การบริหารส่วนตำบลที่มีเขตติดต่อกันภายในเขตอำเภอเดียวกันได้ตามเจตนารมณ์ของประชาชนในเขตตำบลนั้นโดยให้นำมาตรา ๔๐ และมาตรา ๔๑ มาบังคับใช้โดยอนุโลม

สภาตำบลหรือองค์การบริหารส่วนตำบลอาจรวมกับหน่วยการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นอื่นที่มีเขตติดต่อกันภายในอำเภอเดียวกันได้ตามเจตนารมณ์ของประชาชนในเขตตำบลนั้นโดยทำประกาศกระทรวงมหาดไทยและให้กำหนดเขตใหม่ของหน่วยการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นไว้ในประกาศกระทรวงมหาดไทยด้วยตามมาตรา ๔๑ ตริ นำมาตรา ๔๑ และมาตรา ๔๒ วรรคสอง และวรรคสามมาบังคับใช้กับการรวมตามวรรคหนึ่งโดยอนุโลม

องค์การบริหารส่วนตำบลมีฐานะเป็นนิติบุคคลและเป็นราชการส่วนท้องถิ่น ตามมาตรา ๔๓ และองค์การบริหารส่วนตำบลประกอบด้วยสภาองค์การบริหารส่วนตำบล และนายกองค์การบริหารส่วนตำบลซึ่งบัญญัติตามมาตรา ๔๔

^{๗๕} สำนักพัฒนาระบบรูปแบบและโครงสร้าง (สพร.), , รวมกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น, (ม.ป.ท., ๒๕๕๐), หน้า ๖๙.

สภาองค์การบริหารส่วนตำบลประกอบด้วยสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลจำนวนหมู่บ้านละสองคน^{๗๖} ซึ่งเลือกจากราษฎรผู้มีสิทธิเลือกตั้งในแต่ละหมู่บ้านในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลนั้น บัญญัติตามมาตรา ๔๕

ในกรณีเขตองค์การบริหารส่วนตำบลใดมีเพียงหนึ่งหมู่บ้านให้สภาองค์การบริหารส่วนตำบลนั้นประกอบด้วยสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวนหกคน และในกรณีที่เขตองค์การบริหารส่วนตำบลใดมีเพียงสองหมู่บ้านให้สภาองค์การบริหารส่วนตำบลนั้นประกอบด้วยสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลหมู่บ้านละสามคน

หลักเกณฑ์และวิธีการสมัครรับเลือกตั้ง และการเลือกตั้งให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล และอายุของสภาองค์การบริหารส่วนตำบลมีกำหนดคราวละสี่ปีนับแต่วันเลือกตั้ง

๒.๒ นายกองค์การบริหารส่วนตำบล

ให้องค์การบริหารส่วนตำบลมีนายกองค์การบริหารส่วนตำบลหนึ่งคนมาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชนตามกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น และมีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละสี่ปี และนายกองค์การบริหารส่วนตำบลอาจแต่งตั้งรองนายกองค์การบริหารส่วนตำบลที่ไม่ใช่สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นผู้ช่วยเหลือในการบริหารราชการได้ไม่เกินสองคน และอาจแต่งตั้งเลขานุการซึ่งไม่ใช่สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐได้

นายกองค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

๑. กำหนดนโยบายโดยไม่ขัดต่อกฎหมาย และรับผิดชอบในการบริหารราชการขององค์การบริหารส่วนตำบล นโยบายแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล ข้อบัญญัติ ระเบียบ และข้อบังคับของทางราชการ

๒. สั่ง อนุญาต และอนุมัติเกี่ยวกับราชการขององค์การบริหารส่วนตำบล

๓. แต่งตั้งและถอดถอนรองนายกองค์การบริหารส่วนตำบลและเลขานุการนายกองค์การบริหารส่วนตำบล

๔. วางระเบียบเพื่อให้งานขององค์การบริหารส่วนตำบลเป็นไปด้วยความเรียบร้อย

๕. รักษาการให้เป็นไปตามข้อบัญญัติองค์การบริหารส่วนตำบล

๖. ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้และกฎหมายอื่น

^{๗๖} สำนักพัฒนาระบบรูปแบบและโครงสร้าง (สพร.) , รวมกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น, (ม.ป.ท., ๒๕๕๐), หน้า ๗๒.

ให้นายกองคการบริหารส่วนตำบลควบคุมและรับผิดชอบในการบริหารราชการขององค์การบริหารส่วนตำบลตามกฎหมาย และเป็นผู้บังคับบัญชาของพนักงานส่วนตำบลและลูกจ้างขององค์การบริหารส่วนตำบลอำนาจหน้าที่ในการสั่งหรือปฏิบัติราชการของรองนายกองค์การบริหารส่วนตำบลให้เป็นไปตามที่นายกองค์การบริหารส่วนตำบลมอบหมาย และในกรณีที่นายกองค์การบริหารส่วนตำบลไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ให้รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบลตามลำดับที่นายกองค์การบริหารส่วนตำบลแต่งตั้งไว้เป็นผู้รักษาราชการแทนถ้าไม่มีรองนายกองค์การบริหารส่วนตำบล หรือมีแต่ไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นผู้รักษาราชการแทน

ในกรณีที่มีกฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ข้อบัญญัติ หรือคำสั่งใด แต่งตั้งให้นายกองคการบริหารส่วนตำบลเป็นกรรมการหรือให้มีอำนาจหน้าที่อย่างใดให้ผู้รักษาราชการแทนทำหน้าที่กรรมการหรือมีอำนาจเช่นเดียวกันกับนายกองค์การบริหารส่วนตำบลในระหว่างรักษาราชการแทนด้วยอำนาจหน้าที่ในการสั่ง การอนุญาต การอนุมัติ หรือการปฏิบัติราชการที่นายกองค์การบริหารส่วนตำบลจะพึงปฏิบัติหรือดำเนินการตามกฎหมาย กฎระเบียบ ข้อบังคับ ข้อบัญญัติ หรือคำสั่งใด หรือมติของรัฐมนตรีในเรื่องใดถ้ากฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ ข้อบัญญัติ หรือคำสั่งนั้น หรือมติของรัฐมนตรีในเรื่องนั้นไม่ได้กำหนดในเรื่องการมอบอำนาจไว้เป็นอย่างอื่นนายกองค์การบริหารส่วนตำบลอาจมอบอำนาจโดยทำเป็นหนังสือให้รองนายกองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นผู้ปฏิบัติราชการแทนนายกองค์การบริหารส่วนตำบลก็ได้แต่ถ้ามอบให้ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล หรือรองปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลปฏิบัติราชการแทนให้ทำเป็นคำสั่งประกาศให้ประชาชนทราบ

๓.๓. อำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล

องค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจหน้าที่ในการพัฒนาตำบลทั้งในด้าน เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ซึ่งบัญญัติไว้ตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. ๒๕๓๗ มาตรา ๖๖

ภายใต้บังคับแห่งกฎหมายตาม มาตรา ๖๗ องค์การบริหารส่วนตำบลมีหน้าที่ที่ต้องทำในเขต องค์การบริหารส่วนตำบล ดังต่อไปนี้

๑. จัดให้มีและบำรุงรักษาทางน้ำและทางบก
๒. รักษาความสะอาดของถนน ทางน้ำ ทางเดิน และที่สาธารณะรวมทั้งกำจัดมูลฝอยและสิ่งปฏิกูล
๓. ป้องกันโรคและระงับโรคติดต่อ
๔. ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
๕. ส่งเสริมการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
๖. ส่งเสริมการพัฒนาสตรีเด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุและผู้พิการ
๗. คุ้มครอง ดูแล และบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

๘. บำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณีภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น

๙. ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ทางราชการมอบหมายโดยจัดสรรงบประมาณหรือบุคลากรให้ตามความจำเป็น และสมควร

ภายใต้บังคับแห่งกฎหมายตามมาตรา ๖๘ องค์การบริหารส่วนตำบลอาจจัดทำกิจการในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล ดังต่อไปนี้

๑. ให้มีน้ำเพื่อการอุปโภค บริโภค และการเกษตร
๒. ให้มีและบำรุงการไฟฟ้าหรือแสงสว่างโดยวิธีอื่น
๓. จัดให้มีและบำรุงรักษาทางระบายน้ำ
๔. ให้มีและบำรุงสถานที่ประชุม การกีฬา การพักผ่อนหย่อนใจและสวนสาธารณะ
๕. ให้มีและส่งเสริมกลุ่มเกษตรกรและกิจการสหกรณ์
๖. ส่งเสริมให้มีอุตสาหกรรมในครอบครัว
๗. บำรุงและส่งเสริมการประกอบอาชีพของราษฎร
๘. การคุ้มครองดูแลและรักษาทรัพย์สินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน
๙. หาผลประโยชน์จากทรัพย์สินขององค์การบริหารส่วนตำบล
๑๐. ให้มีตลาด ท่าเทียบเรือ และท่าข้าม
๑๑. กิจการเกี่ยวกับการพาณิชย์
๑๒. การท่องเที่ยว
๑๓. การผังเมือง

อำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. ๒๕๓๗ มาตรา ๖๖ มาตรา ๖๗ และมาตรา ๖๘ นั้น ไม่เป็นการตัดอำนาจหน้าที่ของกระทรวง ทบวง กรม หรือองค์การหรือหน่วยงานของรัฐในอันที่จะดำเนินกิจการใด ๆ เพื่อประโยชน์ของประชาชนในตำบล แต่ต้องแจ้งให้องค์การบริหารส่วนตำบลทราบล่วงหน้าตามสมควรในกรณีนี้หากองค์การบริหารส่วนตำบลมีความเห็นเกี่ยวกับการดำเนินกิจการดังกล่าวให้กระทรวง ทบวง กรมหรือองค์การหรือหน่วยงานของรัฐนำความเห็นขององค์การบริหารส่วนตำบลไปประกอบการพิจารณาดำเนินกิจการนั้นด้วย

เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ตามพระราชบัญญัตินี้ให้องค์การบริหารส่วนตำบลมีสิทธิได้รับทราบข้อมูล และข่าวสารจากทางราชการในเรื่องที่เกี่ยวกับการดำเนินกิจการของทางราชการในตำบล เว้นแต่ข้อมูลหรือข่าวสารที่ทางราชการถือว่าเป็นความลับเกี่ยวกับการรักษาความมั่นคงแห่งชาติ บัญญัติไว้ในมาตรา ๗๐ และมาตรา ๗๑ องค์การบริหารส่วนตำบลอาจออกข้อบังคับตำบลเพื่อใช้บังคับในตำบลได้เท่าที่ไม่ขัดต่อกฎหมายหรืออำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล

ในการนี้จะกำหนดค่าธรรมเนียมที่จะเรียกเก็บและกำหนดโทษปรับผู้ฝ่าฝืนด้วยก็ได้แต่มิให้กำหนดโทษปรับเกินห้าร้อยบาท^{๗๗}

ร่างข้อบัญญัติองค์การบริหารส่วนตำบลจะเสนอก็ได้แต่นายกององค์การบริหารส่วนตำบล หรือสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล หรือราษฎรในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลตามกฎหมาย เกี่ยวกับการเข้าชื่อให้สภาท้องถิ่นพิจารณาออกข้อบัญญัติท้องถิ่น

เมื่อสภาองค์การบริหารส่วนตำบลและนายอำเภอให้ความเห็นชอบร่างข้อบัญญัติ องค์การบริหารส่วนตำบลตามวรรคหนึ่งของมาตรา ๗๑ แล้วให้นายกององค์การบริหารส่วนตำบลลงชื่อ และประกาศเป็นข้อบัญญัติองค์การบริหารส่วนตำบลต่อไป

ในกรณีที่นายอำเภอไม่เห็นชอบด้วยกับร่างข้อบัญญัติองค์การบริหารส่วนตำบลใดให้ ส่งคืนสภาองค์การบริหารส่วนตำบลภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่นายอำเภอได้รับร่างข้อบัญญัติองค์การบริหารส่วนตำบล ดังกล่าวเพื่อให้สภาองค์การบริหารส่วนตำบลพิจารณาทบทวนร่างข้อบัญญัติ องค์การบริหารส่วนตำบลนั้นใหม่หากนายอำเภอไม่ส่งร่างข้อบัญญัติองค์การบริหารส่วนตำบลคืนสภา องค์การบริหารส่วนตำบลภายในสิบห้าวัน นับแต่วันที่นายอำเภอได้รับร่างข้อบัญญัติองค์การบริหาร ส่วนตำบล ดังกล่าวให้ถือว่านายอำเภอเห็นชอบร่างข้อบัญญัติองค์การบริหารส่วนตำบลนั้น

เมื่อสภาองค์การบริหารส่วนตำบลพิจารณาทบทวนร่างข้อบัญญัติองค์การบริหารส่วน ตำบลตาม มาตรา ๗๑ วรรคสี่แล้ว มีมติยืนยันตามร่างข้อบัญญัติองค์การบริหารส่วนตำบลเดิมด้วย คะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสองในสามของจำนวนสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ นายกององค์การบริหารส่วนตำบลลงชื่อและประกาศเป็นข้อบัญญัติองค์การบริหารส่วนตำบลได้โดยไม่ต้องขอความเห็นชอบจากนายอำเภอ แต่ถ้าสภาองค์การบริหารส่วนตำบลไม่ยืนยันภายในสามสิบวัน นับแต่วันที่ได้รับข้อบัญญัติองค์การบริหารส่วนตำบลคืนจากนายอำเภอ หรือยืนยันด้วยคะแนนเสียง น้อยกว่าสองในสามของจำนวนสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ให้ร่าง ข้อบัญญัติองค์การบริหารส่วนตำบลนั้น เป็นอันตกไป

การบริหารงานบุคคลขององค์การบริหารส่วนตำบลให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการ นั้น เพื่อประโยชน์แก่กิจการขององค์การบริหารส่วนตำบล องค์การบริหารส่วนตำบลอาจขอให้ ข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยการบริหาร ราชการส่วนท้องถิ่น ไปดำรงตำแหน่งหรือปฏิบัติกิจการขององค์การบริหารส่วนตำบลเป็นการชั่วคราว ได้โดยไม่ขาดจากต้นสังกัดเดิม ทั้งนี้ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้มีอำนาจอนุญาตได้ตามความจำเป็น

^{๗๗} สำนักพัฒนาระบบรูปแบบและโครงสร้าง (สพร.), , รวมกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับองค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น, (ม.ป.ท., ๒๕๕๐), หน้า ๘๔.

และในกรณีที่เป็นข้าราชการซึ่งไม่อยู่ในอำนาจของผู้ว่าราชการจังหวัด ให้กระทรวงมหาดไทยทำความตกลงกับหน่วยงานต้นสังกัดก่อนแต่งตั้งซึ่งบัญญัติไว้ในมาตรา ๗๒ และมาตรา ๗๓ บัญญัติว่าองค์การบริหารส่วนตำบลอาจทำกิจการนอกเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหรือร่วมกับสภาตำบล องค์การบริหารส่วนตำบล องค์การบริหารส่วนจังหวัด หรือหน่วยการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นอื่น เพื่อกระทำการกิจการร่วมกันได้ ทั้งนี้เมื่อได้รับความยินยอมจากสภาตำบลองค์การบริหารส่วนตำบลองค์การบริหารส่วนจังหวัด หรือ หน่วยการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง และกิจการนั้นเป็นกิจการที่จำเป็นต้องทำและเป็นการเกี่ยวเนื่องกับกิจการที่อยู่ในอำนาจหน้าที่ของตน^{๗๘}

๔.๔ รายได้และรายจ่ายขององค์การบริหารส่วนตำบล

ตามมาตรา ๗๔ ภาษีบำรุงท้องที่ภาษีโรงเรือนและที่ดิน ภาษีป้ายอากรการฆ่าสัตว์และค่าธรรมเนียมรวมถึงผลประโยชน์อื่นอันเกิดจากการฆ่าสัตว์ ทั้งนี้ ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลใดเมื่อมีการจัดเก็บตามกฎหมายว่าด้วยการนั้นแล้วให้เป็นรายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบลนั้น

ในการจัดเก็บภาษีบำรุงท้องที่และภาษีโรงเรือนและที่ดินขององค์การบริหารส่วนตำบลตามวรรคหนึ่ง ให้นายกององค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจและหน้าที่เช่นเดียวกับอำนาจและหน้าที่ของนายกเทศมนตรีตามกฎหมายว่าด้วยภาษีบำรุงท้องที่และกฎหมายว่าด้วยภาษีโรงเรือนและที่ดิน เว้นแต่จะมีกฎหมายไว้เป็นอย่างอื่น ทั้งนี้ องค์การบริหารส่วนตำบลอาจมอบอำนาจและหน้าที่ดังกล่าวให้หน่วยงานอื่นของรัฐดำเนินการแทนก็ได้ และให้หักค่าใช้จ่ายได้ตามกำหนดในมาตรา ๘๑

ภาษีและค่าธรรมเนียมรถยนต์และล้อเลื่อนที่จัดเก็บได้ในจังหวัดใดให้จัดสรรให้แก่องค์การบริหารส่วนตำบลตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่บัญญัติไว้ในกฎหมายว่าด้วยการนั้น บัญญัติไว้ตามมาตรา ๗๕

มาตรา ๗๖ องค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจออกข้อบังคับตำบลเพื่อเก็บภาษีอากรและค่าธรรมเนียมเพิ่มขึ้นไม่เกินร้อยละสิบของภาษีอากร และค่าธรรมเนียมประเภทใดประเภทหนึ่งหรือทุกประเภทดังต่อไปนี้

๑. ภาษีธุรกิจเฉพาะตามประมวลรัษฎากรซึ่งสถานประกอบการตั้งอยู่ในองค์การบริหารส่วนตำบล

๒. ค่าธรรมเนียมใบอนุญาตขายสุราตามกฎหมายว่าด้วยสุราซึ่งร้านขายสุราตั้งอยู่ในองค์การบริหารส่วนตำบล

^{๗๘} สำนักพัฒนาระบบรูปแบบและโครงสร้าง (สพร.), , รวมกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น, (ม.ป.ท., ๒๕๕๐), หน้า ๘๕.

๓. ค่าธรรมเนียมใบอนุญาตในการเล่นการพนันซึ่งสถานที่เล่นการพนันอยู่ในองค์การบริหารส่วนตำบล การเสียภาษีอากรและค่าธรรมเนียมตามมาตรา^{๗๙}นี้เศษของหนึ่งบาทให้ปัดทิ้ง ภาษีอากรและค่าธรรมเนียมตามมาตรา^{๗๙}นี้ให้ถือเป็นภาษีอากรและค่าธรรมเนียมตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น

รายได้ จากค่าธรรมเนียมตามกฎหมายว่าด้วยน้ำบาดาล เงินอากรประทานบัตรใบอนุญาตและอาชญาบัตรตามกฎหมายว่าด้วยการประมง ค่าภาคหลวง และค่าธรรมเนียมตามกฎหมายว่าด้วยป่าไม้และค่าธรรมเนียมจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรม ตามประมวลกฎหมายที่ดินที่เก็บในองค์การบริหารส่วนตำบลใดให้เป็นรายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบลนั้น มาตรา ๗๗^{๗๙}

ค่าภาคหลวงแร่ ตามกฎหมายว่าด้วยแร่ และค่าภาคหลวงปิโตรเลียม ตามกฎหมายว่าด้วยปิโตรเลียม ทั้งนี้ ในองค์การบริหารส่วนตำบลใด เมื่อได้มีการจัดเก็บตามกฎหมายว่าด้วยการนั้นแล้วให้จัดสรรให้แก่องค์การบริหารส่วนตำบลนั้น ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวงตามมาตรา ๗๘

เงินที่เก็บตามกฎหมายว่าด้วยอุทยานแห่งชาติในองค์การบริหารส่วนตำบลใดให้แบ่งให้แก่องค์การบริหารส่วนตำบลนั้นตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง มาตรา ๗๙

มาตรา ๘๐ องค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจออกข้อบัญญัติองค์การบริหารส่วนตำบลเพื่อเก็บภาษีมูลค่าเพิ่มโดยให้กำหนดเป็นอัตราภาษีมูลค่าเพิ่มขึ้นจากอัตราที่เรียกเก็บตามประมวลรัษฎากรดังต่อไปนี้

๑. ในกรณีที่ประมวลรัษฎากรเรียกเก็บภาษีมูลค่าเพิ่มในอัตราร้อยละศูนย์ให้องค์การบริหารส่วนตำบลเก็บในอัตราร้อยละศูนย์

๒. ในกรณีที่ประมวลรัษฎากรเรียกเก็บภาษีมูลค่าเพิ่มในอัตราอื่น ให้องค์การบริหารส่วนตำบลเก็บหนึ่งในเก้าของอัตราภาษีมูลค่าเพิ่มที่เรียกเก็บตามประมวลรัษฎากรภาษีมูลค่าเพิ่มที่เก็บเพิ่มขึ้นตามมาตรา^{๗๙}นี้ให้ถือเป็นภาษีมูลค่าเพิ่มตามประมวลรัษฎากร

มาตรา ๘๑ องค์การบริหารส่วนตำบลจะมอบให้กระทรวง ทบวง กรม ซึ่งมีหน้าที่จัดเก็บภาษีอากร หรือค่าธรรมเนียมเรียกเก็บภาษีอากร หรือค่าธรรมเนียมเพื่อองค์การบริหารส่วนตำบลก็ได้ ในกรณีเช่นนี้เมื่อได้หักค่าใช้จ่ายตามที่กำหนดในกฎกระทรวงแล้วให้กระทรวง ทบวง กรม นั้นส่งมอบให้แก่องค์การบริหารส่วนตำบล

องค์การบริหารส่วนตำบลอาจมีรายได้ ดังต่อไปนี้

^{๗๙} สำนักพัฒนาระบบรูปแบบและโครงสร้าง (สพร.), , รวมกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น, (ม.ป.ท., ๒๕๕๐), หน้า ๘๖.

๑. รายได้จากทรัพย์สินขององค์การบริหารส่วนตำบล
๒. รายได้จากสาธารณูปโภคขององค์การบริหารส่วนตำบล
๓. รายได้จากกิจการเกี่ยวกับการพาณิชย์ขององค์การบริหารส่วนตำบล
๔. ค่าธรรมเนียม ค่าใบอนุญาต และค่าปรับ ตามที่จะมีกฎหมายกำหนดไว้
๕. เงินและทรัพย์สินอื่นที่มีผู้อุทิศให้
๖. รายได้อื่นตามที่รัฐบาลหรือหน่วยงานของรัฐจัดสรรให้
๗. เงินอุดหนุนจากรัฐบาล
๘. รายได้อื่นตามที่จะมีกฎหมายกำหนดให้เป็นขององค์การบริหารส่วนตำบล

ตามมาตรา ๘๓ องค์การบริหารส่วนตำบลอาจกู้เงินจากกระทรวง ทบวง กรม องค์การ หรือนิติบุคคลต่างๆ ได้เมื่อได้รับอนุญาตจากสภาองค์การบริหารส่วนตำบลการกู้ให้เป็นไปตามระเบียบของกระทรวงมหาดไทย และรายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบลตามมาตรา ๘๔ ให้ได้รับยกเว้นไม่ต้องเสียภาษีโดยการตราเป็นพระราชกฤษฎีกาตามประมวลรัษฎากร

องค์การบริหารส่วนตำบลอาจมีรายจ่าย ดังต่อไปนี้

๑. เงินเดือน
๒. ค่าจ้าง
๓. เงินค่าตอบแทนอื่นๆ
๔. ค่าใช้สอย
๕. ค่าวัสดุ
๖. ค่าครุภัณฑ์
๗. ค่าที่ดิน สิ่งก่อสร้าง และทรัพย์สินอื่นๆ
๘. ค่าสาธารณูปโภค
๙. เงินอุดหนุนหน่วยงานอื่น

๑๐. รายจ่ายอื่นใดตามข้อผูกพัน หรือตามที่มีกฎหมายหรือระเบียบของกระทรวงมหาดไทยกำหนดไว้

มาตรา ๘๖ เงินค่าตอบแทนประธานกรรมการบริหารสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล เลขานุการสภา กรรมการบริหาร และเลขานุการ^{๘๐}

^{๘๐} กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น, , พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล (ฉบับที่ ๔), พ.ศ.๒๕๔๖, (ฉะเชิงเทรา : ประสานมิตร, ๒๕๔๗), หน้า ๒๕.

๕.๕ การกำกับดูแลองค์การบริหารส่วนตำบล

ให้นายอำเภอมีอำนาจกำกับดูแลการปฏิบัติหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลให้เป็นไปตามกฎหมายและระเบียบข้อบังคับของทางราชการ และในการปฏิบัติการตามอำนาจหน้าที่ของนายอำเภอตามวรรคหนึ่งให้นายอำเภอมีอำนาจเรียกสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล นายกองค์การบริหารส่วนตำบล รองนายกองค์การฯ เลขานุการนายกองค์การฯ พนักงานส่วนตำบล และลูกจ้างมาชี้แจงหรือสอบสวนตลอดจนเรียกรายงานและเอกสารใดๆ จากองค์การบริหารส่วนตำบลมาตรวจสอบได้ และนายอำเภอเห็นว่านายกองค์การบริหารส่วนตำบล ผู้ใดปฏิบัติการในทางที่อาจเป็นการเสียหายแก่องค์การ หรือเสียหายแก่ราชการ และนายอำเภอได้ชี้แจงแนะนำตักเตือนแล้วไม่ปฏิบัติตามในกรณีฉุกเฉินหรือจำเป็นเร่งด่วนที่จะรอข้ามมิได้ให้นายอำเภอมีอำนาจออกคำสั่งระงับการปฏิบัติราชการของนายกองค์การไว้ตามที่เห็นสมควรโดยเร็ว การกระทำของนายกองค์การบริหารส่วนตำบลที่ฝ่าฝืนคำสั่งของนายอำเภอหรือผู้ว่าราชการจังหวัดแล้วแต่กรณี ไม่มีผลผูกพันองค์การบริหารส่วนตำบล

เพื่อคุ้มครองประโยชน์ของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล หรือประโยชน์ของประเทศเป็นส่วนรวมนายอำเภอจะรายงานเสนอความเห็นต่อผู้ว่าราชการจังหวัดเพื่อยุบสภาตำบลก็ได้ เมื่อมีกรณีตามวรรคหนึ่งหรือกรณีอื่นตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้ ผู้ว่าราชการจังหวัดมีอำนาจยุบสภาตำบลและให้แสดงเหตุผลไว้ในคำสั่งด้วย และเมื่อมีการยุบสภาองค์การบริหารส่วนตำบลหรือถือว่ามีปัญหาตำบล ตามพระราชบัญญัตินี้ให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลขึ้นใหม่ภายในสี่สิบห้าวัน

หากปรากฏว่านายกองค์การบริหารส่วนตำบล รองนายก ประธานสภาองค์การฯ รองประธานสภา กระทำผิดฝ่าฝืนต่อความสงบเรียบร้อยหรือสวัสดิภาพของประชาชนหรือละเลยไม่ปฏิบัติตามหรือปฏิบัติการไม่ชอบด้วยอำนาจหน้าที่ให้นายอำเภอดำเนินการสอบสวนโดยเร็วในกรณีที่ผลการสอบสวนปรากฏว่านายกองค์การบริหารส่วนตำบล รองนายกฯ ประธานสภาฯ รองประธานสภาฯ มีพฤติการณ์ตามวรรคหนึ่งจริงให้นายอำเภอเสนอผู้ว่าราชการจังหวัดสั่งให้บุคคลดังกล่าวพ้นจากตำแหน่ง ทั้งนี้ ผู้ว่าราชการจังหวัดอาจดำเนินการสอบสวนเพิ่มเติมด้วยก็ได้ คำสั่งผู้ว่าราชการจังหวัดถือเป็นที่สุด^{๔๑}

จากการศึกษาความเป็นมาของการจัดตั้งองค์การบริหารส่วนตำบล สรุปได้ว่า เป็นการกระจายอำนาจของรัฐบาลมายังท้องถิ่นโดยมีพระราชบัญญัติสภาตำบล และองค์การบริหารส่วน

^{๔๑} กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น, , พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล (ฉบับที่ ๔), พ.ศ.๒๕๔๖, (ฉะเชิงเทรา : ประสานมิตร, ๒๕๔๗), หน้า ๒๕.

ตำบล พ.ศ. ๒๕๓๗ เป็นเครื่องมือการบริหารงานให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของกฎหมายเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนอย่างมีประสิทธิภาพตลอดจนการควบคุมกำกับดูแลการบริหารงานเพื่อคุ้มครองประโยชน์ของประชาชน

ตารางที่ ๒.๑๑ โครงสร้างหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล

นักวิชาการ/สำนักวิชาการ	โครงสร้างหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล
โกวิทย์ พวงงาม,(๒๕๔๒, หน้า ๒๙๑-๓๐๐).	องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นระดับตำบล มีฐานะเป็นนิติบุคคลเป็นราชการบริหารส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่ในการพัฒนาตำบลทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมการจัดระบบการบริหารสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นของตนเอง
สำนักพัฒนาระบบรูปแบบและโครงสร้าง (สพร.), (๒๕๕๐, หน้า ๖๙-๘๕).	รูปแบบการปกครองท้องถิ่น นายกองค์การบริหารส่วนตำบล อำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล
กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น, (๒๕๔๗, หน้า ๒๕).	รายได้และรายจ่ายขององค์การบริหารส่วนตำบล การกำกับดูแลองค์การบริหารส่วนตำบล

๒.๓.๓ ทฤษฎีเกี่ยวกับการปกครองส่วนท้องถิ่น

สังคมที่มีการให้บริการแบบผูกขาดโดยธรรมชาติเมื่อไม่สามารถกีดกันได้ ไม่สามารถแข่งขันในการบริโภคได้จะเกิดปัญหาบุคคลที่ไม่จ่ายแต่ได้รับผลประโยชน์จึงต้องบังคับเก็บภาษีรัฐบาลเกิดจากการรวมตัวกันโดยการบังคับการจัดเก็บและมองว่ารัฐบาลเป็นผู้ผูกขาดโดยธรรมชาติและขยายอำนาจบังคับไปถึงการรัฐกรรม ส่วน Buchanam มีความเห็นว่า สังคมไม่ได้ผูกมัดโดยศีลธรรมจรรยาเพียงอย่างเดียวและไม่มีจรรยาใด ๆ เลยถ้าประชาชนเห็นแก่ตัว คอยแสวงหาผลประโยชน์ก็จะเกิดปัญหา จึงต้องมีกฎหมาย (Law) และข้อตกลง (Social Contrast) จากแนวคิดของ Nozick และ

Buchamam ทำให้เกิดการกำหนดบทบาทในการบริหารของรัฐจนถึงบทบาทท้องถิ่นที่จะทำให้เกิดสวัสดิภาพต่อสังคมที่ดีขึ้น ส่วนที่ประชาชนจะเข้ามามีส่วนร่วมคือ^{๘๒}

๑. การเลือกตั้งผู้แทนของตนเข้าไปเป็นสมาชิกสภาท้องถิ่น หรือเป็นกรรมการ ในคณะกรรมการบริหารในองค์การส่วนท้องถิ่น เพื่อเป็นตัวแทนในการพิทักษ์รักษาประโยชน์และกำหนดทิศทางในกาพัฒนา ให้สอดคล้องกับความต้องการของตนเองและชุมชน

๒. เสนอความต้องการของตนต่อผู้แทน เพื่อนำสู่การพิจารณากำหนดนโยบาย แผนงานโครงการในเรื่องต่าง ๆ แล้วเสนอความคิดเห็นผ่านตัวแทนของตน

๓. ร้องเรียนหรือร้องทุกข์ในกรณีที่ได้รับความสะดวกหรือจากการประกอบกิจการใด ๆ ในท้องถิ่นซึ่งเป็นสิทธิของประชาชนที่จะร้องเรียนได้

๔. ให้ความร่วมมือในการปฏิบัติตามข้อกำหนดของท้องถิ่นที่สภาท้องถิ่นบัญญัติขึ้น

จากบทบาทหน้าที่ของประชาชนดังกล่าว จะเห็นได้ว่าประชาชนเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นองค์กรที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันกับประชาชน ได้เป็นที่พึ่งและผู้นำในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในท้องถิ่น

จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับทฤษฎีการปกครองส่วนท้องถิ่น สรุปได้ว่า การปกครองที่รัฐมอบอำนาจให้แก่ประชาชนในท้องถิ่นจัดการปกครองตนเอง และดำเนินการเพื่อประโยชน์ของรัฐและผลประโยชน์ของท้องถิ่น โดยมีการจัดตั้งองค์การขึ้นทำหน้าที่ปกครองท้องถิ่นนั้น ๆ และควบคุมหรือกำกับโดยรัฐบาล แต่ก็อำนาจในการกำหนดนโยบายและควบคุมให้มีการปฏิบัติเป็นไปตามนโยบายขององค์การได้

ตารางที่ ๒.๑๒ ทฤษฎีเกี่ยวกับการปกครองส่วนท้องถิ่น

นักวิชาการ/สำนักวิชาการ	ทฤษฎีเกี่ยวกับการปกครองส่วนท้องถิ่น
ชูชัย สุภวงค์ และยุวดี คาคการณ์ไกล, (๒๕๔๔, หน้า ๓๒).	สังคมที่มีการให้บริการแบบผูกขาดโดยธรรมชาติเมื่อไม่สามารถกีดกันได้ ไม่สามารถแข่งขันในการบริโภคได้จะเกิดปัญหาบุคคลที่ไม่จ่ายแต่ได้รับผลประโยชน์ จึงต้องบังคับเก็บภาษีรัฐบาลเกิดจากการรวมตัวกัน โดยการบังคับการจัดเก็บและมองว่ารัฐบาลเป็นผู้ผูกขาดโดยธรรมชาติและขยายอำนาจบังคับ

^{๘๒}ชูชัย สุภวงค์ และยุวดี คาคการณ์ไกล, , องค์การบริหารส่วนตำบลในแนวทางประชาคม, (กรุงเทพมหานคร : สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุขสุข, ๒๕๔๔), หน้า ๓๒.

๒.๔ หลักธรรมอภิธานิยธรรม ๗

หลักธรรมในทางพระพุทธศาสนาเป็นหลักธรรมที่มีคุณค่าและประโยชน์มากมาย ซึ่งมีทั้งหลักธรรมที่ใช้สำหรับประพฤติปฏิบัติของแต่ละบุคคล และหลักธรรมที่ใช้สำหรับการอยู่ร่วมกันของกลุ่มคนให้สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างปกติสุข โดยเฉพาะหลักอภิธานิยธรรม ซึ่งเป็นธรรมสำหรับการปกครองที่จะช่วยป้องกันความเสื่อมนำไปสู่ความเจริญรุ่งเรืองของหมู่ คณะ องค์กร หน่วยงานต่าง ๆ รวมถึงการปกครองระดับประเทศ ผู้วิจัยจึงได้ทำการศึกษาค้นคว้าหลักอภิธานิยธรรมที่มีในพระพุทธศาสนาเถรวาท โดยแบ่งเนื้อหาสาระออกเป็นดังนี้^{๘๓}

ประการที่ ๑ การประชุมเป็นนิตย หมายถึง ธรรมข้อแรกในหลัก “อภิธานิยธรรม ๗” ที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ให้ไว้ และดูเหมือนคนทำงานในยุคสมัยนี้ก็นิยมการประชุมกันเป็นนิตย เพราะถามใครก็ติดประชุมกันทั้งนั้น จนบางวันมีแต่ประชุมและ ประชุม ซึ่งว่าไปก็ดูท่าจะดีเพราะได้มีการพูดคุยกันบ่อยๆ งานก็น่าจะก้าวหน้าไปด้วยดี^{๘๔}

ประการที่ ๒ การพร้อมเพียงกันประชุม หมายถึง การประชุม – เลิก ประชุม และกระทำการที่ควรทำโดยพร้อมเพียงกัน เพื่อให้เกิดความยุติธรรมเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของหมู่คนที่อยู่รวมกันไม่กินแหนงแคลงใจกันจะทำงานอะไรก็สำเร็จได้ เช่นใน ครอบครัวมีอะไรปรึกษากันก็ต้องอยู่พร้อมๆ กันเพื่อทุกคนจะได้ยอมรับในสิ่งที่กำลังจะทำลงไปด้วยความเต็มใจ ซึ่งการพร้อมเพียงกันประชุม เลิกประชุมโดยพร้อมเพียงกันซึ่งเป็น ๑ ในหลักการของหลักการการประชุมที่ดี

ประการที่ ๓ การไม่บัญญัติ หรือไม่ล้มเลิกข้อบัญญัติตามอำเภอใจ หมายถึง การไม่บัญญัติ หรือไม่ล้มเลิก ระเบียบกฎเกณฑ์ต่างๆ ขององค์กร หรือกฎระเบียบ ข้อบังคับอื่นๆ ตามความต้องการของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง หรือตามความต้องการของกลุ่มคนใด กลุ่มคนหนึ่ง หรือตามอิทธิพลใดอิทธิพลหนึ่ง โดยไม่คำนึงถึงความถูกต้อง และชอบธรรม การไม่บัญญัติสิ่งที่ขัดต่อกฎหมายรัฐธรรมนูญ และไม่ล้มเลิกกฎหมายรัฐธรรมนูญ หรือสิ่งที่บัญญัติไว้แล้ว เพราะกฎหมายรัฐธรรมนูญนั้นเป็นกฎหมายแม่บทของการปกครอง และบริหารประเทศบ้านเมืองจะสงบสุขได้ทุกคนจะต้องไม่บัญญัติและไม่ล้มเลิก ระเบียบกฎเกณฑ์ ต่างๆ ขององค์กร หรือกฎระเบียบข้อบังคับอื่นๆ ตามความพอใจของตนหรือของกลุ่มโดยไม่คำนึงถึงความถูกต้อง

^{๘๓}ชัยวัฒน์ ธีระพันธุ์ และดร.ปาริชาติ สถาปิตานนท์, , การประชุมอย่างสร้างสรรค์, (กรุงเทพมหานคร, ๒๕๕๗), หน้าที่ ๔.

^{๘๔}ประมะ สตะเวทิน, , หลักนิติศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ ๘, (กรุงเทพมหานคร: ภาพพิมพ์ , ๒๕๓๘), หน้า ๑๐-๑๑

ประการที่ ๔ การเชื่อฟังผู้บังคับบัญชา^{๔๕} หมายถึง การส่งเสริม สนับสนุนและ ปฏิบัติตามผู้บังคับบัญชาให้บรรลุไปตามวัตถุประสงค์ และนโยบายขององค์กรปฏิบัติหน้าที่ตามพันธกิจที่ผู้บังคับบัญชามอบหมายด้วยความซื่อสัตย์และขยันหมั่นเพียรให้ความเคารพ เชื่อฟังให้เกียรติ และปฏิบัติตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชาในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับหน้าที่ปฏิบัติงานอย่างเต็มกำลังความสามารถ รอบคอบ รวดเร็ว ขยันหมั่นเพียร ถูกต้องสมเหตุสมผลตระหนักถึงหน้าที่และความรับผิดชอบในการปฏิบัติงาน เพื่อประโยชน์สูงสุดของหน่วยงาน

ประการที่ ๕ เคารพสิทธิสตรี^{๔๖} หมายถึง การเปิดโอกาสให้สตรีมีส่วนร่วมทางการเมือง หรือการเข้าไปมีบทบาทในตำแหน่งสำคัญของภาคราชการและเอกชนผู้หญิงควรได้ตำแหน่งโดยมีสัดส่วนที่เทียบกับผู้ชาย ตามกฎหมายรัฐธรรมนูญราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๕๔ มาตรา ๓ บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมายและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกันชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกันตามหลักปรัชญาญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ

ประการที่ ๖ ส่งเสริม และรักษาวัฒนธรรมประเพณีอันดีงาม หมายถึง วัฒนธรรมประเพณีอันดีงามของท้องถิ่นนั้นมีความสำคัญ และเป็นประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตมาช่วยปลูกฝังจิตสำนึกให้คนรักท้องถิ่นรักแผ่นดินของตนเองวัฒนธรรมประเพณีอันดีงามของชาวนั้นมีมากหลายอาจแตกต่างกันไปในแต่ละพื้นที่ความเชื่อถือศรัทธาของประชาชน กล่าวโดยสรุปเนื้อหาสาระการแสดงของทุกภาคจะสะท้อนให้เห็นถึงชีวิตความเป็นอยู่ที่เป็นจริงของคนในสังคมในท้องถิ่นของตนเองแทรกมูขตลกบ้างเพื่อสร้างอารมณ์สร้างความสุข สนุกสนานให้กับผู้ฟังผู้ชม วัฒนธรรมประเพณีอันดีงามของชาวนั้นเป็นมรดกอันมีค่าสมควรช่วยกันส่งเสริมรักษาต่อรวมใจกันส่งเสริมและรักษาอนุรักษ์คุณค่าของความเป็นไทยให้มันคงยืนยงตลอดไป

ประการที่ ๗ การอารักขา ค้ำครอง ปกป้อง อันชอบธรรม หมายถึง การ ค้ำครองการปกป้อง และการดำรงรักษาพระพุทธศาสนาให้คงอยู่ตลอดไปโดยการทำนุบำรุง พระพุทธศาสนาด้วยการถวายปัจจัยสี่ ด้วยการสนับสนุนการบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อน ด้วยการปลูกฝังจิตสำนึกการมีส่วนร่วมกิจกรรมในทางพระพุทธศาสนา การสนับสนุนการนำหลักธรรมของศาสนามาใช้เพื่อเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรม และพัฒนาคุณภาพชีวิต

^{๔๕} ทศพร ศิริสัมพันธ์, , คู่มือเทคนิควิธีการส่งเสริมประสิทธิภาพในหน่วยราชการ, กรุงเทพมหานคร ศูนย์ปฏิบัติการโครงการส่งเสริมประสิทธิภาพในส่วนราชการ, (สำนักงาน ก.พ.พระราชบัญญัติ ระเบียบข้าราชการพลเรือน, พ.ศ.๒๕๓๕), หน้า ๖.

^{๔๖} ปรัชญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน. สมาคมพัฒนาประชากรและชุมชน.[ออนไลน์] www.pda.or.th [๒๘ มีนาคม ๒๕๕๖]

จากการค้นคว้าผู้วิจัยสรุปได้ว่า **อปินิธานิยธรรม** หมายถึง ธรรมเป็นที่ตั้งแห่งความไม่เสื่อม ๗ ประการ ผู้ปฏิบัติธรรมนี้จะเป็นไปเพื่อความเจริญ โดยนำมาประยุกต์ใช้กับองค์การบริหารงานส่วนจังหวัดขอนแก่น

๑. การประชุมเป็นนิตย หมายถึง การประชุม การปรึกษาหารือ การพูดคุย การประสานงานกันอยู่เป็นประจำ เพื่อแก้ไขปัญหาและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน

๒. การพร้อมเพียงกันประชุม หมายถึง การประชุม – เลิกประชุม และทำกิจกรรมที่ควรทำโดยพร้อมเพียงกันการลงมติเห็นชอบร่วมกัน ซึ่งเป็นการมีส่วนร่วมภายใน องค์การทำให้เกิดความสามัคคีภายในองค์กร

๓. การไม่บัญญัติ หรือไม่ล้มเลิกข้อบัญญัติตามอำเภอใจ หมายถึง การไม่บัญญัติ หรือไม่ล้มเลิกระเบียบกฎเกณฑ์ต่างๆ ขององค์กร หรือกฎระเบียบข้อบังคับอื่นๆ ตามความต้องการของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง หรือตามความต้องการของกลุ่มคนใดกลุ่มคนหนึ่ง หรือตามอิทธิพลใดอิทธิพลหนึ่งโดยไม่คำนึงถึงความถูกต้อง และชอบธรรม

๔. การเชื่อฟังผู้บังคับบัญชา หมายถึง การปฏิบัติหน้าที่ตามคำสั่งผู้บังคับบัญชา เพื่อให้บรรลุไปตามวัตถุประสงค์ขององค์กร และนโยบายขององค์กร เพื่อให้บรรลุพันธกิจขององค์กร และเพื่อให้บรรลุภารกิจที่ผู้บังคับบัญชาได้มอบหมายให้ด้วยความซื่อสัตย์ ขยันหมั่นเพียร ความเคารพ เชื่อฟัง และให้เกียรติผู้บังคับบัญชา

๕. การให้เกียรติ และคุ้มครองสิทธิสตรี หมายถึง การเปิดโอกาสให้สตรีมีส่วนร่วม และบริหารภายในองค์กร โดยมีบทบาทหน้าที่ในตำแหน่งต่างๆ ขององค์กรในสัดส่วนที่เท่าเทียมกับผู้ชาย และได้รับความคุ้มครองโดยชอบธรรมตามกฎหมาย

๖. การส่งเสริม และรักษาวัฒนธรรมประเพณีอันดีงาม หมายถึง การส่งเสริม และรักษาวัฒนธรรมประเพณีอันดีงามของท้องถิ่นที่มีความสำคัญการปลูกฝังจิตสำนึกให้ประชาชนรักท้องถิ่นของตนเอง การสนับสนุนความเชื่อถือศรัทธาของประชาชนในท้องถิ่นนั้นๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต

๗. การอารักขา คุ้มครอง ปกป้อง อันชอบธรรม หมายถึง การคุ้มครอง การปกป้อง และการดำรงรักษาพระพุทธศาสนาให้คงอยู่ตลอดไปโดยการทำนุบำรุง พระพุทธศาสนาด้วยการถวายปัจจัยสี่ ด้วยการสนับสนุนการบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อน ด้วยการปลูกฝังจิตสำนึกการมีส่วนร่วมกิจกรรมในทางพระพุทธศาสนา การสนับสนุนการนำหลักธรรมของศาสนามาใช้เพื่อเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรม และพัฒนาคุณภาพชีวิต

สรุปได้ว่าหลักอปินิธานิยธรรม ๗ เป็นหลักธรรมในพุทธศาสนา ที่มีการกล่าวถึงการเป็นไปเพื่อความเจริญฝ่ายเดียวสำหรับหมู่ชน หรือผู้บริหารบ้านเมืองซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของหลักธรรมาภิบาล เป็นพุทธวิธีการบริหาร ซึ่งเป็นแนวทางที่ดีที่ควรนำมาปฏิบัติ เพื่อทำให้เกิดผลที่ดีแก่หน่วยงาน

ตารางที่ ๒.๑๓ หลักอภิธานิยธรรม ๗

นักวิชาการ/สำนักวิชาการ	หลักอภิธานิยธรรม ๗
ชัยวัฒน์ ธีระพันธุ์ และดร.ปาริชาติ สถาปิตานนท์, (๒๕๔๗, หน้า ๔).	หลักธรรมในทางพระพุทธศาสนาเป็นหลักธรรมที่มีคุณค่าและประโยชน์มากมาย ซึ่งมีทั้งหลักธรรมที่ใช้สำหรับประพฤติปฏิบัติของแต่ละบุคคล และหลักธรรมที่ใช้สำหรับ การอยู่ร่วมกัน
ปรมะ สตะเวทิน,(๒๕๓๘, หน้า ๑๐-๑๑).	อภิธานิยธรรม ๗” ที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ให้ไว้ และดูเหมือนคนทำงานในยุคสมัยนี้ ก็ นิยมการประชุมกันเป็นนิตย
ทศพร ศิริสัมพันธ์,(๒๕๓๕, หน้า ๖).	การส่งเสริมสนับสนุน และปฏิบัติตามผู้บังคับบัญชา ให้บรรลุไปตามวัตถุประสงค์และนโยบายขององค์กร ปฏิบัติหน้าที่

๒.๕ ข้อมูลพื้นที่การวิจัย

เมืองไตรตรัง ตั้งอยู่ที่บ้านวังพระธาตุ ตำบลไตรตรัง อำเภอมือง จังหวัดกำแพงเพชร เป็นเมืองที่มีคูน้ำคันดินล้อมรอบสามชั้น ผังเมืองเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า มุมมน กว้างประมาณ ๘๐๐ เมตร ตั้งอยู่บนพื้นฝั่งแม่น้ำปาลิงด้านตะวันตก แต่ไม่ได้ใช้ลำน้ำคูเมือง เพราะพบรอยร่องคูเมืองเดิม ขนานกับแนวแม่น้ำ แนวกำแพงด้านเหนือที่อยู่ติดกับแม่น้ำ บางส่วนได้ถูกกระแสน้ำเซาะพังทลาย

บริเวณกลางเมืองมีโบราณสถานขนาดใหญ่สองแห่ง แห่งแรกเรียกว่า เจดีย์เจ็ดยอด เป็นกลุ่มเจดีย์ก่อสร้างด้วยอิฐ เจดีย์ประธานมีเป็นทรงดอกบัวหรือ ทรงพุ่มข้าวบิณฑ์ฐานล่างเป็นแบบฐานหน้ากระดานสี่เหลี่ยมซ้อนกันสี่ชั้น

ถัดไปเป็นฐานบัวคว่ำและบัวหงาย แล้วเป็นส่วนเรือนย่อไม้ยี่สิบ ส่วนยอดหักพังลงมาหมด ฐานด้านหน้าหรือด้านตะวันออกทำเป็นชุ่มพระยืนออกมา มีฐานวิหารและฐานเจดีย์ลายเล็กๆ ก่อด้วยอิฐเช่นกัน

ตามผิวดินในเมืองพบเศษภาชนะดินเผาทั้งประเภทเครื่องเคลือบสุโขทัยที่เรียกว่า เครื่องถ้วยสังคโลก เศษภาชนะดินเผาเนื้อดิน และชนิดเผาแกร่งไม่เคลือบ

นครไตรตรังทางทิศตะวันออกของแม่น้ำปาลิง มีโบราณสถานขนาดใหญ่เรียกว่า บั้ววังพระธาตุ เจดีย์ประธานของวัดเป็นเจดีย์ทรงดอกบัว หรือทรงพุ่มข้าวบิณฑ์

จำนวนหมู่บ้าน ๑๓ หมู่บ้าน จำนวน ๒,๘๗๙ ครัวเรือน แยกเป็น

หมู่ที่ ๑ บ้านมอพระธาตุ	จำนวน ๓๓๓	ครัวเรือน
หมู่ที่ ๒ บ้านท้ายเกาะ	จำนวน ๒๕๐	ครัวเรือน
หมู่ที่ ๓ บ้านหนองหลวง	จำนวน ๒๓๔	ครัวเรือน
หมู่ที่ ๔ บ้านวังพระธาตุ	จำนวน ๒๘๓	ครัวเรือน
หมู่ที่ ๕ บ้านบ่อเจริญ	จำนวน ๑๙๔	ครัวเรือน
หมู่ที่ ๖ บ้านทรัพย์พลู	จำนวน ๗๒	ครัวเรือน
หมู่ที่ ๙ บ้านโนนโก	จำนวน ๒๖๕	ครัวเรือน
หมู่ที่ ๑๐ บ้านทุ่งเฉลียว	จำนวน ๒๓๒	ครัวเรือน
หมู่ที่ ๑๑ บ้านดงตาจันทร์	จำนวน ๑๙๙	ครัวเรือน
หมู่ที่ ๑๒ บ้านวังประดา	จำนวน ๓๐๑	ครัวเรือน
หมู่ที่ ๑๓ บ้านวังน้ำขาว	จำนวน ๒๙๐	ครัวเรือน
หมู่ที่ ๑๔ บ้านทรัพย์สีทองพัฒนา	จำนวน ๑๕๐	ครัวเรือน
หมู่ที่ ๑๕ บ้านคลองเตยพัฒนา	จำนวน ๗๖	ครัวเรือน

จำนวนทั้งสิ้น ๒,๘๗๙ ครัวเรือน

วิสัยทัศน์องค์การบริหารส่วนตำบลนครไตรตรึงษ์

“สุขภาพสมบูรณ์ เพิ่มพูนการศึกษา พัฒนาคุณภาพชีวิต

เน้นเศรษฐกิจพอเพียง บริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล สืบสานแห่งท้องถิ่น”

พันธกิจองค์การบริหารส่วนตำบลนครไตรตรึงษ์

๑. พัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐาน
๒. ส่งเสริมการเรียนรู้ของชุมชน ทั้งในระบบและนอกระบบ
๓. ส่งเสริมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและแหล่งท่องเที่ยว ศาสนา วัฒนธรรม ภูมิ

ปัญญาท้องถิ่น

๔. ส่งเสริมการประกอบอาชีพของประชาชน
๕. ส่งเสริมด้านสุขภาพ อนามัย ครอบครัวอบอุ่น สุขภาพแข็งแรง
๖. ส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมการปกครอง ความเข้มแข็งของชุมชน

เศรษฐกิจองค์การบริหารส่วนตำบลนครไตรตรึงษ์

มีการรวมกลุ่มอาชีพมากขึ้น มีการจัดตั้งกลุ่มอาชีพ พัฒนาฝีมือ และพัฒนาผลผลิต

การศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลนครไตรตรึงษ์

โรงเรียนประถมศึกษา ๕ แห่ง (ขยายโอกาสทางการศึกษา ๑ แห่ง สอนถึง ม.๓)

๑. โรงเรียนมัธยมศึกษา ๑ แห่ง (ม.๑ - ม. ๖)

๒. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ๔ แห่ง

๓. โอกาสทางการศึกษาของเยาวชนมีมากขึ้น

ศาสนานอค์การบริหารส่วนตำบลนครไตรตรึงษ์

มีวัดและสำนักสงฆ์ ที่เป็นที่พักแห่งจิตใจของ

ประชาชน การประกอบพิธีทางศาสนามีจำนวนเพียงพอ

มีประเพณีวัฒนธรรมอันดีงาม

ส่งเสริมสนับสนุนวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่น

การเมือง และการบริหารจัดการบ้านเมืององค์การบริหารส่วนตำบลนครไตรตรึงษ์

การกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมพัฒนาสังคมของตนเอง^{๘๗}

๒.๖ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการวิจัยที่เกี่ยวข้องปรากฏว่ามีผู้ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องไว้หลายท่าน ดังนี้

๒.๖.๑ งานวิจัยเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน

ผู้วิจัยได้ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน ดังนี้

พระมหาสาคร กุลวฑฒโน (ท่ายัง) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสระบุรี” ผลการศึกษาพบว่า

๑. การมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่อการบริหารขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสระบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งมีค่าเฉลี่ย ๓.๒๔ เมื่อจำแนกพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่อการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสระบุรี อยู่ในระดับปานกลางทุกด้านโดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยตามค่าเฉลี่ย ดังนี้ ด้านติดตามประเมินผล ๓.๒๗ ด้านการวางแผน ๓.๒๔ ด้านการบริหารดำเนินงาน ๓.๒๓ และด้านการปรับปรุงผลการดำเนินงาน ๓.๒๑

๒. ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่อการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสระบุรี ทั้ง ๔ ด้าน ด้านการวางแผน ด้านการบริหารงาน ด้านการติดตามประเมินผล และด้านการปรับปรุงผลการดำเนินงาน โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือน

^{๘๗} ที่มา: ข้อมูลเบื้องต้นองค์การบริหารส่วนตำบลนครไตรตรึงษ์ (เมื่อ กรกฎาคม ๒๕๕๘)

พบว่า ประชาชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพต่างกัน มีส่วนร่วมในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสระบุรี ทั้ง ๔ ด้านไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ส่วนประชาชนที่มีรายได้ต่อเดือน ต่างกันมีการส่วนร่วมในการบริหารบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสระบุรี ด้านการบริหารงานดำเนินงาน แตกต่างกัน

๓. ผลการวิเคราะห์แบบสัมภาษณ์การมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่อการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสระบุรี นายกองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสระบุรี ส่วนใหญ่เห็นว่าการบริหารทุกเรื่องทุกส่วนต่างๆ นั้นจำเป็นที่ของประชาชนเป็นสำคัญ และที่สำคัญคือจะต้องนำเอาหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้ร่วมกับการทำงานขององค์การบริหารส่วนตำบล อาทิเช่น อิทธิบาท ๔ พรหมวิหาร ๔ อคติธรรม ๔ สังคหวัตถุ ๔ สัมปยุตธรรม ๗^{๘๘}

จิรภัทร ครุฑทะยาน,พ.ต.ท. ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของอาสาสมัครตำรวจบ้านในการป้องกันปัญหาเสพติด” พบว่า การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดจันทบุรี ในภาพรวม อยู่ในระดับปานกลางลำดับการมีส่วนร่วมจากมากไปน้อย คือ ด้านการกำหนดนโยบาย ด้านการดำเนินงาน ด้านการวางแผน ด้านการติดตามประเมินผล และด้านการสนับสนุนการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตอำเภอคอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ^{๘๙}

พาณี เรียงทอง และคณะ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลบางเตย อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม” พบว่า ในการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลบางเตยอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อยได้ ดังนี้ ด้านการดำเนินงานตามแผนพัฒนา ด้านการเสนอปัญหา และร่วมตัดสินใจในการจัดทำแผนพัฒนา ด้านของการควบคุมติดตามและประเมินผล ผลทดสอบสมมติฐาน พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้และระยะเวลาในการอยู่อาศัย และความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการพัฒนา

^{๘๘} พระมหาสาคร กุลวฑฒโน (ท่ายัง), “การมีส่วนร่วมในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสระบุรี”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕).

^{๘๙} จิรภัทร ครุฑทะยาน พ.ต.ท., “การมีส่วนร่วมของอาสาสมัครตำรวจบ้านในการป้องกันปัญหาเสพติด ในเขตอำเภอคอนสวรรค์ จังหวัดชัยภูมิ”, **วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิตสาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนา**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ, ๒๕๕๓).

องค์การบริหารส่วนตำบลบางเตย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ ส่วนระยะเวลาในการอยู่อาศัยไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลบางเตย ทั้งนี้จำเป็นต้องส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในทุกๆ ขั้นตอนของการพัฒนาให้มากขึ้น ตั้งแต่ขั้นตอนการเสนอปัญหา และการร่วมตัดสินใจในการจัดทำแผนพัฒนา ขั้นตอนการดำเนินงานตามแผนพัฒนาและขั้นตอนควบคุมติดตามและประเมินผล เพื่อให้ตำบลบางเตย มีการพัฒนาที่ดีขึ้น และเป็นการพัฒนาที่ตอบสนองตามความต้องการของประชาชนในทุกภาคส่วน^{๙๐}

อดิสรณ์ ชัดสีใส ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นกรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดเชียงใหม่” ผลการศึกษาสรุปได้ดังนี้

๑. กระบวนการในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ พบว่า องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นมีกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ประกอบด้วย ขั้นตอนการเตรียมการจัดทำแผน การรวบรวมข้อมูล และปัญหาสำคัญการวิเคราะห์ศักยภาพ การพัฒนาของท้องถิ่นในปัจจุบัน การกำหนดวิสัยทัศน์ การกำหนดพันธกิจการกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนา และแนวทางการพัฒนาการกำหนดจุดมุ่งหมาย เพื่อการพัฒนาการกำหนดเป้าหมายการพัฒนาท้องถิ่น อยู่ในระดับมาก และเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นความต้องการ และร่วมตรวจสอบกระบวนการจัดทำแผนทุกขั้นตอน ๒. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจคัดเลือกโครงการกิจกรรมเสนอปัญหามีส่วนร่วมในกิจกรรมพัฒนาท้องถิ่นการทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการใช้บริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และมีส่วนร่วมการติดตามประเมินผลตรวจสอบการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในบางครั้งเท่านั้น ทั้งนี้ประชาชนบางส่วนยังไม่ให้ความสำคัญในการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมากนักมองว่าเป็นหน้าที่ของภาครัฐ และตนเองขาดความรู้ความเข้าใจในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ๓. ปัญหา และอุปสรรคการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นพบว่าประชาชนไม่มีเวลาที่จะเข้ามามีส่วนร่วมจัดทำแผนกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่มีความรู้เกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขาดการประชาสัมพันธ์ให้ความรู้เกี่ยวกับแผนพัฒนาท้องถิ่นให้ประชาชนได้รับทราบและเข้าใจ ๔. ปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพบว่า ขาดการประชาสัมพันธ์ ขาดการประสานงานขอความ

^{๙๐} พาณี เรียงทอง และคณะ, “การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลบางเตย อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ”, *วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต* , (สาขาวิชานโยบายสาธารณะ : มหาวิทยาลัยนเรศวร, ๒๕๕๒).

ร่วมมือ สนับสนุน จากหน่วยงานภาครัฐระดับอำเภอ และจังหวัด ปัญหาการสื่อสารกับประชาชนในชุมชน/หมู่บ้านชาวไทยภูเขาขาดข้อมูลที่ทันสมัยระยะเวลาในการจัดทำแผนพัฒนาฯ เร่งรีบ และบางส่วนมีความเห็นว่า ขาดการคำนึงถึงปัญหาและความต้องการที่แท้จริงของประชาชน ข้อเสนอแนะสำหรับการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรให้ความรู้แก่ บุคลากรที่เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่อง การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นควรให้ความสำคัญในการนำเสนอข้อมูลที่เป็นจริง สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของประชาชนมีการประสานงานขอความช่วยเหลือจากหน่วยงานภาครัฐทุกระดับ ข้าราชการให้แก่ประชาชนอย่างทั่วถึง^{๙๑}

เครือวัลย์ สืบอ้าย ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา ท้องถิ่น: ศึกษาเฉพาะกรณีองค์การบริหารส่วนตำบลหนองแฝก อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่” ผลทางการศึกษา พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น ด้านกำหนดวิสัยทัศน์ และด้านตอบสนองความต้องการของท้องถิ่นมีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในเกณฑ์ระดับปานกลางโดยประชาชนมีความสนใจที่จะไปใช้สิทธิในการเลือกตั้งของผู้นำองค์การบริหารส่วนตำบลมีส่วนร่วมในการจัดกลุ่มปัญหาหมู่บ้าน สนใจตรวจสอบการทุจริตประพฤติมิชอบเข้าร่วมการประชุมสภาท้องถิ่น การจัดทำแผนพัฒนาสำหรับด้านแนวทางการพัฒนาท้องถิ่นอยู่ในเกณฑ์ระดับมากโดยมีประชาชนเข้าร่วมแสดงความคิดเห็นเป็นผู้ได้รับประโยชน์ สนับสนุน ร่วมสมมติติดตามประเมินผลในกิจกรรม ในเรื่องต่างๆ เช่นการกำจัดขยะ โดยร่วมแสดงความคิดเห็นและร่วมประชุมกับชุมชนองค์กรและ หน่วยงานต่างๆ นอกจากนี้ประชาชนยังมีข้อเสนอแนะว่าองค์การบริหารส่วนตำบลหนองแฝก ต้องดำเนินการสร้างความเข้มแข็งให้กับประชาชนโดยส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาตำบล และควรส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีบทบาทในการบริหารงานมากขึ้นกว่าเดิมเพื่อเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงาน^{๙๒}

ชัยนาถ อุ่นแก้ว ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งสะโตก อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่” พบว่าระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งสะโตกอยู่ในระดับน้อย คิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งเสริมให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขององค์การบริหาร

^{๙๑} อติสรณ์ ขัดสีใส, “ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นในอำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่”, **วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๕๑).

^{๙๒} เครือวัลย์ สืบอ้าย, “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น : ศึกษากรณี องค์การบริหารส่วนตำบลหนองแฝก อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่”, **วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต** (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, ๒๕๕๐).

ส่วนตำบลทุ่งสะโตก ได้แก่ การจัดการศึกษาให้เด็กนักเรียนใกล้บ้าน มีนโยบายด้านการจัดการศึกษาที่ชัดเจนจัดสวัสดิการและให้ทุนการศึกษาแก่เด็กนักเรียนที่ยากจนการไม่เก็บค่าใช้จ่ายในการศึกษาเล่าเรียนและมีความพร้อมด้านงบประมาณในการจัดการศึกษา^{๙๓}

ขานิ มะโร ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปี (พ.ศ. ๒๕๔๙-๒๕๕๑) ขององค์การบริหารส่วนตำบลกำแพงเพชร อำเภอรัตนภูมิ จังหวัดสงขลา” ผลการศึกษาพบว่า ๑.ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปี(พ.ศ. ๒๕๔๙-๒๕๕๑) ขององค์การบริหารส่วนตำบลกำแพงเพชร อำเภอรัตนภูมิ จังหวัดสงขลา อยู่ในระดับปานกลาง ๒). เพื่อเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปี(พ.ศ.๒๕๔๙-๒๕๕๑) ขององค์การบริหารส่วนตำบลกำแพงเพชร อำเภอรัตนภูมิ จังหวัดสงขลา ตามเพศมีระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปี (พ.ศ. ๒๕๔๙-๒๕๕๑) แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.๐๑ตามศาสนา มีระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปี (พ.ศ. ๒๕๔๙-๒๕๕๑) แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ ตามระดับการศึกษา มีระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปี (พ.ศ. ๒๕๔๙-๒๕๕๑) แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๑ ตามระยะเวลาที่อาศัยในชุมชน (หมู่บ้าน) มีระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปี (พ.ศ. ๒๕๔๙-๒๕๕๑) แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.๐๕ ตามตำแหน่งทางราชการ/สังคมมีระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปี (พ.ศ. ๒๕๔๙-๒๕๕๑) แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.๐๕ ตามตำแหน่งทางราชการ/สังคมมีระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปี (พ.ศ. ๒๕๔๙-๒๕๕๑) แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.๐๐๐๑ ตามวิธีการติดต่อสื่อสารกับองค์การบริหารส่วนตำบล มีระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปี (พ.ศ. ๒๕๔๙-๒๕๕๑) แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.๐๕ ตามอาชีพ มีระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปี (พ.ศ. ๒๕๔๙-๒๕๕๑) แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.๐๕ ตามรายได้ของครอบครัวต่อเดือน มีระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปี (พ.ศ. ๒๕๔๙-๒๕๕๑) แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.๐๑^{๙๔}

^{๙๓}ชยันต อุ้นแก้ว, “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งสะโตก อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่”, การศึกษาอิสระปริญญามหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๕๐).

^{๙๔}ขานิ มะโร, การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปี (พ.ศ. ๒๕๔๙-๒๕๕๑) ขององค์การบริหารส่วนตำบลกำแพงเพชร รายงานการศึกษาอิสระปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น, วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๕๐).

เจษฎา สอนแก้ว ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลห้วยอ้อ อำเภอลอง จังหวัดแพร่” ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา คือ เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ รายได้ และการสังกัดองค์กรชุมชน ผลการศึกษาพบว่า

๑. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลห้วยอ้อ อำเภอลอง จังหวัดแพร่ รวมทั้ง ๓ ด้าน อยู่ในระดับน้อย ด้านที่มีระดับค่าเฉลี่ยของการมีส่วนร่วมสูงสุด คือ ด้านการบริหารดำเนินงาน รองลงมาคือ ด้านการกำหนดนโยบาย และด้านที่มีระดับค่าเฉลี่ยของการมีส่วนร่วมต่ำสุดคือ ด้านการติดตามและประเมินผล

๒. ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลห้วยอ้อ อำเภอลอง จังหวัดแพร่ ทั้ง ๓ ด้าน จำแนกตามสถานภาพของกลุ่มตัวอย่าง ระดับประถมศึกษา มีค่าเฉลี่ยระดับการมีส่วนร่วมสูงกว่าระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย หรือระดับอนุปริญญา หรือเทียบเท่า และกลุ่มอาชีวะเกษตรกรรมมีค่าเฉลี่ยระดับการมีส่วนร่วมสูงกว่ากลุ่มอาชีพค้าขายหรือประกอบอาชีพส่วนตัว และอาชีพรับจ้างทั่วไป ส่วนประชาชนที่มีเพศ อายุ รายได้ และการสังกัดองค์กรชุมชน มีส่วนร่วมในการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลห้วยอ้อ ไม่แตกต่างกัน^{๙๕}

รัชชัย ศรีดารา ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบลนาโพธิ์ อำเภอมะนัง จังหวัดร้อยเอ็ด” ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบลนาโพธิ์ อำเภอมะนัง จังหวัดร้อยเอ็ด โดยภาพรวมและรายด้าน จำนวน ๔ ด้าน ประกอบด้วย ด้านการรับรู้ข่าวสาร ด้านการมีส่วนร่วมในการคิด ด้านจัดทำแผนพัฒนาตำบล และด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและการร่วมปฏิบัติ และด้านการตรวจสอบและประเมินผล อยู่ในระดับปานกลาง และประชาชนที่มี เพศ อายุ ระดับการศึกษา และรายได้ต่างกัน เห็นว่าได้มีส่วนร่วมโดยภาพรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยที่สถิติระดับ .๐๕ ซึ่งข้อเสนอแนะนี้สามารถใช้เป็นประโยชน์ในการหาแนวทางในการส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นมากยิ่งขึ้นต่อไป^{๙๖}

^{๙๕}เจษฎา สอนแก้ว, “ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลห้วยอ้อ อำเภอลอง จังหวัดแพร่”, *ปริญาญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต*, (มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์, ๒๕๕๐).

^{๙๖}รัชชัย ศรีดารา, “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบลนาโพธิ์ อำเภอมะนัง จังหวัดร้อยเอ็ด”, *วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, ๒๕๕๓).

พิเชษฐ์ โปตาพล ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลสระนกแก้ว อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด” ผลการศึกษาพบว่า

๑. ประชาชนเห็นว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลสระนกแก้ว อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด โดยภาพรวมและรายด้านทั้ง ๔ ด้านอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ ด้านดำเนินการ ด้านการประเมินผล ด้านการรับผลประโยชน์ และการตัดสินใจ

๒. ประชาชนที่มี เพศ และอาชีพต่างกัน มีส่วนร่วมในการบริหารขององค์การบริหารส่วนตำบลสระนกแก้ว โดยภาพรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน

๓. ประชาชนที่มี อายุ ระดับการศึกษาต่างกัน ส่วนร่วมในการบริหารขององค์การบริหารส่วนตำบลสระนกแก้ว โดยภาพรวมและรายด้านแตกต่างกัน และประชาชนที่มีรายได้ต่างกันมีส่วนร่วมในการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลสระนกแก้ว โดยรวมและด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

๔. ข้อเสนอแนะ ได้แก่ ควรให้ชาวบ้านได้มีการคัดเลือกตัวแทนประชาคมหมู่บ้านเข้าไปมีส่วนร่วมในการตัดสินใจขององค์การบริหารส่วนตำบลมากขึ้น ควรให้ตัวแทนชาวบ้านที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน เช่น เรื่องการก่อสร้างทาง เป็นต้น เป็นคณะกรรมการในการตรวจรับหรือตัดสินใจในเรื่องที่ต้องการควรมีการดึงปราชญ์ชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับ ศิลปะ ประเพณีท้องถิ่น และองค์การบริหารส่วนตำบลควรมีการจัดสรรผลประโยชน์ให้แก่ ประชาชนในพื้นที่รับผิดชอบอย่างทั่วถึงและเท่าเทียมกันทุกพื้นที่^{๙๗}

สุริยา มณีโชติ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมในนโยบายแก้ไขปัญหายาเสพติดภายใต้ยุทธศาสตร์ “พลังแผ่นดิน” ของผู้นำชุมชนในอำเภอยางชุมน้อย จังหวัดศรีสะเกษ” พบว่า การมีส่วนร่วมในนโยบายแก้ไขปัญหายาเสพติดภายใต้ยุทธศาสตร์ “พลังแผ่นดิน” โดยผู้นำชุมชนในอำเภอยางชุมน้อย จังหวัดศรีสะเกษ มีส่วนร่วมในระดับปานกลาง โดยผู้นำชุมชนมีส่วนร่วมในด้านกิจกรรมการดำเนินการให้เป็นไปตามกฎระเบียบของหมู่บ้านมากที่สุด รองลงมาด้านกิจกรรมบำบัดผู้เสพด้วยวิธีชุมชนบำบัด และกิจกรรมการป้องกันไม่ให้ผู้เสพเพิ่มมากขึ้น และกิจกรรมด้านการข่าวส่วนกิจกรรมบำบัดผู้เสพด้วยวิธีชุมชนบำบัดผู้นำชุมชนมีส่วนร่วมในนโยบายน้อยที่สุด

^{๙๗}พิเชษฐ์ โปตาพล, “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลสระนกแก้ว อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด”, วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, ๒๕๕๓).

ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า มีเพียงเพศ และประสบการณ์ในการทำงานของผู้นำชุมชนเท่านั้นที่ทำให้การมีส่วนร่วมในนโยบายแก้ไขปัญหายาเสพติดภายใต้ยุทธศาสตร์ “พลังแผ่นดิน” แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ๐.๐๕ นอกนั้นไม่แตกต่างกันไม่ว่าจะเป็นอายุ การศึกษา และตำแหน่งหน้าที่ของผู้นำชุมชน ไม่ทำให้การมีส่วนร่วมในนโยบายแก้ไขปัญหายาเสพติดภายใต้ยุทธศาสตร์ “พลังแผ่นดิน” แตกต่างกัน ปัญหาอุปสรรคในการมีส่วนร่วมในนโยบายแก้ไขปัญหายาเสพติดภายใต้ยุทธศาสตร์ “พลังแผ่นดิน” ของผู้นำชุมชนอำเภอเวียงชัย จังหวัดเชียงราย พบว่า ผู้นำชุมชนพบปัญหาเศรษฐกิจจากสถานะเศรษฐกิจตกต่ำซึ่งไม่สามารถแก้ไขได้โดยทันทีส่งผลให้การมีส่วนร่วมของกลุ่มผู้นำชุมชนในนโยบายแก้ไขปัญหายาเสพติดภายใต้ยุทธศาสตร์ “พลังแผ่นดิน” ทำได้อย่างไม่เต็มความสามารถสำหรับแนวทางแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้แก่ภายในชุมชนควรจะพัฒนาเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนเป็นการพัฒนาที่ยั่งยืน^{๙๘}

พระสมภพ กิตติสมปนโน (ชูศรี) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานการปกครองส่วนท้องถิ่น ในอำเภอบรรพตพิสัย จังหวัดนครสวรรค์” ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารการปกครองส่วนท้องถิ่น : ศึกษาประชาชนในอำเภอบรรพตพิสัย จังหวัดนครสวรรค์ ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมาก ในด้านสังคม/ชุมชนท้องถิ่น และด้านสาธารณะชุมชนอยู่ในระดับมาก ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นการมีส่วนร่วมในการร่วมในการบริหารงานปกครองส่วนท้องถิ่นในอำเภอบรรพตพิสัย จังหวัดนครสวรรค์ จำแนกเพศ อายุ การศึกษา อาชีพ รายได้ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ๐.๐๑^{๙๙}

บุญเลิศ ไชยสวัสดิ์ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลนาท่อม อำเภอเมืองพัทลุง จังหวัดพัทลุง” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับและเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลนาท่อม จำแนกตามตัวแปร ข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน (หมู่บ้าน) ตำแหน่งทางราชการ/สังคม แหล่งรับรู้ข้อมูลข่าวสารขององค์การบริหารส่วนตำบลนาท่อม ข้อมูลด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ อาชีพ จำนวนสมาชิกในครอบครัว รายได้ของ

^{๙๘} สุริยา มณีโชติ, “การมีส่วนร่วมในนโยบายแก้ไขปัญหายาเสพติดภายใต้ยุทธศาสตร์ “พลังแผ่นดิน” ของผู้นำชุมชนในอำเภอเวียงชัย จังหวัดเชียงราย”, *วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๕๑).

^{๙๙} พระสมภพ กิตติสมปนโน (ชูศรี), “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานการปกครองส่วนท้องถิ่น ในอำเภอบรรพต จังหวัดนครสวรรค์”, *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔).

ครอบครัวต่อเดือน จำนวนผู้มีรายได้ครอบครัว รายจ่ายของครอบครัวต่อเดือน ช่วงเวลาว่างในแต่ละวัน และความรู้ความเข้าใจการจัดทำแผนพัฒนาสามปี กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ศึกษา คือ ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลนาท่อม อำเภอเมืองพัทลุง จังหวัดพัทลุง จำนวน ๘๗ คน โดยใช้แบบสอบถาม ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีอยู่ในระดับสูง การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาโดยพิจารณา รายด้าน พบว่า ด้านการเสนอปัญหาและความต้องการของหมู่บ้าน/ตำบล และด้านการคัดเลือกแนวทางพัฒนาและจัดลำดับความสำคัญโครงการกิจกรรมในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีอยู่ใน ระดับมาก สำหรับด้านการคัดเลือกตัวแทนเป็นกรรมการในการจัดทำแผนพัฒนาสามปี ด้านการแก้ไขเปลี่ยนแปลงแผนพัฒนาสามปี และด้านการติดตามประเมินผลประชาชนมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง ผลการเปรียบเทียบพบว่า ประชาชนที่มีเพศ ตำแหน่งทางราชการ/สังคม การติดต่อสื่อสารมีความรู้ความเข้าใจในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีต่างกันมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีขององค์การบริหารส่วนตำบลนาท่อม ในภาพรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.๐๕ ส่วนประชาชนที่มีอายุ ระดับการศึกษา ระยะเวลาที่อาศัยในชุมชนแหล่งรับรู้ข้อมูลข่าวสาร อาชีพ จำนวนสมาชิกในครอบครัว รายได้ของครอบครัวต่อเดือน ผู้มีรายได้ครอบครัว รายจ่ายของครอบครัวช่วงเวลาว่างในแต่ละวัน ต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลนาท่อม ในภาพรวมไม่แตกต่างกัน^{๑๐๐}

พระสมุห์เอนก ปุณณวุฑโฒ (แก้วดวงดี) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง Wการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการวัดของไวยาวัจกร : วัดในอำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี” ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการวัดของไวยาวัจกร : กรณีศึกษาในเขตอำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละด้าน พบว่า ด้านการปกครองและด้านการศึกษาสงเคราะห์อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนด้านการเผยแผ่ ด้านศาสนาศึกษา ด้านสาธารณูปการ และด้านสาธารณสงเคราะห์อยู่ในระดับมาก ประชาชน มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการวัดของไวยาวัจกร โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ ๐.๐๑ ซึ่งตรงตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ส่วนประชาชนที่มีอายุแตกต่างกัน มีอาชีพที่

^{๑๐๐}บุญเลิศ ไชยสวัสดิ์, “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลนาท่อม อำเภอเมืองพัทลุง จังหวัดพัทลุง”, รายงานการศึกษาอิสระปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น, (วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๕๐).

แตกต่างกัน และมีระดับการศึกษาแตกต่างกัน โดยภาพรวมแล้วไม่แตกต่างกันจึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้^{๑๐๑}

พงศ์สถิตย์ คามูล ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำบริการสาธารณะของเทศบาลเมืองเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี” ผู้ศึกษาทำการรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ผู้บริหารเทศบาลเมืองเกาะสมุย และผู้ที่เกี่ยวข้องในการจัดทำบริการสาธารณะของเทศบาลเมืองเกาะสมุย ๑๒ ราย และใช้แบบสอบถามในการเก็บข้อมูลจากประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลเมืองเกาะสมุย จำนวน ๔๐๐ ราย ผลการศึกษาพบว่า ๑.) การมีส่วนร่วมของประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการจัดทำบริการสาธารณะ เพื่อที่จะสามารถตัดสินใจในการเลือกแนวทางที่เหมาะสมกับชุมชนของตนเองอยู่ในระดับปานกลาง โดยได้เข้าเป็นส่วนหนึ่งขอขั้นตอนการดำเนินงานเพื่อให้สามารถมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลงานของการจัดทำบริการสาธารณะ แม้ว่าขั้นตอนในการตัดสินใจและการประเมินผลจะอยู่ในระดับที่น้อยก็ตาม โดยครอบคลุมถึงกระบวนการตรวจสอบการจัดทำบริการสาธารณะผ่านกระบวนการมีส่วนร่วม ๒.) ปัจจัยที่มีผลต่อการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนได้แก่ ความจำเป็นและความต้องการพื้นฐานในด้านสาธารณูปโภค สาธารณูปการ และปัจจัยด้านสังคมและเศรษฐกิจ ถ้าประชาชนได้รับการตอบสนองต่อความต้องการในการจัดทำบริการสาธารณะจะทำให้เกิดการมีส่วนร่วม ๓.) ปัญหาและอุปสรรคของการมีส่วนร่วมของประชาชน ได้แก่ บุคลากรของเทศบาลเมืองเกาะสมุย ที่มีความรู้ความสามารถในการดำเนินการยังไม่เพียงพอ การประสานงานระหว่างเจ้าหน้าที่และชุมชน การเปลี่ยนแปลงทางสังคมเศรษฐกิจมีอย่างต่อเนื่องปัญหาจากประชากรนอกพื้นที่ และ ความต่อเนื่องของการมีส่วนร่วมของประชาชนในแต่ละชุมชน ๔.) ความสามารถในการจัดทำบริการสาธารณะของเทศบาลเมืองเกาะสมุย มีความพร้อมด้านทรัพยากรการบริหารจัดการสามารถจัดทำได้ตรงตามความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น^{๑๐๒}

^{๑๐๑} พระสมุห์เอนก ปุณณวุฑโฒ (แก้วดวงดี), “การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการวัดของไวยาวัจกรกรณีศึกษา : วัดในอำเภออินทร์บุรี จังหวัดสิงห์บุรี”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕).

^{๑๐๒} พงศ์สถิตย์ คามูล , “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำบริการสาธารณะของเทศบาลเมืองเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี”, สารนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๕๒).

ภาวินี อินทวิวัฒน์ ได้วิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์ผ้าหม้อห้อม : กรณีศึกษาตำบลทุ่งไธ้ง อำเภอเมือง จังหวัดแพร่” ผลการวิจัยพบว่า

๑. การมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์ผ้าหม้อห้อมตำบลทุ่งไธ้ง โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยชุมชนมีส่วนร่วมในการรักษาธำรงไว้มากที่สุด รองลงมาคือ การมีส่วนร่วมในการเผยแพร่ และการมีส่วนร่วมในการวางแผนตามลำดับ

๒. การมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์ผ้าหม้อห้อมตำบลทุ่งไธ้ง ทั้งภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกันตามเพศ อายุ อาชีพ และระยะเวลาในการอาศัยอยู่ในพื้นที่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

๓. ปัญหาอุปสรรคในการมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์ผ้าหม้อห้อมตำบลทุ่งไธ้งโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเรียงตามลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผน รองลงมาได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในการเผยแพร่ และด้านการมีส่วนร่วมในการรักษาและธำรงไว้ตามลำดับ

๔. แนวทางที่เหมาะสมในการส่งเสริมให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ผ้าหม้อห้อมได้แก่ ๑.) ควรสร้างความตระหนักและปลูกฝังค่านิยมในการอนุรักษ์ผ้าหม้อห้อมให้กับชุมชนเพื่อก่อให้เกิดแรงบันดาลใจในการรักษาอัตลักษณ์ของชุมชน ๒.) จัดอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อให้ความรู้และทักษะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ผ้าหม้อห้อมให้กับชุมชนโดยผู้เชี่ยวชาญ ๓.) ควรจัดสรรงบประมาณสำหรับการดำเนินการเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ผ้าหม้อห้อมให้เป็นที่รู้จักในระดับชาติและระดับสากล^{๑๐๓}

ยุทธพงศ์ นิคม ได้วิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชน ในการจัดทำแผนพัฒนา ๓ ปี (พ.ศ.๒๕๔๙-๒๕๕๑) ขององค์การบริหารส่วนตำบลทรายขาว” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับและเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาตำบล ๓ ปี (พ.ศ. ๒๕๔๙-๒๕๕๑) ขององค์การบริหารส่วนตำบลทรายขาว ที่มีความแตกต่างกันใน ด้านเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ รวมทั้งศึกษาปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนากลุ่มตัวอย่างใช้ในการศึกษา คือ ประชากรจากผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่มีภูมิลำเนาอยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลทรายขาว จำนวน ๓๔๑ คน โดยใช้แบบสอบถาม ผลการศึกษพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนา ๓ ปี (พ.ศ.๒๕๔๙-๒๕๕๑) ทั้ง ๔ ด้าน คือ การมีส่วน

^{๑๐๓} ภาวินี อินทวิวัฒน์, การมีส่วนร่วมของชุมชนในการอนุรักษ์ผ้าหม้อห้อม : กรณีศึกษาตำบลทุ่งไธ้ง อำเภอเมือง จังหวัดแพร่, ปริญญาโทการศึกษามหาบัณฑิต (ศิลปศึกษา), (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๕๕).

ร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนโดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อยมากที่สุด คือ เพศชาย ที่มีอายุ ๕๐ ปีขึ้นไป มีการศึกษาระดับประถมศึกษา และมีอาชีพทำนา/ทำสวน ปัญหา อุปสรรคของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนา คือ การประชาสัมพันธ์ไม่ทั่วถึงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการแก้ปัญหาในการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนา คือ จัดให้มีการประชาสัมพันธ์การจัดทำแผนให้เพิ่มขึ้นอย่างทั่วถึง จัดกิจกรรมส่งเสริมให้ความรู้ในการจัดทำแผนพัฒนา ควรให้ความสำคัญกับความคิดเห็นของประชาชนและนำมาประกอบการพิจารณา ผู้นำชุมชนต้องเป็นกลไกสำคัญในการจัดทำแผนพัฒนา^{๑๐๔}

สมหมาย หนูศรีแก้ว ได้วิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการบริหารจัดการองค์การบริหารส่วนตำบล กรณีศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบลคลองปราบ อำเภอบ้านนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี” พบว่า ความคิดเห็นของประชาชนต่อการดำเนินงานของ อบต. อยู่ในระดับมาก จึงมีผลให้การบริหารงานของ อบต. ช่วยพัฒนาตำบลให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นเมื่อมีงบประมาณในการพัฒนาตำบลมากขึ้น ประชาชนส่วนใหญ่กังวลเรื่องความโปร่งใส และยุติธรรมในการบริหารของ อบต. ในขณะที่ประชาชนมีความคิดเห็นในด้านการติดตามประเมินผลการดำเนินงานยังเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าร่วมอยู่ในระดับปานกลาง แต่เมื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร เพศ อายุ การศึกษา สถานภาพการสมรส อาชีพหลัก รายได้ ระยะเวลาอาศัยอยู่ในหมู่บ้าน และการเป็นสมาชิกทางสังคม พบว่ามีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล^{๑๐๕}

พระอนุกุล ศรีปัจฉิม ได้วิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานองค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์ชัย อำเภอมือง จังหวัดหนองคาย” พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมาก คือ ด้านสาธารณสุข และด้านส่งเสริมการศึกษาและวัฒนธรรม อยู่ในระดับปานกลาง เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจาก

^{๑๐๔} ยุทธพงศ์ นิคม, การมีส่วนร่วมของประชาชนตำบลทรายขาวในการจัดทำแผนพัฒนา ๓ ปี

(พ.ศ. ๒๕๔๙-๒๕๕๑), , รายงานการศึกษาอิสระปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการปกครองท้องถิ่น, วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๕๐).

^{๑๐๕} สมหมาย หนูศรีแก้ว, “การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการบริหารจัดการองค์การบริหารส่วนตำบล กรณีศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบลคลองปราบ อำเภอนาสาร จังหวัดสุราษฎร์ธานี”, การศึกษาอิสระปริญญามหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๕๐).

มากไปน้อยคือ ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รองลงมาคือด้านสาธารณูปโภค ด้านสังคม ด้านการเมืองการบริหาร และด้านเศรษฐกิจ^{๑๐๖}

๒.๖.๒ งานวิจัยเกี่ยวกับการบริหารงาน

จากการตรวจสอบงานวิจัยที่เกี่ยวข้องปรากฏว่ามีผู้ศึกษาเกี่ยวกับการบริหารไว้หลายท่าน ดังนี้

พระครูนนทวิวัฒน์ วีระมโ ได้วิจัยเรื่อง “การบริหารงานเทศบาลตำบลตามหลักสาราณียธรรม ๖ :กรณีศึกษาเทศบาลตำบลปลายบาง อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี” ผลการวิจัยพบว่า เทศบาลตำบลปลายบางได้บริหารงานตามหลักสาราณียธรรมทั้ง ๖ ด้าน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งมีค่าเฉลี่ย ๓.๖๑ เมื่อพิจารณารายละเอียดแต่ละด้านพบว่า มีการบริหารงานตามหลักสาราณียธรรม ๖ อยู่ในระดับมากทุกด้าน

การเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการบริหารงานเทศบาลตำบลตามหลักสาราณียธรรม ๖ : กรณีศึกษาเทศบาลตำบลปลายบาง อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรีจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ประชาชนในเขตเทศบาลตำบลปลายบาง มีความคิดเห็นแตกต่างกันตามเพศ และอายุ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ส่วนประชาชนที่มีระดับการศึกษา และอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานเทศบาลตำบลตามหลักสาราณียธรรม ๖ ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

แนวทางการนำหลักสาราณียธรรม ๖ ไปประยุกต์ใช้สำหรับการบริหารงานเทศบาลตำบลปลายบาง อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี ได้แก่ ด้านเมตตาทายกรรม เจ้าหน้าที่ไม่ควรเลือกปฏิบัติในการให้บริการแก่ผู้มาใช้บริการควรให้บริการตามลำดับในการมาใช้บริการ เพื่อความเป็นธรรมแก่ผู้รับบริการ ด้านเมตตาวิจิตรกรรม เจ้าหน้าที่กล่าววาจาสุภาพต่อผู้มาใช้บริการด้านเมตตาโมกกรรม เจ้าหน้าที่ต้องยึดถือผลประโยชน์ส่วนรวมมาก่อนประโยชน์ส่วนตนให้เกียรติประชาชนที่มาติดต่อ และต้อนรับด้วยไมตรีจิตที่ยิ้มแย้มแจ่มใส ด้านสาธารณโภคี เจ้าหน้าที่ต้องมีความซื่อสัตย์ ไม่เห็นแก่สินจ้างรางวัล บริการด้วยความเต็มใจ และมีความรับผิดชอบด้านสิ่งแวดล้อม ควรมีความซื่อสัตย์ สุจริต ไม่เห็นแก่พวกพ้องสำคัญกว่าประเทศ หรือเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนมากกว่าประโยชน์

^{๑๐๖} พระอนุกุล ศรีปัจฉิม, “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานองค์การบริหารส่วนตำบลโพธิ์ อำเมือง จังหวัดหนองคาย”, วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, ๒๕๕๐).

ส่วนรวม ด้านทฤษฎีสามัญญดา ยอมรับฟังความคิดเห็นของประชาชน และนำมาแก้ไขปรับปรุงตามสภาพจริง^{๑๐๗}

พระวิฑูรย์ ฐานเมธี (บุญพร้อม) ได้วิจัยเรื่อง “การศึกษาความคิดเห็นของประชาชนต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในจังหวัดหนองบัวลำภู” ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นของประชาชนต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในจังหวัดหนองบัวลำภู ทั้ง ๖ ด้าน พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน การเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในจังหวัดหนองบัวลำภู โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลพบว่า ประชาชนที่มีเพศ สถานภาพสมรส และอาชีพที่ต่างกัน มีความคิดเห็นของประชาชนต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในจังหวัดหนองบัวลำภู โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ ส่วนประชาชนที่มีอายุ และการศึกษา ที่ต่างกัน มีความคิดเห็นของประชาชนต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในจังหวัดหนองบัวลำภู โดยภาพรวมแตกต่างกัน จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .๐๕^{๑๐๘}

ภาณุพล ภูเขา ได้วิจัยเรื่อง “ทศพิธราชธรรมกับการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบล : ศึกษาเฉพาะกรณีองค์การบริหารส่วนตำบลบางเพรียง อำเภอบางบ่อ จังหวัดสมุทรปราการ” ผลการวิจัยพบว่าประชาชนที่อาศัยอยู่ในตำบลบางเพรียง อำเภอบางบ่อ จังหวัดสมุทรปราการ ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง มีความคิดเห็นว่า ทศพิธราชธรรมกับการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลบางเพรียง อำเภอบางบ่อ จังหวัดสมุทรปราการ โดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาในแต่ละด้านพบว่า อยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน

การเปรียบเทียบทศพิธราชธรรมกับการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลบางเพรียง อำเภอบางบ่อ จังหวัดสมุทรปราการ โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ประชาชนที่มีเพศ อายุ อาชีพต่างกัน มีทศพิธราชธรรมกับการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลบางเพรียง อำเภอบางบ่อ จังหวัดสมุทรปราการ โดยรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ ส่วนประชาชนที่มีระดับการศึกษา ที่ต่างกัน มีทศพิธราชธรรมกับการบริหารงานขององค์การบริหารส่วน

^{๑๐๗} พระครูนนทวิวัฒน์ วีระมโฆ, “การบริหารงานเทศบาลตำบลตามหลักสาราณียธรรม ๖ : กรณีศึกษาเทศบาลตำบลปลายบาง อำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี,” , **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓).

^{๑๐๘} พระวิฑูรย์ ฐานเมธี (บุญพร้อม), “การศึกษาความคิดเห็นของประชาชนต่อการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในจังหวัดหนองบัวลำภู,” , **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓).

ตำบลบางเพรียง อำเภอบางบ่อ จังหวัดสมุทรปราการ โดยภาพรวม แตกต่างกัน จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .๐๕

ปัญหาเกี่ยวกับทศพิธราชธรรมกับการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลบางเพรียง อำเภอบางบ่อ จังหวัดสมุทรปราการ พบว่า การให้การช่วยเหลือไม่ทั่วถึง ไม่เท่าเทียมกันคณะกรรมการบริหารส่วนตำบล ส่งเสริมด้านการศึกษายังไม่เพียงพอเด็ก และเยาวชนในหมู่บ้านไม่มีอุปกรณ์กีฬา ขาดการสนับสนุนสตรี และเด็กในหมู่บ้าน การบริการไม่รวดเร็ว เพราะผู้ไปติดต่อไม่รู้วิธีดำเนินการไม่สนใจชาวบ้านขาดคนที่จะมาทำงานเพื่อชาวบ้าน และหมู่บ้านจริง ๆ เข้าไม่ถึงปัญหาใช้งบประมาณไม่ตรงกับความต้องการของชาวบ้านอย่างแท้จริง ขาดบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถการทำงานไม่ต่อเนื่อง ขาดการสานต่อ ลำช้า ส่วนข้อเสนอแนะเกี่ยวกับทศพิธราชธรรมกับการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลบางเพรียง อำเภอบางบ่อ จังหวัดสมุทรปราการ พบว่า ควรที่จะช่วยให้ทั่วถึงและเท่าเทียมกันส่งเสริมด้านการศึกษาให้เพียงพอและทั่วถึงสนับสนุนอุปกรณ์กีฬาประจำหมู่บ้านเพื่อเด็กๆจะได้ใช้ออกกำลังกายหากิจกรรมให้เด็กๆ ทำเพื่อจะได้ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ห่างไกลจากยาเสพติด รวมถึงสนับสนุนให้สตรีและเด็กมีงานทำหรืออาชีพเสริมควรจัดระเบียบการดำเนินการให้เป็นระเบียบ และให้คำแนะนำแก่ประชาชนในตำบลให้มากขึ้นเพื่อความสะดวกแก่ทุกๆ ฝ่ายอยากให้คลุกคลีกับชาวบ้านควรเลือกคนที่ทำงานเพื่อชาวบ้านและหมู่บ้านจริงๆ ควรเข้าไปรับรู้ปัญหาจริงๆ จากชาวบ้านเสียก่อนแล้วค่อยใช้งบประมาณนั้นให้ตรงตามความเป็นจริงคัดเลือกบุคคลที่มีความรู้ความสามารถเข้ามาทำงานเพื่อให้งานมีประสิทธิภาพปฏิบัติต่อบุคคลทุกๆ คนอย่างเท่าเทียมกันทำงานให้ต่อเนื่อง และควรสานต่องานเพื่อให้เสร็จสิ้นลุล่วงได้อย่างรวดเร็วไม่ค้างค้ำ และเลือกคนที่ไม่เห็นแก่พวกพ้องเห็นแก่ญาติมิตรไม่เห็นแก่หน้าใครเข้ามาทำงาน^{๑๐๙}

สรุปได้ว่า แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารเป็นแนวคิดที่เกี่ยวกับศาสตร์และศิลปะในการทำงานให้สำเร็จโดยใช้คนอื่น หรือทักษะการบริหารจัดการที่ผู้บริหารจะใช้ในการตัดสินใจ เพื่อค้นหาวิธีที่ดีที่สุดในการดำเนินกิจกรรมและนำพาองค์กรไปสู่เป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ การบริหารจัดการมีองค์ประกอบและหลักการการดำเนินงานมากมาย ซึ่งเป็นหน้าที่สำคัญที่ผู้บริหารจำเป็นต้องทราบและนำมาใช้ประกอบในการตัดสินใจการดำเนินงานในองค์กรของตน เพื่อให้เกิดความเหมาะสมและประโยชน์สูงสุดกับทรัพยากรที่มีอยู่

^{๑๐๙} ภาณุพล ภูเขา, “ทศพิธราชธรรมกับการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล ศึกษาเฉพาะกรณี : องค์การบริหารส่วนตำบลบางเพรียง อำเภอบางบ่อ จังหวัดสมุทรปราการ,” , วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓).

๒.๖.๓ งานวิจัยเกี่ยวกับองค์การบริหารส่วนตำบล

ผู้วิจัยได้ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวกับองค์การบริหารส่วนตำบล ดังนี้

พระกัญจนภาส สนติกโร (ณ วิเชียร) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบล ” ผลการวิจัยพบว่า

๑. ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน ๑๘๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๓.๒ มีอายุตั้งแต่ ๔๖ ปีขึ้นไป มีจำนวน ๑๕๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๖.๕ มีอาชีพเกษตรกรจำนวน ๒๔๓ คน มีระดับการศึกษาประถมศึกษา จำนวน ๒๐ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๘.๘ มีรายได้ที่ ๔,๐๐๐-๑๐,๐๐๐ บาท จำนวน ๒๙๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๘๕.๖ มีสถานสมรส จำนวน ๒๖๗ คน คิดเป็นร้อยละ ๗๘.๕ และมีประสบการณ์ทำงาน ๑๖ ปีขึ้นไป จำนวน ๒๐๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๙.๑

๒. ประชากรมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๔.๐๓$) เมื่อพิจารณาในแต่ละด้านพบว่า ประชาชนมีความคิดต่อการบริหารงานที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = ๔.๓๘$) ในด้านหลักความรับผิดชอบ ส่วนมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = ๔.๒๑$) ในด้านหลักคุณธรรม

๓. การเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลดอนคา อำเภอบ้านไร่ จังหวัดนครสวรรค์ โดยจำแนกตามปัจจัยบุคคลได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ สถานภาพ และประสบการณ์ทำงาน พบว่าปัจจัยส่วนบุคคลที่ทำให้ความคิดเห็นต่อการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลดอนคา อำเภอบ้านไร่ จังหวัดนครสวรรค์ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพ และรายได้ ด้านอาชีพ แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้^{๑๑๐}

พระบุญรุ่ง สมบุญโน (ศรีสงวน) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ ภาวะผู้นำในการบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ ” ผลการวิจัยพบว่า พนักงานในองค์การบริหารส่วนตำบลมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำในการบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๘๔ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าพนักงานส่วนตำบลมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำในการบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตาม

^{๑๑๐} พระกัญจนภาส สนติกโร (ณ วิเชียร), “การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลดอนคา อำเภอบ้านไร่ จังหวัดนครสวรรค์” , วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔).

หลักสังคหวัตถุ ๔ ในด้านทาน ด้านปิยวาจา ด้านอรรถจริยา ด้านสมานัตตา อยู่ในระดับมากทุกด้าน ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๘๖, ๓.๗๘, ๓.๘๔, ๓.๘๘ ตามลำดับ

ผลของการเปรียบเทียบภาวะผู้นำความคิดเห็นของพนักงานในการบริหารองค์รปกครองส่วนท้องถิ่น ตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ พบว่า พนักงานส่วนตำบลที่มี เพศ อายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ทำงาน มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน^{๑๑๑}

พระสมุห์จรัญ ทีปธมโม (ทาร์ตัน) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ การให้บริการประชาชน ตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ขององค์การบริหารส่วนตำบลบุผาย อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี” ผลการวิจัยพบว่า

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ ๕๑.๑๒ มีอายุระหว่าง ๒๖-๔๐ ปี คิดเป็นร้อยละ ๓๘.๖๑ มีระดับการมัธยมศึกษาปีที่ ๓ มัธยมศึกษาปีที่ ๖ คิดเป็นร้อยละ ๔๑.๑๑ มีอาชีพรับจ้าง/เกษตรกร คิดเป็นร้อยละ ๓๙.๔๔ และมีรายได้ต่อเดือนระหว่าง ๑๐,๐๐๐-๑๕,๐๐๐ บาท คิดเป็นร้อยละ ๔๑.๓๖

การให้บริการประชาชน ตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ขององค์การบริหารส่วนตำบลบุผาย อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย ๓.๕๔ และเมื่อพิจารณารายละเอียดแต่ละด้าน พบว่า ด้านทาน ด้านปิยวาจา ด้านสมานัตตา อยู่ในระดับมา ส่วนด้านอรรถจริยา อยู่ในระดับปานกลาง

เมื่อเปรียบเทียบการให้บริการประชาชน ตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ขององค์การบริหารส่วนตำบลบุผาย อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี พบว่าประชาชนที่มี เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ และอาชีพที่ต่างกันมีความเห็นต่อการให้บริการประชาชนองค์การบริหารส่วนตำบลบุผาย โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน^{๑๑๒}

อภิชาติ โชติชชาวาลกุล ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง “หลักธรรมาภิบาลกับการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล : กรณีศึกษาเขตอำเภอหนองหญ้าไซ จังหวัดสุพรรณบุรี” ผลการวิจัย พบว่า

^{๑๑๑}พระบุญรุ่ง สมบุญโน (ศรีสงวน), “ภาวะผู้นำในการบริหารองค์รปกครองส่วนท้องถิ่น ตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์” , **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕).

^{๑๑๒}พระสมุห์จรัญ ทีปธมโม (ทาร์ตัน), “การให้บริการประชาชน ตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ขององค์การบริหารส่วนตำบลบุผาย อำเภอประจันตคาม จังหวัดปราจีนบุรี” , **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๕).

ความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักธรรมาภิบาลกับการบริหารขององค์การบริหารส่วนตำบล ทั้ง ๖ ด้านอยู่ในระดับมาก

ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักธรรมาภิบาลเป็นรายด้าน จำแนกตามตำแหน่ง เพศ อายุ พบว่า แตกต่างกันตามหลักนิติธรรมและหลักการมีส่วนร่วม จำแนกตามระดับการศึกษาและระยะเวลาในการทำงานพบว่า ไม่แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญ ๐.๐๕

ปัญหาและแนวทางในการทำงาน ขององค์การบริหารส่วนตำบลพบว่า จะต้องมีการทำงานแบบโปร่งใส มีความรับผิดชอบต่อนักที่และยุติธรรม มีการวางแผนการทำงานร่วมกัน ระหว่างองค์การบริหารส่วนตำบลกับประชาชน^{๑๑๓}

พระคณพศ กิตติสาร ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ การบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลตามหลักธรรมาภิบาล : กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี” ผลการวิจัยพบว่า

๑. ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน ๘๘ คน มีอายุตั้งแต่ ๓๑-๔๐ ปี จำนวน ๗๒ คน มีระดับการศึกษาปริญญาตรี จำนวน ๗๗ คน และมีตำแหน่งลูกจ้าง จำนวน ๗๕ คน

๒. พนักงาน ขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอบางกรวยมีความคิดเห็นต่อการตามหลักธรรมาภิบาล โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๘๕$) เมื่อพิจารณาในแต่ละด้านพบว่า ผู้บริหารพนักงาน และลูกจ้าง ขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอบางกรวย มีความคิดเห็นต่อการตามหลักธรรมาภิบาลอยู่ในระดับมาก ทุกด้าน

๓. การเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหาร พนักงาน และลูกจ้างต่อการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลตามหลักธรรมาภิบาล : กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ และประสบการณ์ทำงานที่อยู่ในเขตอำเภอบางกรวยมีความคิดเห็นต่อการบริหารงาน ตามหลักธรรมาภิบาล โดยรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

๔. ปัญหาในการบริหารงานพบว่า บุคลากรบางส่วนยังไม่ทราบข้อกฎหมายหรือหลักธรรมาภิบาล เกี่ยวกับการบริหารงานในแต่ละส่วนขององค์การบริหารส่วนตำบล บุคลากรบางส่วนเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนมากกว่าประโยชน์ส่วนรวม และบางส่วนยังเห็นแก่พวกพ้องของตนเองต่อการ

^{๑๑๓} อภิชาติ โชติชัชวาลกุล, “หลักธรรมาภิบาลกับการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลกรณีศึกษาในเขตอำเภอหนองหญ้าไซ จังหวัดสุพรรณบุรี”, รายงานการศึกษาอิสระปริญญารัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๕๐).

ทำงานในบางเรื่องไม่ค่อยเปิดโอกาสให้ท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วม บุคลากรบางส่วนปฏิบัติงานตามความรู้สึกรู้สึกของตนเองโดยไม่คำนึงถึงผลงานที่ออกมาการจัดสรรงบประมาณขององค์การบริหารส่วนตำบล ไม่ครอบคลุมทุกพื้นที่ในเขตการปกครอง

ซึ่งมีแนวทางในการบริหารงานดังนี้ คือ องค์การบริหารส่วนตำบล ควรจัดอบรมให้บุคคลบางส่วนที่ยังไม่ทราบในข้อกฎหมายข้อหลักธรรมาภิบาล ต่างๆ เกี่ยวกับการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อให้บริหารขององค์การบริหารส่วนตำบลไปในทิศทางเดียวกันคือยึดหลักความถูกต้องตามกฎหมาย และหลักเกณฑ์ ที่ชอบธรรม องค์การบริหารส่วนตำบลควรสร้างทัศนคติด้านคุณธรรมและจริยธรรมให้เกิดขึ้นแก่บุคลากร ส่งเสริมให้บุคลากรเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน เสริมสร้างความสามัคคีให้เกิดขึ้นแก่บุคลากรขององค์การบริหาร^{๑๑๔}

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารส่วนตำบล พบว่า การบริหารงานส่วนองค์การบริหารส่วนตำบลควรให้มีการปรับปรุงแก้ไขระบบการบริหารงานในด้านอำนาจหน้าที่ ในการให้บริการสาธารณะ โดยรัฐต้องเร่งดำเนินการสนับสนุนบุคลากรและกระจายงบประมาณไปยังองค์การบริหารส่วนตำบล และรัฐควรให้คำแนะนำและส่งเสริมความรู้แก่พนักงานเจ้าหน้าที่อย่างต่อเนื่อง ซึ่งในที่นี้ในการจัดเก็บภาษีอากรและรายได้ต่างๆ ตามที่กฎหมายกำหนดไว้ ควรมีการประเมินและตรวจสอบอย่างต่อเนื่อง อนึ่ง ควรเน้นการแก้ไขในเรื่องของการกำหนดแผน และนโยบายการพัฒนาองค์การอย่างต่อเนื่อง โดยทั้งสองฝ่ายต้องให้ความร่วมมือแก่กันและกันในการปฏิบัติงานทุกขบวนการ เพื่อเป็นพื้นฐานในการพัฒนาระบบการบริหารงานและเป็นแหล่งให้บริการแก่ประชาชนในท้องถิ่นอย่างเป็นทางการ

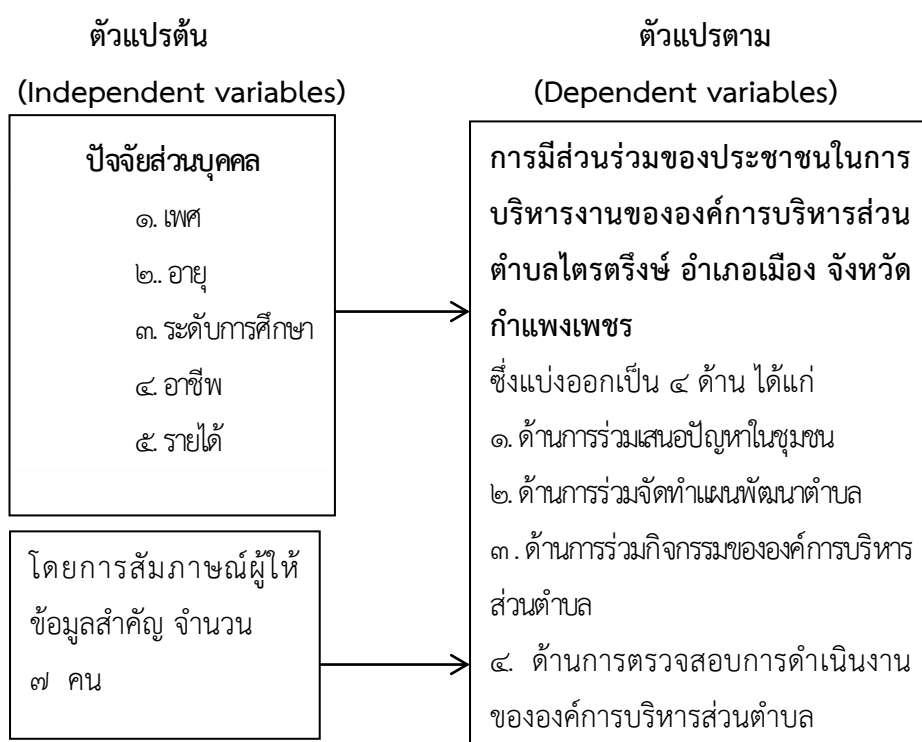
๒.๗ กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลไตรตรัง อำเภอมือง จังหวัดกำแพงเพชร” จากการทบทวนแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual Framework) ประกอบด้วยตัวแปรต้น (Independent Variables) และตัวแปรตาม (Dependent Variables) ดังนี้

ตัวแปรต้น (Independent Variables) คือ ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้

^{๑๑๔} พระคณพศ กิตติสาโร, “การบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลตามหลักธรรมาภิบาล : กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอบางกรวย จังหวัดนนทบุรี” , วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔).

ตัวแปรตาม (Dependent Variables) คือ “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลไตรตรัง อำเภอมือง จังหวัดกำแพงเพชร” ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตเนื้อหาโดยสังเคราะห์จาก จากแนวคิดการมีส่วนร่วมของ โคเฮนจอห์น และ นอร์แมน (Cohen, John & Norman T.Uphoff)^{๑๑๕} ซึ่งแบ่งออกเป็น ๔ ด้าน ได้แก่ ๑) ด้านการร่วมเสนอปัญหาในชุมชน ๒) ด้านการร่วมจัดทำแผนพัฒนาตำบล ๓) ด้านการร่วมกิจกรรมขององค์การบริหารส่วนตำบล และ ๔) ด้านการตรวจสอบการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล

แผนภาพที่ ๒.๒ กรอบแนวคิดการวิจัย

^{๑๑๕} Cohen, John & Norman T. Uphoff. "Participation in Rural Development : Seeking Clarity Through Specificity." *World Development*, Vol. 8, p. 219.